

Asun Wankláán Aní Mateo Lówanlín

*Yesu Anáin Ilínto
(Luka 3:23-38)*

¹ Yesu Kristo, Owíe Dawid mu na, Abraham mu na ámu ilínto ní.

² Abraham lókwí Isak. Isak lókwí Yakob. Yakob lókwí Yuda mua mu apio yinhé*. ³ Yuda lókwí Peres mua Sera. Amó yín gyí Tamar. Peres lókwí Hesron. Hesron lókwí Ram. ⁴ Ram lókwí Aminadab. Aminadab lókwí Nahson. Nahson lókwí Salmon. ⁵ Salmon lókwí Boas. Boas mu yin gyí Rahab. Boas lókwí Obed. Obed mu yin gyí Rut. Obed lókwí Yisai. ⁶ Yisai lókwí Owíe Dawid.

Owíe Dawid lókwí Salomo. Salomo mu yin gyí otstí akvá tekí ogyi Uria mu ka. ⁷ Salomo lókwí Rehabeam. Rehabeam lókwí Abia. Abia lókwí Asa. ⁸ Asa lókwí Yehosafat. Yehosafat lókwí Yoram. Yoram lókwí Usia. ⁹ Usia lókwí Yotam. Yotam lókwí Ahas. Ahas lókwí Hiskia. ¹⁰ Hiskia lókwí Manase. Manase lókwí Amon. Amon lókwí Yosia. ¹¹ Yosia lókwí Yekonia mua mu apio yinhé. Mu brésó bekítá Israelfo, híe amó bee boyétsiá Babilon omátó ní.

¹² Amó Babilon yotó á, Yekonia lókwí Sealtiel. Sealtiel lókwí Serubabel. ¹³ Serubabel lókwí Abihud. Abihud lókwí Eliakim. Eliakim lókwí Asor. ¹⁴ Asor lókwí Sadok. Sadok lókwí Akim. Akim lókwí Elihud. ¹⁵ Elihud lókwí Eleasar. Eleasar lókwí Matan. Matan lókwí Yakob. ¹⁶ Yakob lókwí

---

* **1:2** Apio yinhé ánfí gyí Israel abusuan dúanyo ámu anáin ni.

Yosef, Yosef létsiá Maria. Maria lókwí Yesu. Yesu gyí Kristo, (ǎhá á múú Bulu ladá mu ofúli amu) ni.

¹⁷ Mú su tsú Abrahamsu bətu Owíe Dawidsu bugyi anáin líntə dúana. Tsú Dawidsu bətu bréá bəyo Babilon əmátə é bugyi anáin líntə dúana. Asa tsú amú Babilon yətə bətu Kristo, (ǎhá á múú Bulu ladá mu ofúli amu) kwíśú é bugyi anáin líntə dúana.

Yesu Kristo Kwí
(Luka 2:1-7)

¹⁸ ǉkpa ánfısu Yesu Kristo kwí lətsun ni. Bəpu Maria há Yosef bəe otsiá. Táme asa bətsiá, abufia ətsı múa oyin á, bowun áni Maria dé əmé ǉne Wankíhé túmitə. ¹⁹ Mu kulu Yosef a, mu asún da əkpa, támə omekle áni əbówa mu pélitə. Mú su ələbwe agywun áni obékiná mu ɣáintə. ²⁰ Táme bréá əde mú agywun bwe á, ki, Bulu-əbəpu əku léle ıwı əwan súná mu okudetə, bláa mu əbéə, “Yosef, Dawid mu na, mánya péli áni fékpa fó ká Maria ba fó wá, tsúfé əmé á múú əde ámu itsú ǉne Wankíhé túmitə. ²¹ ǉbókwí obiyímbi, bédınká mu dá Yesu. (Mú ası gyí, “ǉlepú.”) Tsúfé mu əbéle mu ahá tsú amú lakpantə ní.”

²² Inı léha Bulu asún á múú ələblı tsun mu ənású ətəıpúsu ámu ıleba mútə. ²³ ǉbéə, “Ki, obitebí áni əməkúyó oyin wá ki obénya əmé. ǉbókwí obiyímbi, bédınká mu dá Imanuel.” (Mú ası gyí, “Bulu bu anı wá.”)

²⁴ Bréá Yosef létsinkı á, olegyi asún á múú Bulu-əbəpu amu lébláa mu amusu. Oletsıá Maria, kpáın mu. ²⁵ Táme əməpu ıbı da Maria, kpéfun bréá ələkwı mu bi yínhé gyankpapu, əledınká mu dá Yesu.

2

Anyansapụ Akụ Bá

¹ Bréá Owíe Herode dẹ iwíe gyí Yudea ọmátó bọkwí Yesu wúlu kọá bọtẹtí mó Betlehem, ịbụ Yudea ọmátó ịnụ. Mú ọma a, anyansapụ akv́á bọtowun ató ntsrakpabító bọtsu owí ọdalíkpa ọmá kọtọ ba Yerusalem wúlutọ. ² Bẹfité bẹẹ, “Nkónú bakwí Yudafo owíe amọ? Anilówun mụ osúna ání igyi ọtsrakpabi owí ọdalíkpa ịnụ. Mú sụ abá bosúm mụ.”

³ Owíe Herode lónu asún ánfí á, opúni letsíí mụa Yerusalemfo fée. ⁴ Mú sụ ọletí Yudafo Bulu igyí ahapú dẹhen pú Mose mbla asunápó fée fia, fité amú ọtínéá bọkwí Kristo, (ọhá ámú Bulu ladá mụ ofúli amụ).

⁵ Bẹbláa mụ bẹẹ “Betlehem wúluá ịbụ Yudea ọmátó. Alí Bulu ọnósú ọtáíró ọkụ lówanlín tswí ní. ⁶ Ọbée,

‘Fú Betlehem, Yudea wúlu,
fomegyí wúlu túkúrífí ọkpagyíọkpasụ Yudea
awúlu yilé ámọtọ.

Tsúfẹ ọmású ogyíró ọkụ ọbédalí tsu fótáá,
ọbékpa Bulu ahá Israelfo.’ ”

⁷ Mú sụ Owíe Herode létí anyansapụ amụ nkule, fité amú bréá bowun osúna ọtsrakpabi amụ, bẹbláa mụ. ⁸ Mú ọlọwa amú Betlehem ọbée, bọyódunká kebi ámụ wankláán. Ní bowun mụ a, bọyínki bẹbláa mụ, méní mụ é móyósum mụ.

⁹ Olenya bláa amú tá alí benatí. Ọtsrakpabi amú bowun owí ọdalíkpa amụ, lékpa amú alu yélu ọtínéá kebi ámụ bụ. ¹⁰ Bréá bowun ọtsrakpabi amụ a, ansí lẹhíe gyi amú. ¹¹ Bowie wóyító ịnụ á, bowun kebi ámụ mụa mụ yin Maria, bẹda akpawunu súp kebi

ámv. Besankí amó akentebi, bekie mu sika pepe, ðhién pú ohuam.

¹² Mú òma a, Bulu lówa mbla há amó okudetò òbéé, bómáyinkí yótsun Herode wá. Mú sv bətsun òkpa bámbású yó amó wúlutò.

Yesu Mva Mu Akwúpó Egipte Ìmátó Yò

¹³ Bréá anyansapv amv benatí á, Bulu-òbòpv léle iwí òwan súná Yosef okudetò, bláa mu òbéé, “Kvsv, afokpa kebi ámv mva mu yin sv ya Egipte òmátó. Mltsia mv yófvn bréá nébláa fv mbéé mlyínki ba, tsúfé Owíe Herode obódunká kebi ámv, mó mv.”

¹⁴ Mú sv Yosef lókvsú onyé-onyé ámv, kpá Maria mva kebi ámv sv ya Egipte òmátó. ¹⁵ Betsiá mv yófvn bréá Herode lówu. Iní léha Bulu asún ání òleblí tsun mu ònósú òtáípú òkvsu leba mótó. Òbéé, “Neti mí bí ámv tsú Egipte òmátó.”

Betlehemfò Abi Mò

¹⁶ Bréá Owíe Herode lówun ání anyansapv amv bamlé mu a, òbló lehie kítá mú. Òlwa mu isá akópú òbéé, bvyó Betlehem wúlutò pú mú nkudasí, abvyòmò abi yinhé ání bahò tsú nfinyò ba ayasí féé. Tsúfé anyansapv amv bebláa mu beé, begyankpá wun òsrakpabi amv nfinyò ní.

¹⁷ Iní léha Bulu asún ání òleblí tsun mu ònósú òtáípú Yeremiasv leba mótó. ¹⁸ Òbéé, “Bonu isú múa olú kvá imeká tin Rama wúlutò.

Rahel dé mu abi sú. Omotsulá ání bukpatá mu, tsúfé bvtaráa buma mv.”

Yesu Mva Mu Akwúpó Yinkí Tsú Egipte

¹⁹ Owíe Herode lowu òma a, Bulu-òbòpv léle iwí òwan súná Yosef okudetò Egipte mv, bláa mu òbéé,

²⁰ “Kvsv, afokpa kebi ámv mva mu yin, amlyínki yò

Israel ɔmátó. Tsúfé ahá á múú bodunká ání bómm̃ kebi ámu, bawú.” ²¹ Mú su Yosef lókusú kpá kebi ámu muva mu yin, beyinkí yó Israel ɔmátó.

²² Táme bréá bowie mu á, olonu ání Arkelao latsiá mu si Herode obíású, ɔde Yudea ɔmású gyí. Mú su olenya ifú ání ɔbópu kebi ámu ya mu. Bulu lélawá mbla há mu okudetɔ ɔbéε, ɔpúu mu ya Galilea ɔmátó. ²³ Mú su bɔyɔ yétsiá Nasaret wúlutɔ. Inu léha Bulu asún á múú ɔléblí tsun mu ɔnósú atɔ́púsu ɔbéε, “Béti mu Nasaretyin” amu ileba mótó ní.

3

Asú Ɖɔɔpú Yohane Bulu Asún Ɖkanda (Marko 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohane 1:19-28)

¹ Bré kutɔ á, Asú Ɖɔɔpú Yohane léba ɔde Bulu asún ɔkan da Yudea dimbísú. ² Ɖbéε, “Mlɔdamli klontɔ, amlisi lakpan bwe, tsúfé Bulu iwíegyí lawié wóyí tá.” ³ Yohane iwɔ asún Bulu ɔnósú ɔtɔ́pú Yesaia lówanlín ɔbéε,

“Ɖku dékplɔn dimbísú ɔbéε,

‘Mlɔla anɔ Wíε ɔkpa.

Mlɔtswii ikpa ha mu’ ” amu ni.

⁴ Yohane lówa kpósó-imi atadiε, ɔɔpú ɔwóló-kpákpá ɔfé klí músú. Atsantsanku pú ɔkwén otegyi.

⁵ Ahá botsu Yerusalem wúlutɔ, Yudea ɔmátó pú Yordan bɔnkpa ɔnó awúlu féésú ba bonu mu asun blíhé. ⁶ Bele amú lakpan blí, ɔlɔbɔ amú asú Yordan ntsutso.

⁷ Táme bréá Farisifo pú Sadukifo tsɔtsɔtsɔ beba beε, ɔbóɔ amú asú á, ɔléfité amú ɔbéε, “Abe abí-aná, ntɔ gyá mli, mliśrɔ Bulu ɔsubití á múú ibá ámu?

⁸ Mómú mliświe abíá ibósuná ání lélé mlɔladámlí klontɔ. ⁹ Mli máki mliaa, mli náin gyí Abraham. Mú

su Bulu méebití mli isu. Nde mli bláa mbée, Bulu obétalí há abwi ánfí íbédamí Abraham abí-aná. ¹⁰ Séi á, Bulu lapó efé yi nyí-atsitsitò. Oyígyíoyí ání imoswie abi wankláán á, bókun mú dá, wá mú fée ogyá. ¹¹ Mí mú á, ntsu ndepubó mli asú púsúná ání mliladámí kluntò. Táme okvá adon mi bu oma obá. Mmofun ání nósorá mu ntukuta kúráá. Mu obópu Dje Wankíhé pò ogyá bó mli asú ní. ¹² Dde mu ilín, obópufúní ntéte lé ayó ámutò. Obékpa ayó ámu wá mu odudutò. Táme obéféí ofuníkpa inu wankláán, kpa ntéte amu wá ogyá ání itamaduntò.”

Yesu Asúbò
(Marko 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Yesu lótsu Galilea omátò ba Yordan ntsu onó Yohane wá obée, obó mu asú. ¹⁴ Teki Yohane mótsulá ání obóbò mu asú. Iní su olebláa Yesu obée, “Mí ilehián ání fóbò asú. Nkálí ígyi sò faba fée mí obósò fú asú?”

¹⁵ Yesu lébláa mu obée, “Séi á, ha atsu mú alí asa, tsúfí ilehián ání abóbwe tógyítóá ida okpa Bulu ansító.”

Mó su Yohane lótsulá. ¹⁶ Bréá obòbò Yesu asú tá, Yesu lédalí ntsu ámutò alí nwulótáa lefinkí, olowun Bulu Dje deklí fé abróduma, ilobogyonká musu. ¹⁷ Inu ome kv lotsu osúsú obée, “Oni gyí mí Bía ntòdwé mu, mi ansí tchíé gyi mu iwí ní.”

4

Yesu Isóki
(Marko 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Inunu Dje Wankíhé amu lékpa Yesu ya dimbísò, méní Obunsám obósò mu ki. ² Oletsíá inu klí onó nke advana (40), onyé advana (40). Mó su akón lehie kítá mu. ³ Inu Obunsám lósò mu ki, bláa mu obée, “Ní

Bulu mu Bi fógyi á, múmú ha abwi ánfí idamli bwe bodobodo.”

⁴ Yesu léle mú onó obéé, “Bowanlín wá Bulu asón ámutò bée, ‘Megyí atogyihé wole nyankpusa obégyi tsiá nkpa, táme opóv Bulu ason blíhé é tsiá nkpa.’ ”

⁵ Obunsám lékpa mu ya Yerusalem, wúlu wankíhé amutò, olóv mu yélí Bulu otswékpa obu ámu otántra. ⁶ Inu olébláa Yesu obéé, “Ní Bulu mu Bi fógyi lélé á, tu kpayi. Tsúfé bowanlín wá Bulu asón ámutò bée,

‘Bulu obéha mu abóv békpatá fú ibitò,
mèni fú yabi méeda ibwi kokosu.’ ”

⁷ Yesu léle mú onó obéé, “Betrá wanlín bée, ‘Mákapó fú Wíe Bulu kí.’ ”

⁸ Mú ama a, Obunsám lóv mu ya ibu fóáhé kosu, olosuná mu oyítò iwíe ogyíkpa fée, pò mú numnyam. ⁹ Mú olébláa mu obéé, “Ní féda akpawunu sùm mí á, nóp v íni fée há fú.”

¹⁰ Yesu lébláa mu obéé, “Obunsám, natí tɛi mísó! Tsúfé bowanlín wá Bulu asón ámutò bée, ‘Da akpawunu ha fú Wíe Bulu. Mu nkole fu sùm.’ ”

¹¹ Inu Obunsám lénatí mu wá, Bulu-abóv beba beki musu.

*Yesu Gyumagyihe Asitsud Galilea Omátò
(Marko 1:14-15; Luka 4:14-15)*

¹² Mú ama a, Yesu lónu ání bakítá Yohane tswi obu, oleyinkí ba Galilea osulòsu. ¹³ Olotu tsú Nasaret wúlutò yó Kapernaum, wúluá ibu mantáa Galilea opv onó, Sebulon móa Naftali osulòsu. ¹⁴ Mu mu yò léha asón ámú Bulu onósú otáipó Yesaia léblí ámu deba mótó. Obéé,

¹⁵ “Sebulon pú Naftali

ἄσολύβά ἰδα Yordan βυγκπα ἄνό, mantáa Galilea ὄρυ.

Galilea ὄμάτό ὄμά bámbásófo butsie.

16 Ahá ánfí butsie oklúnto ánfí
bawun wanki kpɔ̀nkpɔ̀nkpɔ̀nti ku.

Butsie ἄσολύβά lowu dé iwíe gyí mósó.

Wanki ku lawánkí wólí amósó.”

17 Tsú inu Yesu léfi así ὄde Bulu asón ὄkan da, blí ὄbéé, “Mlidamli klúnto, Bulu iwíegyí lawíe wóyí tá.”

Akasípó Abaná Le

(Marko 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Ἐκε ὄκυά Yesu ná Galilea ὄρυ ἄνό á, olowun apíó abanyó aku. Simon ání butetí mu Petro mu gyama Andrea, bude asawu tswí, tsúfé aye alépó bugyi. 19 Mú ὄlebláa amó ὄbéé, “Mliba bobuo mi. Nóbwe mli anyánkpósa alépó.” 20 Inu buesi amó asawu aná tswi, kplá buo mu.

21 ὄlenatí yó nkpá kpalobí, olowun apíó abanyó aku é, Yakobo mu gyama Yohane. Amóa amó sí Sebedeo bubu ὄklúnto, bude amó asawu bíin, Yesu létí amó. 22 Inu amó é benatí sí amó sí mu ὄklun amu bobuo mu.

Yesu Atósundá, Mv Asón ὄkanda Pó Ilotsa

(Luka 6:17-19)

23 Yesu léki Galilea ὄμάτό féé, súná ató Yudafó ofiakpa. ὄleda Bulu iwíegyí ámu iwí asun wan-kláán ὄkan. ὄletsa ὄhétó móa awútó iló kugyíku.

24 Inu su mu iwí asón lekléi yó Siria ὄμάτό féé. Bɔ̀pu alɔ̀pu tsúa ntíné-ntíné ba mu. ὄletsa iló kugyíku, ahá ání bude iwíasin wúun, amóa ὄhe laláhe dé amó háan, amóa iló dídahe bu amósó pú abubúpu aná féé. 25 Mú su ὄdam kpɔ̀nkpɔ̀nkpɔ̀nti bobuo mu.

Ahá ání botsú Galilea ðmátó pú Dekapoli* awúlu amusu, Yerusalem wúluto, Yudea ðmátó pú Yordan ntsu ðbin ðsolósu fée.

5

Ibusu Atosundhé

¹ Bréá Yesu lówun ððm amu a, ðlodu yó ibu kusu yétsiá asi, mu akasípó amu beba mu wá. ² Ibu olosuná amú ató ðbéε,

Oyúla Asón

(Luka 6:20-23)

- ³ “Bulu layúlá ahá ání amú ansí medín tótosu ðun mu Bulu,
tsúfé amóbú mu iwíegyí ámu ni.
⁴ Bulu layúlá awureho agyípó,
tsúfé obólwií amú klun.
⁵ Bulu layúlá iwiası abápu,
tsúfé amú obégyi ðsolósu amu ni.
⁶ Bulu layúlá ahá ání mu apébwε akón móa ðmewóli de amú,
tsúfé ðbéha amú bómwε.
⁷ Bulu layúlá nwε awúnpu,
tsúfé obówun amú nwε.
⁸ Bulu layúlá ahá ání amú klontó lówankí,
tsúfé amú obówun mu ni.
⁹ Bulu layúlá ahá nsıné alapó,
tsúfé ðbétı amú ðbéε mu abı.
¹⁰ Bulu layúlá ahá ání buđın amúsú mu apébwε su,
tsúfé amóbú mu iwíegyí amu ni.
¹¹ “Bulu layúlá mli, ní buđε mli sia, buđın mlısu,
buđε afunu wa dínká mlısu. ¹² Ansı igyí mli, iwı

* **4:25** Dekapoli asi gyı awúlu dú.

isanki mli, tsúfẹ mli ikaká tsə ɔsúsú. Alí bəbwe Bulu ɔnósú atə́ípú agyankpapu amu ni.

Nfọli Mba Wanki

(Marko 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ “Mligyí ɔyító nfọli ni. Ní nfọli itá ɔdwe á, ntə b́elapówá mú ɔdwe? Itráa ma ale há tətətə bwe. Tsei butetséi mú tsítsá, ahá butetsátsa mósú tsən.

¹⁴ “Mligyí ɔyító wanki é ní. Wúluá idin busu tamanjín. ¹⁵ Butamanywé ɔkandíe, pú ɔló bun mósú. Ɔfóakpá butəpúbían, méní ibówankí há ahá ání butsie wóyí ámutə féé. ¹⁶ Mú su mliha mli bwehé iwanki ali, méní ahá bówun mli bwehé wankláán ámu, fówun b́ekanfú mli Sí ámú ɔbu ɔsúsú ámu.

Mose Mbla Iwi Atosunáhé

¹⁷ “Mlumáki mliaa, neba Mose Mbla ntée Bulu ɔnósú atə́ípú amu atosunáhétə ɔkakpá. Mmɛba mótə ɔkakpá, mboun neba bəbwe mú ifun. ¹⁸ Ɔnəkwali nde mli bláa, ɔsú móa asi bómə ɔnó, táme itoduáhé ntée asónbi kule kúráá iméedali Mbla ámutə, ýfún bréá mótə asón féé laba mótə. ¹⁹ Ɔhagyíha ání omobu mbla ámutə túkúríbi ku, olosuná mu aba é ɔbée bumábu mú á, b́éti mu kebi túkúríbi ɔsúsú iwíe ogyíkpa inu. Táme ɔhá ání olegyi mbla ámu féésú, súná mu aba ání bogyíi mósú á, b́éti mu ɔha yilé ɔsúsú iwíe ogyíkpa inu. ²⁰ Mú su nde mli bláa mbée, ní mlimóbwe Bulu apé don Mose mbla asunápú pú Farisifə ámu a, mlimóowie Bulu iwíegyí amutə ekekeke.

Ɔbló Iwi Atosunáhé

(Luka 12:57-59)

²¹ “Mlilanú ání bebláa mli anáin atitífə ámu bee, ‘Mámə ɔha. Ɔhagyíha ání ɔmó ɔha a, Bulu obégyi mu asón, há mu ipón.’ ²² Táme mí mú nde mli

bláa mbéε, ɔhagyíɔha ání olenya ɔbló wa mu ba á, Bulu obégyi mu asón. ɔhá ání olesia mu ba ɔbéε, ‘ɔhakpan!’ á, obégyi ipón Yudafo asón agyípú ansító. ɔhagyíɔha ání ɔlebláa mu ba é ɔbéε, ‘Raka!’* a, obégyi ipón yó isobití ogyá ání itamaduntɔ. ²³ Inu su ní fotsu atɔ hahé fɔyɔ afɔdie ɔɔkpá, fekaín ání fapú ason laláε ku gyi fú bá á, ²⁴ si fú ató amú yai afɔdie-asubwisu inu. Yɔ fúa munyɔ amlila mli nsiné, asa afuba bɔbɔ afɔdie ámu ha Bulu.

²⁵ “Ní ɔku ɔsáma fú á, wa ɔsa ha abuyobwíí ipa ha mu asa asón ámu ogyíké ifun, méní fú onyabá ámu ɔmécha asón agyípú bumóɔpu fú ha obu adupúsú ɔkípu, ɔwa fú obu. ²⁶ Mbláa fú ɔɔkwali, nkéti faká ikɔ ámu féé tá asa fédalí inu.

Otsiába ɔmadali Iwi Atosunáhé

²⁷ “Mlilanú ání bebláa mli beε, ‘Mákle ɔku tsiába.’ ²⁸ Táme mí mú nde mli bláa mbéε, oyingyíoyin ání olowun ɔsi, ɔɔbwe mu klé iwi agywun á, alató mbua dodo mu kluntɔ. ²⁹ Mú su ní fú gyɔpi nsíbi tehá fútɔbwé lakpan á, loti mú le, tswi tsalífwí. Ibu aléá fú iwi ɔtineku má inu, don ání bótswi fú nyankpɔsa-oyí ámu féé wá isobití ogyá ání itamaduntɔ. ³⁰ Mú su ní fú gyɔpi ibi tehá fútɔbwé lakpan á, ka mú tswi tsalífwí. Ibu aléá fuma ibi kule, don ání bótswi fú nyankpɔsa-oyí ámu féé wá isobití ogyá ání itamaduntɔ.

ɔkákíná Iwi Atosunáhé

(Mateo 19:9; Marko 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ “Betrá bláa mli beε, ‘ɔhagyíɔha ání obékiná ɔká á, ɔwánlin ɔkákíná ɔwuló ha mu asa.’ ³² Táme mí mú nde mli bláa mbéε, ní oyin okíná mu ka ání

* **5:22** Raka así gyí “ɔbwi!”

ɔmækódáli mu ɔma a, muláhá su ɔtsi ámu ɔbédali mu ɔma. Oyingíoyin ání otsiá ɔtsi ánfí mu kulu lakíná mu anfi é lató mbua.

Ntamka Iwi Atosundhé

³³ “Mlilétrá nu ání bebláa mli anáin atúfɔ ámu beɛ, ‘Máka ntam kpaali. Mboún bwe dínka ntam amóú fɛka há Bulu ámuɔv.’ ³⁴ Táme mí mú nde mli bláa mbéɛ, máka tɔtɔtɔ kúráá. Mápɔ ɔsósó ká ntam, tsúfé Bulu owíe obíá igyi. ³⁵ Mápɔ ɔsólúv ká ntam. Bulu ayabi oyíkpa igyi. Mápɔ Yerusalem wúlu ká ntam. Awíetɔ Owíe wúlu kpɔnkpɔnti ní. ³⁶ Mlímápɔ mli nwun ká ntam, tsúfé mlíméetalí bwé imi kule futútú ntéɛ bíbi. ³⁷ Mboún fɔ ‘Iin!’ ɔbwéé ‘Iin!’ Fɔ ‘O-o!’ é ɔbwe ‘O-o!’ Kugyíkɔvá fétrá blí tsíá mútɔ itsú ɔbɔnsám wá.

Lalahɛ Ikɔka Iwi Atosundhé (Luka 6:29-30)

³⁸ “Mlilanú ání beblí beɛ, ‘ɔha obwíe mu ba nsíbi a, bɔbwíe mu é mu kle ka ikɔ. ɔha otsíi mu ba iyín é á, bɔtsii mu kle ka ikɔ.’ ³⁹ Táme mí mú nde mli bláa mbéɛ, mlímákplá ɔha lalahɛ. Mboún ní ɔha ɔdá fɔ isɔtɔ á, damli nyɔɔsi é ha mu ɔdáá. ⁴⁰ Ní ɔha dékléá ɔbésamáa fɔ, hɔ fɔ atadiɛ á, pɔ fɔ tati é ha mu. ⁴¹ ɔhá ání ɔdɔn fɔ ɔhíé fɔ ɔbéɛ, fɔsóra mu ató máli kule ha mu a, sɔra mú máli anyɔ. ⁴² ɔha ɔkólí fɔ ató á, ha mu. Ní ɔku é ɔbéɛ fɔpáan mu tɔku á, mákiná.

Alupódwe Iwi Atosundhé (Luka 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Mlilónuá beblí beɛ, ‘Dwe fɔ bá, afolu fɔ olupó.’ ⁴⁴⁻⁴⁵ Táme mí mú nde mli bláa mbéɛ, mlídwɛ mli alupó. Mlíbɔ mpái ha ahá ání bɔdín mlísv, méní mlóbwe mli Sí amóú ɔbv ɔsósó ámu abí. Tsúfé mótéhá owí telín, ɔtéhá nyankpɔv é itotswie wólí aha

wankláán pú aha laláhe féesú. ⁴⁶ Ní fú adwepú nkole futədwé á, ipán məmυ fénya? Lampóo ahópu kúráá butəbwé ali. ⁴⁷ Ní fú anyawíe nkole futəwá ənó á, ntə fakukυ bwε dυbi? Ali kén əmátəfə butəbwé ní. ⁴⁸ Inı sυ mlifən fε alıá mlı Sí əmúə əbυ əsúə əmυ ləfən.

6

Yilébwε Iwi Atosundhé

¹ “Mlikı wankláán ání mlıməəbwε mlı yilé ahá ansítə. Ní mləbwé mú ali á, mlıméenya ıkəká mlı Síá əbυ əsúə wá.

² “Mú sυ ní fəbwé yilé há ohiáni á, máda mú əkan fε alıá apinabwεbí abwepú butəbwé Yudafo ofiakpa pú dınsυ, ménı ahá bėkanfú amú. Ənəkwalı ndε mlı bláa mbéε, Bulu laká amú ıkə dodo. ³ Táme ní fəbwé yilé há ohiáni á, máha fú bına əbı tóá gyəpı labwé. Bwε mú ηáıntə, ⁴ ménı fú Sí oklúntə atə owúnpu amυ əbéka fú ıkə.

Mpábə Iwi Atosundhé

(Luka 11:2-4)

⁵ “Ní mləbə mpái á, mlımábwε fε apinabwεbí abwepú. Amú tekle Yudafo ofiakpa pú dınsυ lı́ bə mpái, ménı ahá bəwun amú. Ənəkwalı ndε mlı bláa mbéε, Bulu laká amú ıkə dodo. ⁶ Táme ní fəbə mpái á, bítıwıé fú obutótə, afıfin obu wa iwı, bə mpái ha fú Sí ηáıntə. Fú Sí ηáıntə atə owúnpu amυ əbéka fú ıkə.

⁷ “Ní mlıdε mpái bə á, mlımátsıá plá mótə há mú ıwa swı́ fε əmátəfə. Butosúsu bεε, ní bəbə mú ıwá swı́ asa Bulu obónu mú há amú. ⁸ Mlımábwε fε amú, tsúfε mlı Sí Bulu yın tóá ıdε mlı hián asa mlıdε mυ kulı́. ⁹ Mó sυ mlıbə mpái mlıaa, ‘Anı Síá fúbu əsúə.

Ahá bubúu fú dá.

¹⁰ Ba begyi iwíe.

Ahá bubwée fú apé ɔsolósu, fé alíá butɔbwé mú ɔsósó.

¹¹ Ha aní atogyihéá íbófun aní nde.

¹² Si aní lakpan kie aní, fé alíá anítesíkíé ahá aní butɔpó ílá gyi aní.

¹³ Mákpa aní wá ísókítɔ, mboún le aní tsu ɔbunsám íbítɔ.*

¹⁴ “Tsúfé ní mlesí ahá lakpan kíé amó á, mlí Sí ámú ɔbu ɔsósó ámu é obési mlí klé kíé mlí. ¹⁵ Táme ní mlímésikíé ahá a, mlí Sí ámu é oméesikíé mlí.

ɔnóklí Iwí Atosundhé

¹⁶ “Ní mlídé ɔnó klí á, mlímábwe mlí iwí bómbláán fé alíá akv butepina bwé. Alíá ahá bówun aní bude ɔnó klí só butɔbwé iwí alí. ɔnókwahí nde mlí bláa mbéé, Bulu laká amó ikɔ dodo.

¹⁷ Mboún ní mlídé ɔnó klí á, mlíbie ntsu, amlífunya nwun, ¹⁸ méní ahá bómóowun aní mlídé ɔnó klí. Táme mlí Sí oklúntɔ ató owúnpu amó mú obówun mlí, ká mlí ikɔ.

Atonyahé Pvyáí ɔsósó

(Luka 12:33-34)

¹⁹ “Mlímákle ató yáí ɔsolóu anfisv. ɔtíné ánfí atéple butɔwí ató, ikv aná tɔwí nkanv yíntá, awíkplu é butobwíé wíé obuto wí ató ánfí. ²⁰ Mboún mlíkíe ató yáí ɔsósó. Inu mú á, atéple butamawí ató, ítamawí nkanv, awíkplu é butamabwíé wíé obuto wí ató. ²¹ Tsúfé ɔtínéá fú siadié bu a, inó fú agywun tetsíá.

---

* **6:13** Iní bu nwóló dada amó akotɔ: Tsúfé fóbó iwíegýí, túmí pó iwíwankí bré féétó. Amen.

Nyankpɔsa-oyi Ɔkandíe
(Luka 11:34-36)

²² “Ansíbi igyi ɔkandíe há nyankpɔsa-oyí. Ní fú ansíbi bu alá á, fú nyankpɔsa-oyí ámu fée bówankí. ²³ Táme ní fú ansíbi ma alá a, fú nyankpɔsa-oyí ámu fée ibu oklúntɔ. Ní ɔkandíe ámóú ibu futɔ ámu idun a, mómó fawíe oklún kpɔnkpɔnkpɔntitɔ.

Bulu Mva Atonyahé Iwi Atosundhé
(Luka 16:13; 12:22-31)

²⁴ “Ɔhaa méetalí súm awie anyɔ. Ɔbódwe ɔkule, lú ɔkule. Ntee obóbu ɔkule, omóobu ɔkule. Foméetalí súm Bulu, súm kóba.

²⁵ “Mú su nde mli bláa mbée, mlimáhan iwí tóá mlégyi, tóá mlónu tsíá nkpa pú tóá mlédídá su. Mbée, nkpa medéhián dɔn atogyihe? Ntee ɔyulɔ medéhián dɔn atɔ didáhé? ²⁶ Mlikí mbubwi, butamadú, butamasíetí wá idantɔ, táme mli Sía ɔbu ɔsúsú tɛhá amú atogyihe. Mlimá labi dɔn amú? ²⁷ Mlitɔ ma ɔbétalí han iwí pú bré kpalobí tsía mu nkɛtɔ?

²⁸ “Ntogyi sú mlidé iwí háan mli atɔ didáhé su? Mlikí alíá pututɔ-oyí ntswítswí tɛdan. Itamayó agyómá ntee ló atati. ²⁹ Táme nde mli bláa mbée, Owíe Salomo, mu inya féeétó a, ɔmetalí híhie iwí, wá akíle fé oyí ntswítswí anfitɔ kɔkɔ. ³⁰ Ní Bulu dé ífá ání nde ilí, ɔke ilawú, bawá mú ogyá tati didá á, ntogyi sú ɔméetalí didá mli atati dɔn mú? Mli hógyi mɔtsó!

³¹ “Mú su mlimáhan iwí fité mliáa, ‘Ntɔ abégyi?’ ntee ‘Ntɔ abónu?’ ntee ‘Ntɔ abédídá?’ ³² Iní aná ɔmátófo butesrí gya ní. Mli Sí ámóú ɔbu ɔsúsú ámu yin ání iní fée de mli hián. ³³ Itóá mligyánkpa dunka gyí, Bulu iwíegyi pú mu yilébwe, fówun Bulu ɔbɔpu

íní fée tsia mótó há mli. ³⁴ Mlímásusúu áke iwí. Oketó asón igyi áke klé. Ekekegyíeketó asón wunhe itsó há éke ámu.

7

Ilále *(Luka 6:37-38, 41-42)*

¹ “Mlímále ahá ilá, méní Bulu oméele mli ilá. ² Tsúfé alí amóú mlidé ahá ilá le ámu a, alí Bulu obéle mli ilá ní. Itáá fópósúsu ha fú bá á, mú kén Bulu obópósúsu ha fú é ní. ³ Ntogyi só fúde ipí túkúríibi wun fú bá nsíbisu, táme fumedé ogyakpatín ání idín fú klésu mú wun? ⁴ Ntée ntogyi só fúde fú bá bláa fée, ‘Ha mí andínki ipí fú nsíbisu?’ bréá ogyakpatín dín fú klésu? ⁵ Apinabwebí obwepó! Gyankpa dínki ogyakpatín ámu fú nsíbisu, méní fówun ató wankláán, tálí dínki ipí ámu fú bá klésu.

⁶ “Mlímápu Bulu ató wankíhé há ahá ání bogyi fé akíai, Bulu asón tamawá amó ogyá. Bénya obló dámlí dun mli. Alí kén mlímápu mli abutó wulíhe há ahá ání bogyi fé mprákuo ní. Tsúfé bétsatsáa mósó, tsíá mú wá obíbató.

Atókví Tsú Bulu Wá *(Luka 11:9-13)*

⁷ “Mlíkuḽi Bulu, obéha mli. Mlídunka, mlówun. Mlída mu klónsu, obéfinkí mú há mli. ⁸ Tsúfé ohá ání otokóli ató tenyá. Ohá ání otodúnká ató towun. Ohá ání otédá klónsu bótefinkí há. ⁹ Ma bów mlitá mu bi okóli mu bodobodo a, obótsu ibwi wá mu íbitó? ¹⁰ Ntée ní okóli mu iye a, obékítá iwó wá mu íbitó? ¹¹ Mlí lakpan abwepó kóráá mliyin alíá butópó ató wankláán há mli abí. Ntogyi só mli Sí

ámúú ðbu ðsúsú ámu mó móoppu atə wankláán há ahá ání buðe mu kulí.

¹² “Bwe ha ahá aliá fudeklé fεε bubwée ha fu. Inu Mose Mbla pú Bulu ðnósú atəípú amu atosunáhé ðεblí ní.

Okpa Kplanhe Mba Teihé
(Luka 13:24)

¹³⁻¹⁴ “Mlɔtsun okpa kplanhe amusu, mlóyo nkpa ání itamatátó. Ahá kpalobí pé tebí mó. Táme ní mlɔtsun téihé ámuú ðbu atsúnle amusu á, mlóyo ðhikpá. Ahá tsətsəətsə tótsun músó.

Oyi Pó Mú Abi Swiehé
(Luka 6:43-44)

¹⁵ “Mlíki wankláán ahá ání butəwá afunu bæε, Bulu ðnósú atəípú bugyisu. Butepina bwe iwí fé akúfa ba mli wá, táme nkpatakuá bubu iyin bógyi. ¹⁶ Amú bwehé mlópubí amú. Butamakpótí kankaba okplóto oyísú, butamakpótí tsəkpun é tonkpa iflasu. ¹⁷ Oyi wankláán toswié abi wankláán. Oyi laláhe é toswié abi laláhe. ¹⁸ Oyi wankláán méetalí swié abi laláhe. Ali kén oyi laláhe é méetalí swié abi wankláán ní. ¹⁹ Oyiá itamaswié abi wankláán á, kún butokun mó dá, wá mó ogyá. ²⁰ Mú ali su á, ðnósú atəípú afunupu anfi bwehé mlópubí amú.

Bulu Iwiegyi Amuə Awiepó
(Luka 13:25-27)

²¹ “Megyí ðhagyíðha ání ətetí mí əbéε, ‘Mí Wíé, mí Wíé’ obówie Bulu iwiegyí amuə. Mbuún ðhá ání ətəbwé mí Sí ámuú ðbu ðsúsú ámu apé əbóyo inu. ²² Bulu asún ogyíké amu a, ahá tsətsəətsə béfité mí bæε, ‘Mí Wíé, megyí fú dátó anléblí Bulu ðnó asún, gya əhe laláhe lé ahátə, bwé ofúla é ní?’ ²³ Inu

néle bláa amó mbéε, ‘Mmeyín mli okpagyíokpasu. Mlinati τει mísú, mli lakpan abwεpó!’

Bwtásó pú Osublútò Obuyti

(Luka 6:47-49)

²⁴ “Mó su okhagyíokha ání olonu mí asun blíhé anfi, olegyi mósú á, ogyi fé okiansipw okvá oleyi mu obu dínká butásó. ²⁵ Nyankpw lótswíε, ntsu lóbulá wa mó, atsufú lótsun wólí mósú, táme imobwie. Tsúfé oleyi mó dínká butásó.

²⁶ “Táme okhagyíokha ání olonu mí asun blíhé anfi, omegyí mósú á, ogyi fé okha mimláhε ání oleyi mu obu osublútò. ²⁷ Nyankpw lótswíε, ntsu lóbulá wá mó, atsufú é lótsun wólí mósú. Obu ámu lobwie, iléda asi gbloo!”

Túmiá Yesu Bv

²⁸ Bréá Yesu léblí asón ání tǎ á, mu atosunáhé léha okó lobwie okóm amu. ²⁹ Tsúfé olosuná amó ató túmisu. Omosuná mó fé Mose mbla asunápó amu.

8

Ilò Pεε Okpú Okv Tsa

(Marko 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Bréá Yesu lékplí tsú iwu ámuwu á, okóm kponkpokponti bobuo mu. ² Inu á, ilò pεε okpú okv léba beda akpawunu mu ayabitò, kókóli mu okéε, “Owíé! Ní fót sulá á, fétalí há mí iwí bépli.”

³ Mú Yesu létinkí iwí da mu, bláa mu okéε, “Natsúlá, fú iwí iplí!” Inuwu mu iwí lépli. ⁴ Mú Yesu léda mu oká okéε, “Mábla okha asón ání. Natí laa afupw fú iwí yosuná Bulu igyí okhapó, afuha mu iwígyurátò amú Mose mbla losuná tsú ilò pεpεtsa iwí ámu. Igyi adánsiε suna ahá ání fú iwí laplí.”

*Romafɔ Isá Akɔpú ɔhande Osúmpú ɔku Ilo Tsa
(Luka 7:1-10)*

⁵ Yesu lówie Kapernaum wúlutɔ. Romafɔ isá akɔpú ɔhande ɔku léba mu wá, bóbwií ipa há mu ɔbé, ⁶ “Owíé, mí osúmpú délo. Alasin tsukule, ɔda wóyító ɔde iwɔsin wúun dubi.”

⁷ Mú Yesu lébláa mu ɔbé, “Néba betsa mu ilo.”

⁸⁻⁹ Táme ɔhande amu lébláa mu ɔbé, “Owíé, mmɔfun ání féba mí wóyító. Fú mú bli asvanku, iwɔ bówa mí osúmpú amu ɔnlɔn. Tsúfé mí é mbu ahande aku asi, isá akɔpú aku é bubu mí asi. Nelé ɔnó mbée amótó ɔku ɔnátí á, ɔtenátí. Ní mbée ɔbá é á, ɔteba. Tógyítá nebláa mí osúmpú mbée ɔbwée á, ɔɔbwé.”

¹⁰ Bréá Yesu lónu asún ánfɔ á, ɔnó lobwie mu, ɔledamlí bláa ahá ámú bubuo mu amu, ɔbé, “ɔnɔkwali nde mli bláa, mmɔkúwun ɔhá ání ɔbu hógyi kpɔnkpɔntɔ ánfɔ odu Israelfɔto kóráá ki!”

¹¹ Nde mli bláa mbée, “Ahá tsɔtsɔtsɔ bótsu owí ɔdalikpa pú owí ɔkplíwíékpá ba, betsiá ató ogyíkpa Bulu iwíegyí ámɔtɔ, amúa anɔ anáin Abraham, Isak pú Yakob aná bówa ibi gyi ató. ¹² Táme béle Israelfɔ ámú tekɔ bugyi Bulu iwíegyí ámɔtɔ atsiápu amu lé mu, tswi amú wá oklúntɔ. Inú isú múa kpisii bu ni.” ¹³ Mú ɔlelabláa isá akɔpú ɔhande amu ɔbé, “Nati, ibá mótó ha fu fú hógyi ɔnó.”

Ali bré ámɔtɔ pépéépe osúmpú amu iwɔ lówa mu ɔnlɔn.

*Alɔpu Tsɔtsɔtsɔ Tsa
(Marko 1:29-34; Luka 4:38-41)*

¹⁴ Yesu lóyo Petro wóyító. ɔlɔyo á, owísó lakítá Petro mu sia tsíhé, ɔda. ¹⁵ Mú ɔleyékitá ɔtsi ámu ibi. Inonu owísó amu lókusú musu, ɔɔbwe Yesu afɔótɔ.

16 Mú ntópwesu á, bəpu ahá tsətsəətsəá ŋhe laláhe dé amó háan ba Yesu. Ɔlətəí gya ŋhe laláhe amu, tsá aləpu amu féé. 17 Inu léha asún amú Bulu ŋńsú ɔtəípú Yesaia léblí amu leba mótó. Ɔbée, “Múlétsa anu ulə, tsú ipian kósó anisu.”

*Ahá Aní Bée Bóbwe Yesu Abúopu
(Luka 9:57-62)*

18 Yesu lówun ání ɔdəm babomlí mu, ɔlebláa mu akasípú amu ɔbée, “Mliha afa Galilea ɔpu yə mú ɔbin.” 19 Inu Mose mbła osunápú ɔku lébá mu wá, bebláa mu ɔbée, “Osunápú, nóbuo fu yó ɔtínegyíɔtínéá fýɔ.”

20 Yesu lébláa mu ɔbée, “Awíá bəbu mbó, mbubwi é bəbu asia, táme mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfí mú mma ɔtínéá nəpu mí nwun tswi.”

21 Ahá amú bəbuo mu amutə ɔku lébláa mu ɔbée, “Owíé, ha mí anyopulá mí sí asa ambobuo fu.”

22 Táme Yesu lébláa mu ɔbée, “Bobuo mi, afvsi awupú abɔpula amó afúli.”

*Atsufú Asibá
(Marko 4:35-41; Luka 8:22-25)*

23 Yesu lówie ɔkləntə, mu akasípú amu é bowie buo mu. 24 Bréá bəyó á, afú kpənkpəənkpənti ku lówa tsún bi. Mú su ntsu dɛda wíé ɔklən amutə, ideklé me, táme Yesu mú da ɔdɛdidí. 25 Akasípú amu betsinkí mu, bláa mu bɛɛ, “Ani Wie le aní. Anidé ntsu wie!”

26 Mú ɔlefíté amú ɔbée, “Ntogyi sú mlidé ifú nya ali? Mli hógyi mətśó!” Inu ɔləkvsú lé ɔńó wa afú múa ntsu ámu, inu féé ləlvá.

27 Ifú lehie kítá amú, befité aba bɛɛ, “Nyankpɔsa ɔməmu ni, afú múa ntsu kóráá tonú mu ɔme ali?”

Ἦγε Laláhe Gyda Le Agbedépy Abanyótó
(Marko 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ Bréá Yesu lówie Galilea ὅπου ἔβην, Gadaraφῶ ὁσολῶσυ ἅ, ayin abanyót aková Ἦγε laláhe bu amótó bedalí tsu afúli opulákpá befia mv. Amú iyin su ὁhaa tamatálí tsun ὁkpa ámυsu. ²⁹ Inουnυ bῶkplón fité Yesu beε, “Bulu mv Bi, amansu igyi? Fεbá beπití aní ató asa Bulu isubitíbi ifun?”

³⁰ Mprákuo tsῶtsῶtsῶ akυ budegýí inυ fón. ³¹ Mú su Ἦγε laláhe amυ bokokóli Yesu beε, “Ní fégya aní lé ahá ánfítῶ ἅ, ha ayowie mprákuo ánfítῶ.”

³² Yesu lébláa amú ὁbέε, “Mliyῶ.” Inουnυ bedalí ayin ámῶtῶ yówie mprákuo ámῶtῶ. Amú féé besrí kplí okúku kv wíé ὅπου amῶtῶ, wúwu.

³³ Mprákuo ámυ akpapó besrí yó wúlutῶ, yébláa ahá tógyítῶá ilaba ahá amúb tekí Ἦγε laláhe bu amótó ámυsu. ³⁴ Mú su wúlu amῶtῶ ahá féé bedalí ba Yesu wá. Bréá bowun mv a, bokokóli mv beε, ὁdálí amú ὁσολῶσυ.

9

Tsukυle Osínpu Tsa
(Marko 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Mú su Yesu léyinkí wíé ὁkluntῶ, fá ὅπου amυ yó wúlu amúb otsie mótῶ ámυsu*. ² Inυ ἅ, akυ bῶsυrá tsukυle osínpu akpasυ ba mv. Bréá Yesu lówun ání bahῶ mv gyí a, ὁεbláa tsukυle osínpu amυ ὁbέε, “Mí bí, klun idí fú asi. Nasí fú lakpan kíé fú.”

³ Inυ Mose mbla asunápú aková bῶtsie inυ, beblí wá nwuntῶ beε, “Oyin ánfi labó mbusuo.”

⁴ Yesu lébi amú agywūn. Mú su ὁlefité amú ὁbέε, “Ntogyi só mlidé ínι odu gywūín?” ⁵ Mῶmυ bῶwa

* **9:1** Mυ wúlu gyí Kapernaum. Kí 4:13.

ablílé don? ‘Nasí fú lakpan kíé fú.’ ntéé ‘Kusu tsu fú akpa afonati?’ ⁶ Táme ndekléá mlíbúí ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí mbu túmi oyí ánfítò sí ahá lakpan kíé amó.” Inu òlebláa tsukule osínpu amu òbéé, “Nde fú bláa mbéé, kusu. Tsu fú akpa afonati yó wóyító!”

⁷ Inu òòkusú nátí yó wóyító. ⁸ Iní lówa amó féeé wánwan, bekanfó Bulu ání alapó túmiá igyi alí há anyánkpusa.

Mateo Ti

(Marko 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Bréá Yesu lópu oyó á, olowun lampóo òhópu òkúá butetí mu Mateo tsie lampóo òhókpa. Múú òlebláa mu òbéé, “Bobuo mi.”

Inunu Mateo lókusú buo mu.

¹⁰ Mateo létí Yesu muva mu akasípú ató ogyíkpa mu wóyító. Lampóo ahópu pú lakpan abwepú tsatsòtsò beba ató ámu ogyíkpa. ¹¹ Farisifó ámu benya wun amó alí, befité mu akasípú amu beé, “Ntogyi só mli osunápú muva ahá ánfí odu butowá ibi gyi ató?”

¹² Yesu lónu asún ánfí, òlebláa amó òbéé, “Alópu léhián òò òtsapú, megyí ahá ání iwí bu amó onlin.

¹³ Mliyó amliyefité Bulu asún ánfí bòwanlín tswí anfi así. Beé, ‘Nwewúun ntekle, megyí igyíha.’ Mmèba aha wankláán òtikpá, lakpan abwepú òtikpá nèba.”

Onóklí Iwí Asòn Fitéhé

(Marko 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Èké òku Asú Òbópú Yohane akasípú beba Yesu wá befité mu beé, “Ntogyi só ania Farisifó aniteklí onó, táme fú akasípú mú butamaklí onó?”

15 Yesu léle mó ònó òbée, “Ọtsi òkpáìnpó anyawíeá búbu mu wá bégyi awirehò? Èkekèkè! Táme eke ku béba ání békpa òká otsiápu amu náti sí amó. Alì nke ámutò békli ònó ní.”

16 “Ọhaa tamapó tati pòpwe tan tati dada. Tsúfè tati pòpwe amu békpikpí tsií dáda amu ku lé, há òtánkpa inu bélatéí tsía. 17 Alì kén butamapó nta pòpwe wá òwulò-kpákpá kente wuhétó ní. Nta pòpwe amu ibófu fá kente amu, tsítsá, ibéyintá kente amu é. Inu su òwulò-kpákpá kente pòpweò bótápó nta pòpwe wá, ménì mó anyò ámu fée bétsiá.”

*Ọhande Ọku Mu Bi Muwa Ọtsi Ọku Ilo Tsa
(Marko 5:21-43; Luka 8:40-56)*

18 Bréá Yesu détoí á, Yudafò ofiakpa ọhande ọku léba beda akpawunu mu ayabito, kókóli mu òbée, “Mí bí tsíhé lawú sésééséí, támè ba afòbòpu ibi ònka musu onya nkpa.”

19 Mó su Yesu lókusó, muwa mu akasípú bobuo ọhande amu.

20 Ọtsi ọkúá obugya de mu wulí nfi dúanyò ní lótsun yò Yesu ọma, pú ibi da mu tati osiebí. 21 Tsúfè ọleblí wá mu nwuntò òbée, “Ní nàpú ibi da mu tati kpán á, ilò bési mí.”

22 Yesu lédamlí kì mu, bláa mu òbée, “Mí bí, klun idí fò asi. Fú hógyi latsá fò ilò.” Inunso ọtsi ámu iwí lówa mu onlin.

23 Bréá olowie ọhande amu wóyító a, olowun ikpe afolípú, nú awirehò agyípú amu okitikíti. 24 Olegya amó òbée, “Mlidalì nfi! Otsibi amu mákówú, didí òde.” Ahá ámu bòmòsí mu. 25 Bréá amó fée bedali ba wunsinésó a, Yesu lébitíwíé obu ámóú otsibi amu da mótó ámutò yékitá mu ibi, ọlòkusó. 26 Asón ánfi lékléí wá ọmá ámutò fée.

Ansibi Abwiepú Ilo Tsa

27 Yesu lédalí òyó á, ansibi abwiepú abanyó aku bobuo mu, bude okitikiti surá kpóli mu bee, “Owie Dawid mu na, wun an nwe!”

28 Bréá olowie wóyító a, ansibi abwiepú ámu beba mu wá. Yesu léfité amú obée, “Mlilahogyi mlíaa, nétalí há mli ansíbi bóbwií?”

Bele mú onó bee, “Aní Wíé, Ee!”

29 Mú ólɔpu ibi dada amú ansíbi, bláa amú obée, “Tbá mótó ha mli, mli hógyi onó.” 30 Inu bowa ató wun bi. Yesu léda amú olá obée, bumábláa ohaa.

31 Táme bréá bedali báyó á, beda mu akan omá ámu féeótó.

Omúmu Ilo Tsa

32 Benya náti ali, bɔpu oyin okvá oje laláhe bu mɔtɔ, su alató omúmu ba Yesu. 33 Olenya gya oje laláhe amu lé oyin ámɔtɔ ali, olɔwa tói bi. Ahá ámu fée bowun, su onó lobwie amú. Mú su beblí bee, “Animókówun íni odu Israelfɔtɔ kí!”

34 Farisifɔ ámu beblí bee, “Oje laláhe owie túmi odepugya oje laláhe lé ahátó.”

Ahá Nwewíun

35 Yesu léki awúlu pú nkuda fée asi, súná ató Yudafo ofiakpa. Oleda Bulu iwíegyi ámu iwí asun wankláán akan. Oletsa ilo kugyíku fée. 36 Bréá olowun adám amu a, amú asún lówa mu nwe. Buggyi fé akúfa aní buma akpapó, tsúfé asún de amú háan, buma tɔtɔ bwetó. 37 Mú su olebláa mu akasípú obée, “Ató kpótíhé amu itsɔ, táme mú akpótípú bumɔtsó. 38 Mú su mlíkokoli ndɔ mu wie, owa ató akpótípú tsatsɔ abuba bɔkpótí ató ámu.”

10

Akasípó Amv Addá

(Marko 3:13-19; Luka 6:12-16, 9:1-6)

¹ Yesu léti mu akasípó dúanyɔ ámu, ɔleha amú túmi ání bɔgyíi ɔɛ laláhesu. Bɔgyáa amú lé ahátɔ, abutsa ilo móa iwɔsun kugyíku. ² Sumbí ayɔpú dúanyɔ ámu adá ní: Ogyankpawu gyí Simon ání butetí mu Petro muva mu pio Andrea. Yakobo muva mu pio Yohane ání bɔgyi Sebedeo abí; ³ Filipino, Bartolomeo, Toma, lampóo ɔhɔpu Mateo, Alfeo mu bi Yakobo, Tadeo, ⁴ Simon ání ogyi iwɔtsiá adunkápó ɔpasuatɔ ɔha pú Yuda Iskariot ání ɔlele Yesu há.

Akasípó Dúanyɔ Amv Sumbíwa

(Marko 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ Ɔlowa sumbí ayɔpú dúanyɔ ámu sísi, wá mbla há amú ɔbéɛ, “Mlumáyɔ ahá ání bɔmegyí Yudafo ɔsolúu pú Samariafo awúlu kukusu. ⁶ Mboun mliya Israelfo wá. Bɔgyi fé akúfa ání bafwí. ⁷ Ní mlɔyó á, mlida asún ámu ɔkan mliha, ‘Bulu iwíegyi amv lawíé wóyí tá.’ ⁸ Mlitsa ilo, amlitsinki afúli. Mlitsa ilo pepe alɔpó, amligya ɔɛ laláhe le ahátɔ. Mlumáho amú tɔtɔ. Mlibwe mú pukie amú, fé alía napókíé mli. ⁹ Mlumátsu sika kukusu wá mli akentetɔ. ¹⁰ Mlumátsu akpankogyo ání mlɔpu ató wá mótó há ɔkpa ámu tu. Mlumátsu atadiɛ nyɔɔsi, ntukota pú oyi yiáhé. Tsúfé agyómá ɔyɔpú butehá atogyihe.

¹¹ “Ní mlɔyóswí wúlu kugyíkusu á, mlidunka ɔha wankláán, amliswu mu wá. Mlitsia mu kɛɛɛn ɛkeá mlénatí. ¹²⁻¹³ Ní mlowíé wóyító mu á, mliha amú itsiá mliha, ‘Bulu ɔhá mli iwílwii.’ Ní wóyí ámutɔfo bɔho mli á, mli oyúla amv isín amúsú. Táme ní

buməhə mli á, mómú mli oyúla amv ísánki ba mli sv. ¹⁴ Ní buməhə mli, ntée nú mli asón á, mli dalí wóyí ntée wúlu amv tə, amlíkpa kpa mli ayabitə-ísvi wvli ínv. ¹⁵ Ɖnəkwali nde mli bláa mbéé, Bulu əbébití amó ísv dvn Sodom móa Gomorafə mv asón ogyíké amv.”

*Iwiasin Aní Ibéba Sumbi Ayəpú Amvsv
(Marko 13:9-13; Luka 21:12-17)*

¹⁶ Ɖletrá bláa amó əbéé, “Mlibi aní nde mli wa fé akúfa aní bəyó nkpatakutə. Mli wifwi ansí fé awə, amluha mli íwi ítin fé abródvma. ¹⁷ Mli kli mli íwi wankláán anyánkpúsasv. Tsúfé békítá mli ya asón ogyíkpa, nwén mli ató amó ofiakpa. ¹⁸ Mí sv békpa mli ya əmású agyípu pú awíe ansító, méní mlégyi mí íwi adánsíe súná amóa əmátəfə. ¹⁹ Ní békítá mli ya a, mli mágywíin asón aní mli ébli pú alíá mli éle mú ənó. Bəpu asón aní mli ébli bré əmvtə wá mli ənó. ²⁰ Tsúfé megyí mli əbətəí. Mli Sí Ɖhé əmv əbətəí tsvn mli sv.

²¹ “Apíó béle amó apíó há lowu. Abí así béle amó abí há. Abí é bókvsó líí amó akwípvsu, há bómə amó. ²² Mí sv ahá féé bólu mli, táme ní mli étalí wá klvn líí kinkíinkín yəfvn mú ənómə á, Bulu əbóhə mli nkpa. ²³ Ní bvdin mli sv wúlu kvtə á, mli sv yə wúlu bámbató. Ɖnəkwali nde mli bláa. Mli méeki Israel awúlu amv féésú tá asa mí, Nyankpvsu-Mv-Bi anfi néyinkí ba.

²⁴ “Okasípú tamadvn mv osunápú. Osúmpú é tamadvn mv wie. ²⁵ Ibówa alé ní əkasípú əbəbwe fé mv osunápú, osúmpú é əbəbwe fé mv wie. Ní batalí bvdé wóyí mv wie amv tí bve, ‘Əbvsám’ ntée ‘Beelsebul’ a, mómú ida laláhe məmv bumóəpotí mv wóyító atsiápú mú?

Ἡ ἀνὶ Ἀβένια Ἰφύ
(Luka 12:2-7)

²⁶ “Τάμε μlumánya ifú. Τὸτὸ μά ἱνὸά babun ató mósú aní bwmóobwii mósú. Tógyító é ma ἱνὸά ileḡain aní iméelinowan. ²⁷ Ní nelé ató súná mli onyé á, mlikplon bli mó opa. Mlida asón aní nébláa mli nklobító é okan. ²⁸ Mlumánya nyankpusa ifú. Ἰβétalí mó mli oyolóv, táme oméetalí mó mli okláa. Mboún dhá aní mlinyá ifú gyí Bulu. Mv obétalí yíntá oyolóv móa okláa amv féé ἱsvbití ogyá aní itamaduntó. ²⁹ Megyí káple butefé akénsire anyo kéké? Táme amótó okoku tamakpádá osvóloto aní mli Sí amv méyín mó ἱwi. ³⁰ Tsúfé Bulu yin mli nwunso-imi kórará klátó. ³¹ Mó sv mlumánya ifú, tsúfé mlibv ibiá dvn akénsire tsotsaotsó.”

Adánsiēgyí Pú Asónkiná
(Luka 12:8-9)

³² “Ní okv létalí gyi mí ἱwi adánsiē ahátó á, mí é négyi mv ἱwi adánsiē súná mí Sí osvósú. ³³ Táme ní okv lékiná mí ahátó á, mí é nékiná mv mí Sí ansító osvósú.

Ipiān Yesu Lópva, Megyí Iwilwii
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Imábwe mli fé iwilwii nōpva osvólóv anfisv. Megyí iwilwii, mboún odayí ἱya anyo nōpva. ³⁵ Tsúfé abi yinhé móa amó así nsiné báyintá. Abi tsihé móa amó ayín é nsiné báyintá. Osia tsihé móa mv sia tsihényo é nsiné báyintá. ³⁶ Ἰha alupó bótsu mv wóyító.

³⁷ “Ἰhá aní otodwé mv sv ntée mv yin dvn mli mófvn aní obóbwe mí okasípó. Ἰhá aní otodwé mv bi tsihé, ntée mv bi yínhé dvn mli é mófvn aní obóbwe mí

akasípó. ³⁸ Ohá ání omotsu mu oyikpalíhe bobuo mi é mófɔn ání ɔbóbwe mí akasípó. ³⁹ Ní ɔku lépri mu nkpa á, ɔbóhulú mú. Ní ɔku é lóhulú mu nkpa mí su á, obénya mú.

*Yilébwe Iwi Ikaká
(Marko 9:41)*

⁴⁰ “Ohá ání ɔlɔhɔ mlɪ lahɔ mi. Ní ɔku lóhɔ mi é á, alahɔ mí Sí ámúb ɔlɔwa mí ámu. ⁴¹ Ní fɔhɔ Bulu ɔnósú ɔtáírú ɔfɔ á, Bulu ɔnósú ɔtáírú oyúla fénya. Ohá ání ɔlɔhɔ yilé ɔbwepú é ɔfɔ obénya yilé ɔbwepú oyúla. ⁴² Ɔnɔkwali nde mlɪ bláa. Ohagyísha ání ɔleha mí akasípótɔ ɔkusu kóráá ntsu-owebe ɔbɔ olonu a, ɔmóhulú mu ipán.”

11

*Yesu Mva Asú Ɔbɔpú Yohane
(Luka 7:18-35)*

¹ Bréá Yesu lópu agyómá ánfɪ wá mu akasípú dúanyɔ ámu ibitɔ tá á, ɔlɔyɔ yéki Galilea awúlusu, súná ahá ató, dá asún ámu é ɔkan.

²⁻³ Asú Ɔbɔpú Yohane da obu, olonu Kristo bwehé. Mú su ɔlɔwa mu akasípú abanyó sísí Yesu ɔbéɛ, bɔyéfíté mu beɛ, “Fúgyí shá ámúb ɔbéba amu ni, ntéɛ akíú sha bambá ɔkpa?”

⁴ Yesu lébláa amú ɔbéɛ, “Mliyinki yebláa Yohane asún ání mlɪlabonu pú atáá mlɪlabowun.

⁵ Mlɪlabowun ání ansibi abwiepú bɔde ató wun, abɔ bɔna. Ilo pepe alɔpú iwi deplú. Isv atínpu bɔde asún nu. Afúli bɔdetsinkí, ahíánfɔ é bɔde asun wankláán ámu nu. ⁶ Bulu obóyulá shá ání mí bwehé mɔkúsú líí musu.”

⁷ Bréá Yohane akasípú ámu beyinkí bɔyó á, Yesu lówa tóí tsú Yohane iwi súná ɔdɔm amu bi. Ɔbéɛ,

“Bréá mlilédaḷi yə dimbísó ino á, ntə əkíkpa mlídyə? Fítáa ání afú de mó tsóon lóó? Ekεεεεεε! ⁸ Ní megyí mó á, ntə kóún əkíkpa mlídyə? Ǿhá ání ədidí ntsrim? Ekεεεεεε! Awíe wóyí atati ámu odu adídápó butetsiá. ⁹ Mlɪbla mi! Bulu ənású ətáipú mlilédaḷi yéki? Ee, Yohane ni. Ǿdon Bulu ənású ətáipú. ¹⁰ Mu iwɪ asún Bulu lébli bəwanlín mó tswɪ bεε, ‘Kɪ, nde obí wa gya fu nkpa. Mu əbéla əkpa há fó ní.’ ¹¹ Ǿnəkwali nde mlɪ bláa mbéε, əhagyíəha ání əha tsihé lakɛn kwí mófɔn Asú Ǿbəpú Yohane, táme mu é əməfɔn Bulu iwíegyí ámuətə əkusu kóráá. ¹² Tsú Yohane brésú bətu nde á, ahá bude Bulu iwíegyí ámu prú əwɔnlínsú. Awɔnlínpó bude mó prú. ¹³ Tsúfé Bulu ənású atáipú amu pú Mose Mbla ámu bəfɔn Yohanesu féé bətəi tsú Bulu iwíegyí ámu iwɪ. ¹⁴ Ní mlóhə asún ámu gyi a, mómu mlébi ání mu gyí Elia. Mu əbéba ni. ¹⁵ Ǿhá ání əbu asu onúu.

¹⁶ “Séi ánfɪ á, amɛndɪ nópɔ ndɛmba-abí ánfɪ kápú? Bugyi fé nyebíá butsie dɪnsu bude aba kpólɪ, ¹⁷ blí bεε, ‘Anɪapléi ansigyísú, mlɪmɛtsa. Mó su anɪlálá wá awɪrɛhə ɪv, táme mlɪmósu.’ ¹⁸ Mlɪgyí fé nyebí ánfɪ, tsúfé Yohane léba á, oletsíá klí ənó, omonu ntá, táme mlɪaa, ‘Ǿɟe laláɟe bu muətə!’ ¹⁹ Táme mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfɪ mó naba nde ató gyí, nde ntá núu. Mó é mlɪaa, ‘Mlɪkɪ opotsuapɔ pú nta əbu pú, lakpan abwɛpú pú lampóo ahəpɔ onyawíe.’ Táme Bulu əha tsiátó telé mu nyánsa əwan.”

*Ahá Aní Bɔmɛdamlɪ Klɔntə Asóngyí
(Luka 10:13-15)*

²⁰ Yesu lópɔ əbló tói tsú awúlu akɔ iwɪ. Awúlu amúá ələbwe ofúla akpənkpəntɪ mótó, táme

bυμεδamlί klυnto ámv. ²¹ Ɖbée, “Korasinfó, mligyɔwɪ. Betsaidafó, mligyɔwɪ ní. Ní Tiro pú Sidon awúlu laláhe amuto nɔbwe ofúla akpɔnkpɔnti ánfɪ nɔbwe mlito á, tekɪ bɛdamlí klυnto dodoodo. Tekɪ buda akpekpeto, bakpá nsúo wá nwunto pɔsúná ání badámlí klυnto. ²² Mlibi ání Bulu ɔbébití mli ɪsv mv asón ogyíké dɔn Tiro múa Sidonfó. ²³ Mli Kapernaumfó, mlidéklé mliaa mlótsu ɪwɪ fúá alu yówɔ ɔsúsú? Ekekεεκε! Bulu ɔbéba mli asɪ yówie afúlitɔ. Tsúfé ní Sodom wúluto nɔbwe ofúla akpɔnkpɔnti ánfɪ odu á, tekɪ wúlu amv itráa bv ɪnv bɔtv ndε. ²⁴ Mlikan ání Bulu obówun Sodomfó nwe asón ogyíké amv dɔn mli.”

Mlibɛda Ɖkpónó Mí Wá
(Luka 10:21-22)

²⁵ Alɪ bré ámvto á, Yesu lóbo mpái blí ɔbéε, “Mí Sí, ɔsó mv aasɪ Owíé! Nɛdá fó ɪpán ání falé tóá fɔpɔnjáin anyansapv pú asón abɪpú ɔwan súná ahá ání bυmeyín ɔlala, bɔgyi fé nyebí. ²⁶ Eε, Mí Sí! Alí fɔdeklé fεε ɪbá mótó ní.”

²⁷ “Mí Sí lɔpv tógyító wá mí ɪbitɔ. Ɖhaa méyín Obí ámv, nkéti Ɖsí ámv nkule. Ɖhaa méyín Ɖsí ámv é, nkéti Obí ámv pú ɔhá ání Obí ámv latsúlá ání ɔbéε mv súná mv.”

²⁸ “Mliba mí wá, mli ahá ání ɪlapíán mli, mli atɔ svráhé de mli dóvn. Néha mléda ɔkpónó. ²⁹ Mliba ɪwiasɪ ha mli, amlɪsuan mli, tsúfé nɛba ɪwiasɪ, nolwií, ménɪ mlénɪya iwilwii. ³⁰ Tsúfé mí wá tsiá bv atsiálé. Mí atɔ svráhé é móɔdɔn mli svrá.”

12

Ɖkpónó Ɖdaké Mv Wie
(Marko 2:23-28; Luka 6:1-5)

1 Yesu mva mu akasípó bətsun ayó ndə kutə əkprónú ɔdaké. Akón de akasípó amv, sv bəpusáa ayó ámu kv wí. 2 Farisifɔ akv bowun amú, bəbláa Yesu bεε, “Kí, fú akasípó amv bυde t́á mbla mεha əkpa bwe əkprónú ɔdaké!”

3 Yesu léfité amú ɔbéε, “Mlímókókla nu t́á Owíe Dawid lóbwe bréa akón de mva mu abúopv kí? 4 Olebitíwíé Bulu osúmƙpa yótsu bodobodoá bapóhá Bulu igyí ba, mva mu abúopv amv begyí. Bulu igyí ahapó nkɔle bεha əkpa, btegyi alí bodobodo amv. 5 Mlulakla Mose Mbla, nú ání Bulu igyí ahapó ámu butəyó agyómá Bulu ɔswéƙpa ɩnv əkprónú ɔdaké, táme butamahá amú ɩpón. 6 Nde mli bláa mbéε, ɔhá ání ɔdvn Bulu ɔswéƙpa amv búv nfi á. 7 Bulu asón leblí ɔbéε, ‘Nwewúun ntekle, megyí igyíha.’ Ní mliyin mú así á, tekí mlíméεha ahá áñfi amú asón da əkpa áñfi ɩpón. 8 Tsúfé mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi áñfi gyí əkprónú ɔdaké mu wie ní.”

Ilɔtsa Ɔkpónú Ɔdaké

(Marko 3:1-6; Luka 6:6-11)

9 Yesu lénatí ɩnv, ɔlɔyɔ YudaƔ ofiƙpa. 10 Olowun oyin ɔkvá mv ɩbi kvle lawú ɩnv. Farisifɔ ámu bυde Yesu t́εε. Mú sv bεfité mv bεε, “Mbla leha əkpa ání bυtsáa ɩɔ əkprónú ɔdaké?”

11 Mú Yesu léfité amú ɔbéε, “Ní mliɔ ɔkv bv kufa, alakpádá wíε ɩbúnt́ əkprónú ɔdaké á, ɔméεε mv? 12 Yéε nyankpɔsa bv labí dvn kufa a? Mú sv mbla leha əkpa ání ɔha ɔbóbwe yilé əkprónú ɔdaké.” 13 Mú ɔlebláa oyin ámú mv ɩbi lawú ámv ɔbéε, “Tɩnkí fú ɩbi amv.”

Olenya t́inkí mú alí pé, ɔhé lowie mút́ó fé nyɔɔsi amv. 14 Táme mú ó á, Farisifɔ ámu bεdalí yékitá agywun alíá bóbwe bómɔ Yesu.

Osúmbi Aní Bulu Léle

¹⁵ Yesu lébi amó agywun. Mú su ðlenatí inu. Ððam bobuo mu, ðletsá amótó alòpu fée ilo. ¹⁶ Múú ðleda amó ðlá ðbée, bumaáha ahá abubu mu. ¹⁷ Iní léha asún amóú Bulu ðnósú ðtóipú Yesaia lébli yáí ámu léba mótó ní. ¹⁸ Ðbée,

“Kí, mí osúmpúá nalé ní.

Ntòdwé mu, mi ansí tegyi mu iwí.

Nópu mí Ðhe Wankíhé wá mutò.

Ðbébláa ðmátófo ðbée, ‘négyi amó asún ðòkwálsu.’

¹⁹ Omégyi nwéen, ðmóòkplón.

Ðhaa móonu mu ðnó brònu.

²⁰ Obénya klón há ahá aní amó hógyi ðnó ma ðnlin, bábwé fé oyíá ilatá bia tá.

Ðbówa awítòle há ahá aní buma ðwonlín,

bábwé fé ðkandíeá nfo latá mótó,

yòfun bréá bébi aní ntegyi asún ðòkwálsu.

²¹ Ahá aní bomegyí Yudafò bópu ansí dínká musu.”

Yesu Mva Beelsebul

(Marko 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Inu bòpu oyin ðku ba Yesu, ðhe laláhe bu mutò. Mú su ðleha mu ansíbi lobwie; álató omúmu é. Yesu létsa mu ilo, ðde ató wúun, ðdetóí é. ²³ Ðnó lobwie ahá ámu fée, befíté bee, “Megyí Dawid mu na ámu ní?”

²⁴ Táme Farisífo ámu bonu asún ánfí á, bebli bee, “Ðhe laláhe owíe Beelsebul túmi ðdepugya ðhe laláhe lé ahátò.”

²⁵ Yesu lébi amó agywun. Mú su ðlebláa amó ðbée, “Iwíe ogyíkpá aní ðlaye anyò, buðe aba kò bédida. Ahí kén wúlu ntée wóyí oduá mótó atsiápú buðe aba kò é itobwíe ní. ²⁶ Mú su ní Ðbunsám dé mu iwí gyáa a, mu iwíegyi bédida. ²⁷ Ní Beelsebul túmi ndepugya ðhe laláhe lé ahátò á, múmó ma túmi

mli abí é budepugya òhe laláhe lé ahátò? Mli abí ámu onutó obégyí mli asón. ²⁸ Táme íniá Bulu Òhè ndepugya òhe laláhe su á, mlibi ání Bulu iwíegyi ámu laba mli wá dodo.”

²⁹ Òhaa méetalí wíé òwonlínpo wóyító yókulá mu ató, nkéti alagyankpá kíkli mu tswi, asa òbétalí kólá mu ató fée.

³⁰ Òhá ání omobuo mi dé mí lu. Òhá ání òmedé mí tsa akpa ahá ba Bulu é dé amó gyáa teía mi.

³¹ Iní su nde mli bláa mbéé, Bulu obési ahá lakpan pò abususu kugyíku kíé amó. Táme ní òku òblí Òhe Wankíhé amu iwí abususu a, Bulu méesikíé mu ekekeke. ³² Ní òku léblí mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánífi é iwí asun laláhe a, Bulu òbétalí sikíé mu. Táme ní òku léblí Òhe Wankíhé amu iwí asun laláhe mú á, Bulu méesikíé òhá ámu nde òyi kehe, ntée bré ámó ubá ámòtò.

Tsiátó Itsú Iklontò (Luka 6:43-45)

³³ Oyi abí butópóbí mú. Oyi wankláán toswíé abi wankláán. Oyi laláhe é toswíé abi laláhe. ³⁴ Mli awò abí-aná! Nkálí mli aha laláhe mlétalí blí asun wankláán? Tsúfé tóá idon òha klon a, mótédálí tsu mu ònó. ³⁵ Òha wankláán teblí asun wankláán tsú mu klontò, òha laláhe é teblí asun laláhe tsú mu klontò.

³⁶ Nde mli bláa mbéé, òhagyíòha òbéle asun laláhe kugyíkúvá òleblí ònó Bulu asón ogyíké amu. ³⁷ Tsúfé òha asun blíhé Bulu òbópohá mu asu ntée ipón.

Bodunká Ofúla (Marko 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Múú Farisifó pú Mose mbala asunápó amu aku bebláa Yesu beε, “Osunápó, anidéklé aniaa fobwée osúna ku suna aní.”

39 Obebláa amó obée “Mli ndemba-abí laláhe aní mliladáli Bulu oma. Mli dé osúna dúnká amliwun, táme mlímóowun kókukuku dun Bulu onósó otáipó Yona osúna amu. 40 Alí amóú Yona létsiá bonsu iwitá nkensá, opa móa onyé ámu a, alí mí, Nyankpusa-Mu-Bi anfi é nétsiá osulú otótó nkensá, opa móa onyé ní. 41 Niniwefó é bókusú Bulu asón ogyíké amu, há mli ndemba-abí anfi ipón. Tsúfé bréá Yona léda Bulu asón okan súná amó á, bedamli klontá ba Bulu wá. Mliki, ohá aní odun Yona onutó líí nfi á. 42 Seba owíe tshé obókusú líí Bulu asón ogyíké, há mli ndemba-abí anfi ipón. Tsúfé olotsu osaasí omá ikutá kénin gya okpa ba, bonu Salomo nyánsa atosunáhé. Mliki, ohá aní odun Salomo líí nfi á.”

Oye Laláhe Yinki Ba Jhato
(Luka 11:24-26)

43 “Ní oye laláhe idáli jhato á, iteyéki dimbísú dúnká okpónú odakpá, táme itamanyá. 44 Inu iteblí aní ibéyinkí yó mú wóyí dadatá. Ní isánkí yó á, itowun aní baféí mótó, lá mótó wankláán, ida kpan. 45 Iteyínkí yékpá mú aba asienó aní butábwé laláhe dun mú, buteba betsiá nu. Inu ohá ámu tsiátó teyíntá dun alí igyi yáí. Alí íbéba ha mli ndemba-abí laláhe anfi ní.”

Yesu Abusuanfó Onutó
(Marko 3:31-35; Luka 8:19-21)

46 Bréá Yesu trá ode ahá ámu asón bláa a, mu yin muva mu apíó beba belí kpankpá, bu dedunká aní bebláa mu asón. 47 Ahá ámutá oku lébláa Yesu

ᾶβέε, “Κι, φύ γίν μου φύ ἀπίό βυλί κπανκπά. Βυδε φύ dunkά, αβυβλα φυ ασόν.”*

⁴⁸ Μύ Yesu έφίτέ μου ᾶβέε, “Amendi gyí mí yín mu mí apió?” ⁴⁹ Inu ɔletunkí ɔbi sí sí mu akasípó amu, blí ᾶβέε, “Mlíki, mí yín mu mí apió gyí ahá áñfi á. ⁵⁰ Ɔhagyíɔha ání ɔtɔbwé mí Sí á múbú ɔbu ɔsúsó ámu apé á, mu gyí mí yín múa mí pío ní.”

13

Ató-abí Owunyápu Iwi Yébi (Marko 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Έκε ámu kén á, Yesu lédaɔ tsu wóyító yétsiá ɔpu ɔnó. ² Ɔɔam kpankpankpanɔnti beba befia bomlí mu. Mú su ɔlɔdu wíé ɔklɔntɔ, yétsiá ɔpu amusu, ahá ámu é βυλί ɔpu ɔnó inu. ³ Inu olosuná amú ató tsɔtsɔtsɔ ayébitɔ ᾶβέε,

“Ɔɔtɔɔpu ɔku lýɔ ató-abí owunyákpa. ⁴ Bréá ɔde mú wunyáa a, iku lówolí ɔkpatɔ, mbubwi beba bɔtswetswéé mú féé. ⁵ Iku é lówolí abutásó, ɔtíneá isi kpalobí dɔn. Mú su ɔlɔwa ɔsa kwε, ⁶ táme bréá owí lelɔn a, ɔlɔtɔ mú mó, tsúfé mú nlin moyɔ ɔtótó. ⁷ Abí ámu ku lobun awutɔ, awu ámu lobulá kítá mó. Mú su umedan. ⁸ Táme abí ámu ku é lobun ɔsolúv wankláánsú, ɔkwε, dan, swie abí. Iku lafa (100), iku aduesie (60), iku é advasa (30).”

⁹ Yesu lómɔ mu asón ɔnó ᾶβέε, “Ɔha ání ɔbu asu onú!”

Tóá Svá Yesu Lótáí Ayébisv (Marko 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Mu akasípó amu beba befité mu beε, “Ntogyi sú fude amú asón bláa ayébisv?”

* **12:47** Mótó yée 47 ima nwóló dada amu akɔta.

¹¹ Múú òlèlè mú ònó òbée, “Mli mú á, Bulu lahá mli òkpa òbée, mlibí mu iwíegýí ámu iwí asón ñáínhé, táme òmeha amó mú alí. ¹² Tsúfè òhá ání odekléá obónu mí atosunáhé amu así á, Bulu òbópú iku tsíá mótó há mu, méní òbétra bí tsíá mótó. Táme òhá ání omedékléá obónu mú así á, Bulu òbóswí mu kpalobí ámú alabí ámu kóráá. ¹³ Tóá sá nde amó asón bláa ayébisu gyí, bude mú nu, táme bumedé mú así nu. Bude mú wúun, táme bumedé mú bí. ¹⁴ Ahá ánfí sù Bulu ònósú atáípú Yesaia asón ání òlèblí tswíu laba mótó ní. Òbée,

‘Bónu lánú, táme bumóonu mú así.

Béki láki, táme bumóowun mú.

¹⁵ Tsúfè amó agywun lawú.

Batílá asu, bun ansíbi é.

Íni su bumóonu, bumóowun é.

Ní megýí alí á, tekí bówun ató,

bónu asón, amó agywun bóbwií,

bédamlí ba mí wá, nétsa amó ilo.’

¹⁶ “Táme mli mú á, Bulu layúlá mli. Mlétalí pú ansíbi wun ató, pú asu nú asón. ¹⁷ Ònòkwali nde mli bláa. Bulu ònósú atáípú pú yilé abwepú tsàtsàtsà bekleá bópú amó ansíbi wun ató ánfí, abupú amó asu nu asón ánfí mlidénu, táme bumenya mú alí.

Ató-abi Owunyápu Yébi Amu Así

(Marko 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ “Mlinu ató-abi owunyápu yébi amu así nya.

¹⁹ Ahá ání bonú Bulu iwíegýí iwí asón ámu, táme bumonu mú así á, bogyi fé abí ámú ilobun òkpatò ámu. Òbunsám teba bele asón ámú bodu wá amó klontò ámu náti. ²⁰ Abí ámú ilòwolí abotásó amu gyí ahá ámú bonú asón ámu pé, bahò mú ansigyísó,

²¹ táme íniá buma nlín su á, itamatsíá amútó yó. Mú

su ní bɔdun amósú ntéε iwɪɔsɪn kv itó amó asón ámu su á, ɪnɔnɔ bɔtɛdɪdɪ. ²² Abí ámúú ɪɔwɔlí awutɔ ámu gyí ahá ámúú bonú asón ámu a, bahɔ mú, táme ɔyí ánfɪtɔ atɔ hiánhe iwɪ gywíín pɔ mótó atonyahé iwɪ ɔnsípe tegyi Bulu asón ámusu. Inɪ su bɔtamaswíé abí. ²³ Abí ámúú ɪɔwɔlí ɔsɔlɔbɔ wankláánsó amu gyí ahá ámúú bɔtonú asón ámu, nú mú asi. Inɪ su ɪtɛhá bɔtɔbwé yilé fɛ aliá ató-abí ámu loswie, ɪkv lafa (100), ɪkv aduesie (60), ɪkv é advasa (30) ámu.”

Ató-abi Wankláán Pó Ifa Laláhe Iwɪ Yébi

²⁴ Yesu létrá ha ahá ámu yébi kv ɔbéε, “Bulu iwíegyí ámu igyi fɛ ɔdɔtɔpɔ ɔkvá oloyódu ayó wankláán mu ndɔtɔ. ²⁵ Táme onyé, bréá ahá bɛdɪ á, mu olupú lóyódu ifa laláhe ání ɪlɛlián ayó ámu wá mótó, ɔlɛnatí. ²⁶ Bréá ayó ámu lédan, ɪdɛkwí á, ifá ámu é lelɪn ɔwan mótó. ²⁷ ɔdɔtɔpɔ amu apafɔ botsu ndɔ ámɔtɔ ba bɛfité mu bεε, ‘Anɪ wíé, megyí ayó fodu wá fú ndɔ ámɔtɔ? Nkúnú ifa laláhe é itsú mótó?’ ²⁸ Múú ɔlɛbláa amú ɔbéε, ‘Mí olupú bwehé ní.’ Inɔ bɛbláa mu bεε, ‘Ní fótɔsulá á, ha ayetsitsii mú ɪε ayó ámɔtɔ.’ ²⁹ ɔlɛbláa amú ɔbéε, ‘O-o! Mliha mú itsia. Ní mliɛé mú tsii á, mliétsii mí ayó ámu é kv tsítsá. ³⁰ Mlisi mú fɛé ɪlu yófon mú tɪnbɪ. Ní ɪfon a, nébláa mú atɪnpɔ mbéε, bɔgyánkpa sain ifa laláhe amu, abukli mú tswɪ ha mú ogyá wa, asa abɔtɪn ayó ámu yɔwa mí odudutɔ.’ ”

Takyí-akpin Ibí Yébi

(Marko 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹ Yesu létrá ha amú yébi ɔbéε, “Bulu iwíegyí ámu igyi fɛ takyí-akpin ibí, oyin ɔkv lódu wá mu ndɔtɔ.

³² Múgyí túkúrífibi nyí-abí fɛétó nɪ, táme ní ɪdan

a, itɔbwé ifá fúáhé dun ifá kugyíku. Mú abámbi tekpíkpli, mbubwi bɔtogyónká mósú.”

Bodobodotu-afá Yébi

(Luka 13:20-21)

³³ Yesu létrá ha amó yébi ku ɔbéε, “Bulu iwíegyí ámu igyi fé bodobodotu-afá ání ɔtsi ɔku lóptsíá bodobodo nfúó kente kule, ileha mú lotu.”

Yesu Lótáí Ayébisu

(Marko 4:33-34)

³⁴ Ayébi anfi odu tsɔtsɔtsɔ oletsíá públáa ɔdam amu asún ní. Ɖmebláa amó asún kukvá imegyí ayébi ɔlɔputáí. ³⁵ Iní léha asún amóú Bulu ɔnósú ɔtáípu ɔku léblí yáí ámu léba mótó. Ɖbéε, “Nótáí ayébisu

púlé asún ání Bulu lópuháín tsú ɔyí asitsuábi ɔwan.”

Ifa Laláhe Yébi Amu Así

³⁶ Yesu lénatí ɔdam amu wá ba wóyító. Múú mu akasípú amu bɔyɔ mu wá yébláa mu beε, “Le ndɔ ámɔtɔ ifa laláhe iwí yébi amu así suna aní.”

³⁷ Múú Yesu léle mú ɔnó ɔbéε, “Mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfi gyí ató-abí wankláán odupú ámu ní. ³⁸ Nɔɔ ámu gyí ɔyí ánfi. Ató-abí wankláán ámu gyí Bulu iwíegyí ámɔtɔ abí. Ifa laláhe amu gyí Ɖbunsám abí. ³⁹ Olupú amóú olodu ifa laláhe abí ámu gyí Ɖbunsám. Atótunbi amu gyí ɔyí ɔnómɔké. Ató atínpu amu é gyí Bulu-abɔpu.

⁴⁰ “Alí amóú besáín ifa laláhe amu, wá mú ogyá ámu a, alí kén íbéba ha aha laláhe ɔyí ɔnómɔké ámu ní. ⁴¹ Mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfi nówa mí abɔpu békpa tógyítá ítehá ɔha tɔbwé lakpan pú laláhe abwεpú féé lé mí iwíegyí amɔtɔ. ⁴² Bótswi amó féé

wá ogyá kpɔ̀nkpɔ̀ntitɔ̀. Inó isú móa kpisíi bu ni. ⁴³Támε yilε abwεpú mú bówankí fε owí amó Sí Bulu iwíε ogyíkpá inu. Zhá aní ɔbu asu onúu.”

Siadiε Méntihé Iwi Yébi

⁴⁴Yesu létrá ha amó yébi ku é ɔbéε, “Bulu iwíεgyí ámu igyi fε siadiε kuá bopulá ɔsulúu kusu. Oyin ɔku léyémentí mú, lánjáin mú. Mú iwi ansigyí su á, ɔleyéfe mu ató fée púbohɔ ɔsulúu amu.”

Abutó Wólíhe Iwi Yébi

⁴⁵Bulu iwíεgyí ámu itráa gyi fε ibiá ogyípó ɔkuá ɔna ɔde abutó wólíhe dunká ɔhɔ. ⁴⁶Bréá olowun butóbi wólíhe kuε péá ihíε bu ibiá á, ɔlefe mu ató fée púyóhɔ butóbi amu.

Asawu Iwi Yébi

⁴⁷Bulu iwíεgyí ámu léla igyi fε asawu aní batswi wa ɔputɔ̀ lé aye ɔtsan-ɔtsan. ⁴⁸Bréá aye lɔbulá mú á, aye alepú ámu bebitía mú ba ɔpu ɔnɔ̀. Betsiá asi, tósi gyíhe amu wá blanwétó, tswi móa butamagyi tsítsá. ⁴⁹Alí ibéba ɔyí ɔnómaké ámu ni. Bulu-abɔpu béba bɔtási aha laláhe lé aha wankláántó. ⁵⁰Fówun batswi aha laláhe amu wá ogyá kpɔ̀nkpɔ̀ntitɔ̀. Inó isú móa kpisíi bu ni.

Atonyahé Pɔpwe Móa Dáda

⁵¹Yesu léfité mu akasípú ɔbéε, “Mlulanú mú fée asi?”

Bεε, “Ee, anulanú mú asi.”

⁵²Móu ɔlebláa amó ɔbéε, “Mómú mbla osunápú oduá alakási Bulu iwíεgyí ámu iwi asún é bí á, ogyi fε wóyí mu wie oduá ɔtelé atɔ̀ pɔpwe móa dáda fée tsú mu ató ɔyaíkpá.”

*Bumɔhɔ Yesu Mu Wúlutɔ̀
(Marko 6:1-6; Luka 4:16-30)*

⁵³ Yesu lénya mó mu ayébi amu onó ali, alenatí unu. ⁵⁴ Oleyinkí yó mu onutó wúlutò Nasaret, oloyósuná ató Yudafo ofiakpa. Mu atosunáhé leha onó lobwie ahá ámu fée. Mú su befité aba bee, “Nkónó olenya nyánsa múa ofúlabwe túmi ánti é tsú? ⁵⁵ Megyí ató osrépú mu bi ámu ni? Megyí mu yin gyí Maria, mu apio yinhé gyí Yakobo mva Yosef pú Simon mva Yuda? ⁵⁶ Yéé ania mu apio tsihé tsie nfi á? Mú nkónu olenya íni fée tsú?” ⁵⁷ Inu su mu asón lókusú lí amósó.

Yesu lébláa amú obée, “Ahá butobú Bulu onósú otáipú otíneyiótíné, táme mu onutó wúlutòfo pú mu wóyító ahá mó butamabú mu.” ⁵⁸ Iniá bumòhò mu gyi su á, ofúla kpalobí ku pé obbwe unu.

14

Asú Obopú Yohane Lowu (Marko 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ Galilea omású ogyípú Herode lónu Yesu iwí asón ali bré ámutò. ² Mú obébláa mu asúmpú obée, “Asú Obopú Yohane amu ni. Mólákúsú tsú afúlitò. Mú sù oðe ofúla anfi odu bwe ní.”

³⁻⁴ Bré kutò á, Yohane létsiá bláa Owíe Herode obée, mbala meha okpa ání otsiá mu pio Filipo mu ka Herodia. Inu su Herode léha bekitá Yohane, wá mu ikan, pú mu wá obu. ⁵ Obbwe agywun ání obómò Yohane, táme olenya ahá ámu ifú, tsúfé butobú Yohane ání Bulu onósú otáipú ogyi.

⁶ Táme eke okvá Owíe Herode dé mu okwúké gyí a, mu ka Herodia mu bi tsíhé lóbowie obuntò tsa Herode mva mu ahande ansító. Mu itsáa amu lówa owíe amu ansigyí. ⁷ Mú su oðeka ntam obée, obéha mu tógyítá odeklé.

⁸ Otsibi amv mv yin léha mv əlebláa Herode əbéε, “Ndekléá fupó Asú Əbəpú Yohane nwun dinka ɔ́lɔ́nsú ha mɪ sésééséi.”

⁹ Asón ánfɪ léhiε han Herode, táme mv ntam amúú əleka, pú ahá á múú bəvυ ɪnv ámv sv á, əleha mv ahá ətɪnpυ əkpa əbéε, əbwéε tóá otsibi amv lafité ha mv. ¹⁰ Ahá ətɪnpυ amv léyεtɪn Yohane nwun obu ədikpá ɪnv. ¹¹ Múú ələpυ nwun ámv dínká ɔ́lɔ́nsú ba otsibi amv, mv é ələpυya mv yin Herodia. ¹² Asú Əbəpú Yohane akasípú beba botsu mv satin yópulá. Mú əma a, bəyɔ yébláa Yesu asón ání ɔ́laba.

Ahá Mpím-nu Atogyihε Ha

(Marko 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohane 6:1-14)

¹³ Yesu lénya nú asón ámv alɪ, olowie əklontə, fá ntsu yétsiá ətɪnekυ mv nkυle. Táme ədəm ámv bebi ətɪnéá əyó. Mú sv benatɪ ayabitə tsú amú awúlusυ gya mv nkpá. ¹⁴ Bréá əlekplí dalɪ əklɔn amutə, wun ədəm kɔnkpəənkɔntɪ á, amú asón ɔ́wa mv nwe. Mú sv əletsa amútó ələpυ.

¹⁵ Owí ɔ́pən a, akasípú amv beba mv wá bebláa mv beε, “Dimbísó nfi gyí, owí é deta. Mú sv ha amú abuyə awúluá ɔ́v bomlí nfi asɪ yəhə təkυ gyi.”

¹⁶ Táme Yesu léle mú ənó əbéε, “Imehián ání bəyɔ. Mɪdunka təkυ ha amú abuyi.”

¹⁷ Mv akasípú amv bebláa mv beε, “Tóá anɪv fée gyí bodobodo apin anu pú ntsutso iye bwáhé anyə pé.”

¹⁸ Yesu lébláa amú əbéε, “Mɪtsu ba mɪ.” ¹⁹ Múú əleha ahá ámv betsiatsiá ifa bəbwe amvsv. ɪnv olotsu bodobodo anu pú ntsutso iye bwáhé anyə ámv. ɪnv olotsu ansí fúá kɪ əsúsú, əleda Bulu ɪpán. Múú olebiabía bodobodo amutə há akasípú amv, amú é beye mú ha ahá ámv fée. ²⁰ Amú fée begyi

mwe sian. Akasípó amu bətəsí síanhe amu. Uloblá alakpá dúanyə. ²¹ Ayin ání begyi ató ámu nkole bugyi fé mpím-nu (5,000). Bumekla atsi móa nyebí mó.

Opusu Natí

(Marko 6:45-52; Yohane 6:15-21)

²² Mób Yesu léha akasípó amu əbéə, buwíə əklontə, abugyankpa fa opu amu yə mó əbun. Mu mó olesin əma sí ahá ámu əkpa. ²³ Bréá olesi amó əkpa tá á, ələdu yó busu yóbə mpái. Mu nkole oletsíá unv yəfəvən owi tahé. ²⁴ Alí bré ámutə á, əklon amu lawíé ntsu nsiné. Ilefia afú kpənkpənti ku, opu amu lówa dabi.

²⁵ Bake-bake a, Yesu lénatí ntsu ámusu ayabitə buo amó. ²⁶ Bréá bowun mu, əna opu amusu á, benya ifú súra okitikíti, blí beə, “Fúli ogyi.”

²⁷ Táme ələwa əsa bláa amó əbéə, “Mliwa klon. Mí ní. Mliwanyá ifú.”

²⁸ Petro lébláa Yesu əbéə, “Mí Wíé, ní fú ní mó á, ha mí é annatí opu amusu bətv fú.”

²⁹ Yesu lébláa mu əbéə, “Natí ba.” Petro lédalí əklon amutə əna opu amusu əyó Yesu wá. ³⁰ Táme bréá olowun alíá afú ámu ənó bu ənlun á, ifú lowie mu ayetə. Mó su ələwa me bi. Mób ələkplón kpolí Yesu əbéə, “Mí Wíé, hə mi!”

³¹ Inunv Yesu létinkí ibi kítá mu, bláa mu əbéə, “Fú hógyi mətsó. Ntogyi só fúde nwéen gyí?”

³² Benya dú wíé əklon amutə alí, afú ámu léka itin. ³³ Inu ahá amób bubv əklon amutə ámu beđa akpawunu Yesu ayabitə, blí beə, “Lélé, Bulu mu Bi fógyi.”

Genesarefə Aləpv Tsa

(Marko 6:53-56)

³⁴ Yesu mva amónyɔ befa ɔpu amv yési Genesaret otsubúno. ³⁵ Bréá inɔfɔ bebi ání mv ni á, bɔwa abí ya amó awúlu féesú, há amó bɔpu alɔpu fée ba mv. ³⁶ Bokokóli Yesu beɛ, ɔhá alɔpu amv abɔpu ibi da mv atadiɛ ɔdanó kpán. Amúá bɔpu ibi da mú fée benya ɔtsá.

15

Atɔfɔ Amándíé (Marko 7:1-13)

¹ Mú ɔma a, Farisifɔ pú Mose mbla asunápú akv botsu Yerusalem ba Yesu wá, befité mv beɛ, ² “Ntogyi sú fɔ akasípú amv bɔtamagyi anɔ anáin amándíésú. Bɔtamafwí ibi amándíé ɔkpasv asa bɔtegyi ató?”

³ Yesu léle mú ɔnó ɔbéɛ, “Ntogyi sú mli é mli anáin amándíé sv mlimédé Bulu mbla ámvsv gyí? ⁴ Mose lówanlín wá Bulu mbla ámvɔ ɔbéɛ, ‘Bu fɔ sí mva fɔ yín,’ ɔletrá wanlín ɔbéɛ, ‘Ní ɔkv léblí asvɔkpan tsú mv sv ntée mv yin iwí á, bɔmóɔ mv?’ ⁵⁻⁶ Táme mli mú mliaa, ɔha ɔbétalí bláa mv sv ntée mv yin ɔbéɛ, ‘Tóá tekɔ nɔpvhá fɔ á, napvhá Bulu. Imehián aní nétrá kv fv.’ Mli anáin amándíé sv mlitráa mlimédé Bulu mblassv gyí. ⁷ Apinabwɛbí abwɛpú! ɔnɔkwali Bulu ɔnósú ɔtɔípú Yesaia léblí tsú mli iwí tswi ɔbéɛ,

⁸ ‘Ahá ánfɔ bɔɔɔpɔ amó ɔnó bú mí,
táme amó klɔn bv ifɔ mí wá.

⁹ Kpaali bɔɔɔe mí sum,
tsúfí basí Bulu mbla tswi, yó bɔɔɔe anyánkpósa
mbla suná.’ ”

Tóá Itɔkpíi ɔha Bulu Ansító (Marko 7:14-23)

¹⁰ Yesu létrá ti ɔdɔm amv ba mv iwɪ wá, ɔlebláa amó ɔbéε, “Mliyaa asv, ménɪ mlónu ínɪ asi. ¹¹ Megyí tóá ɔha tegyi tókpóí mv Bulu ansító, mbóún múbá itedáli tsu mv ɔnó tókpóí mv.”

¹² Inv mv akasípó amv beba mv wá befité mv beε, “Fuyin ání fú asvɔn blíhé anvɪ lawɔ Farisifɔ ámv?”

¹³ Yesu léle múbá ɔnó ɔbéε, “Bópulí oyígyíoyí ání megyí mí Sí ámvú ɔbv ɔsúsó ámv lóswíε tsítsá.

¹⁴ Mlisi Farisifɔ ámv asón. Ansibi abwiepú bvgyi, bvde ansibi abwiepú kpa. Ní nsibi obwiepú dé nsibi obwiepú kpa á, ɔbótó amó abanyó bvtekpá wíé.”

¹⁵ Múbá Petro lébláa mv ɔbéε, “Le yébi amv asi suna anv.”

¹⁶ Yesu léfité amó ɔbéε, “Múbá sv mli é mliɪtamanú asón asi? ¹⁷ Mliɪmýín ání tóá iwíé ɔha ɔnó á, mv iputɔ itowíé, ɔteyéle múbá wá ɔkpvntɔ?

¹⁸ Asóngyíasón ání itedáli tsu ɔha ɔnó á, mv klvntɔ itedáli tsu. Mótákpóí mv Bulu ansító ní. ¹⁹ Tsúfé ɔha klvntɔ ágywvun laláhe tedáli tsu. Mótéhá ɔtɔmó ɔha, ɔtɔtɔ mbva, ɔtɔwá atsv múbá ayin asón, otowí ató, ɔtɔwá afunv, otetsii ɔha. ²⁰ Inɪ aná tókpóí ɔha, táme ní ɔha mófwi ɪbɪ amándíε ɔkpasv asa olegyi ató á, itamakpóí mv Bulu ansító.”

ɔtsɪ ɔkvá Omegyí Yudayin Hógyi (Marko 7:24-30)

²¹ Yesu lénatí inv yó Tiro múbá Sidon nsáintɔ.

²² Kanaanyintse ɔkvá otsie inv léba Yesu wá. ɔde okitikítɪ svrá, olokokóli Yesu ɔbéε, “Dawid mv na, wun mɪ nwe! ɔhe laláhe bv mí bí tsihétó. Ide mv háan dvbɪ.”

²³ Táme Yesu mékpla mv. Inv mv akasípó amv bobwií ipa há mv beε “Ha ɔtsɪ ámv ɔnatɪ, tsúfé obuo anv ɔde okitikítɪ svrá dvbɪ.”

24 Yesu lébláa ɔtsi ámu ɔbéε, “Israel akúfa fwihé pé wá Bulu lówa mí.”

25 Táme ɔtsi ámu léda akpawunu mu ayabitɔ, bláa mu ɔbéε, “Mí Wíé, gyi mi buale.”

26 Yesu lébláa mu ɔbéε, “Ima aleá fɔswí nyebí atogyihe póhá akíai.”

27 ɔtsi ámu léle mú ɔnó ɔbéε, “Owíé, ɔbu mótó aɔ, táme akíai é buṭegyí atogyihe mpupubi ání itekpákpa bun amó wíε ɔpónúasi.”

28 Mú Yesu lébláa mu ɔbéε, “ɔtsi, fú hógyi lomóní. Ibá mótó ha fu aɔíá fudeklé.” Inonu iwí lówa mu bi ámu ɔnlɔn.

Ahá Tsɔtsɔatsɔ Ilɔ Tsa

29 Tsú inu á, Yesu lótsun Galilea ɔpu ɔnó, dú yétsiá okúku kusɔ. ³⁰ Ahá tsɔtsɔatsɔ bɔpu abubúpu, ansibi abwiepó, abɔ, amúmu pú ilɔ bámbá alɔpú bobun Yesu ayabiasɔ, ɔletsɔ amó féeé. ³¹ Ahá ámu ɔnó lobwie amó bréá bowun amúmu buɔetaí, abubúpu iwí lawá amó ɔnlɔn, abɔ buna, ansibi abwiepó é buɔe ató wúun, bekanfú Israel Bulu ámu.

Ahá Mpím-na Atogyihe Ha (Marko 8:1-10)

32 Yesu léti mu akasípó, bláa amó ɔbéε, “Ahá áñfi asón de mí nwe wa. Nde eke sáási ɔpá bubuo mi, buṭráa buma tɔtɔá bégyi. Ní nehá amó bɔpú akón náti á, ansító béyebi amó ɔkpatɔ.”

33 Mu akasípó amu befité mu beε, “Nkónú abénya atogyihe há ɔɔm anfi dimbí áñfisɔ?”

34 Yesu léfité amó ɔbéε, “Bodobodo afini mlɔbu?”

Bele mú ɔnó beε, “Asienó pú aye pútúpútú kpalobí kv.”

³⁵ Yesu léha ədəm amv betsiá asi. ³⁶ Múv olotsu bodobodo asienó pú aye amv, dá Bulu ipán, olebi-abía mótó há akasípó amv, beye ha amó. ³⁷ Amó fée begyi mwε. Bətəsí síanhe amv bólá alakpá yilé asienó. ³⁸ Ayin ání begyi ató ámv nkυε bvgyi mpím-na (4,000). Bυmekla atsi móa nyebí.

³⁹ Inu Yesu lési ahá ámv əkpa, olowie əkluntə fá əpv yó Magadanfə əsolúsv.

16

Farisifə Bodunká Ofúla

(Marko 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Eke əkv Farisifə pú Sadukifə akv beba Yesu əsəkikpa. Mó sv bebláa mv beε, əbwée osúna pvsuna amó ání lélé otsú Bulu wá. ² Yesu lébláa amó əbée, “Ní owí ipən, nsaintə ipé á, mliteblí mlíaa, ‘Əke nsaintə bédí.’ ³ Ní nyankpv obílá tuun nyanki a, mliteblí mlíaa, ‘Nde nyankpv obótswie tsvn afú.’ Mlitétálí ki nsaintə, bí tóá íbéba. Ntogyi sú mlimétálí nú tóá mlidéwúun séi ánfí mó asi.* ⁴ Mli ndεmba-abí laláhe ání mlíladáli Bulu əma, mlidé osúna dunká amliwun, táme mlimóowun kəkυυkv dvn Bulu ənəsú ətəipó Yona osúna amv odu.”

Ini sv əlenatí sí amó.

Farisifə Pú Sadukifə Bodobodotu-afá

(Marko 8:14-21)

⁵ Yesu akasípó amv bυmekáin tsú bodobodo kítá asa befa əpv amv yó əbvn. ⁶ Yesu léda amó əlá əbée, “Mlíki wankláán Farisifə pú Sadukifə Bodobodotu-afásó.”

* **16:3** Mótó yée 2 móa 3 una nwólú dada amv akotə.

⁷ Akasípó amv befité aba beε, “Bodobodo amúú animédé ámv só εδε asún ánfí blí lóó?”

⁸ Yesu lónu asún ání buδεblí. Múú ελεbláa amú εβε, “Ό, mli hógvi mótss. Ntogvi só mlidéblí mlíaa bodobodo ámvú mlimédé ámv sv? ⁹ Imakówánkí mli kí? Mlilatan bodobodo apin anu ámvú neha ahá mpím-nu (5,000) begvi amvsv? Alakpá afínú lésían mlilótssí? ¹⁰ Ntéε mlilatan bodobodo apin asienó ámvú neha ahá mpím-na (4,000) begvi amvsv? Alakpá afínú lésián mlilótssí?” ¹¹ Ntogvi só imakówánkí mli ání megvi bodobodo iwí asún ndεblí? Bláa ndε mli bláa mbéε, “Mlíki wankláán Farisífó pó Sadukífó Bodobodotu-afásó.”

¹² Inu asa εwankí amú ání megvi Bodobodotu-afásó εδε, mbóún amú atosunáhé.

Ohá Aní Yesu Gyí

(Marko 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Bréá Yesu lówie Kaesarea Filipi nsáuntó á, εlefité mv akasípó εβε, “Ma ahá beε mí, Nyankpusa-Mv-Bi ánfí ngvi?”

¹⁴ Beε mó εnó beε, “Akv beε, fúgyí Asú εbapú Yohane. Akv beε, Bulu εnósú εtáipú Elia. Akv é beε, Yeremia ntéε Bulu εnósú εtáipú bambá akv.”

¹⁵ Múú εlefité amú εβε, “Mli é mé? Mlía mígyí ma?”

¹⁶ Simon Petro léε mó εnó εβε, “Fúgyí Kristo, (ohá ámvú Bulu ladá mv ofúli amv) ní. Bulu εkiankparv amv mv Bi.”

¹⁷ Inu Yesu lébláa mv εβε, “Bulu layúlá fú Simon, Yona mv bi, tsúfé megvi nyankpusa εkoku léε εnεkwali anfi εwan súná fú. Mí Sí ámvú εbv εsósú ámv ní. ¹⁸ Iní sv mí é ndε fú bláa mbéε, fú dá gyí Petro. Mó así gyí, ‘Butá.’ Butá ánfísv néyi

mí ɔpasua dínká ní. Lowu túmi méetalí gyí mósó ekekeke. ¹⁹ Nónu Bulu iwíegýí ámu asáafi wá fú ɔbɔ. Asóngyíasón ání fékiná ɔsolóv anfisv á, Bulu é obékiná mósó ɔsósó. Múá fótsulá á, Bulu é obótsulá mósó ɔsósó.”

²⁰ Inu ɔleda amú ɔlá kpákpáákpa ɔbéé, bumábláa ɔhaa ání mogyí Kristo amu.

*Yesu Iwiasin Pó Mv Lowu Iwi Asón Bli
(Marko 8:31-9:1; Luka 9:22-27)*

²¹ Tsú bré ámu sv á, Yesu léfi así ɔde asóntó le súná amú ɔbéé, “Ilehián ání mógɔ Yerusalem yówun iwiasin tsɔtsɔtsɔ Yudafɔ ahande, Bulu igyí ahapú dehen pú Mose mbla asunápú ɔbɔ. Bómɔ mu, táme Bulu ɔbélakósúa mu eke sáásí tsú afúlitɔ.”

²² Mósó sv Petro létí mu ya itsétó, yéka mu itin ɔbéé, “Mí Wíé, Bulu ogyáa mósó tée ya fú iwí. Iní mába fusu ekekeke.”

²³ Inu ɔledamli bláa Petro ɔbéé, “Satan, natí tɛi misú! Fude mí ɔkpa tíin. Megyí tóá Bulu dégywín fudegywín, anyánkpósa klé fudegywín.”

²⁴ Mósó ɔlebláa mu akasípó amu ɔbéé, “Ní ɔku dékléá obóbuo mi á, osíi tóá otekle bwe, otsu mu oyikpalíhe bobuo mi. ²⁵ Tsúfé ní ɔku lépri mu nkpa á, ɔbóhulí mu. Táme ní ɔku lési mu nkpa há mí sv á, ɔbélanyá nkpa ání itamatá. ²⁶ Ní ɔku onyá ɔyító ató féé, táme ɔhúli mu ɔkláa a, labi mómɔ ɔlɔwa há mu? Ntée ntɔ ɔha ɔbétalí pótse mu nkpa? ²⁷ Tsúfé mí, Nyankpósa-Mv-Bi ání néba mí Sí numnyamtɔ, mía mu abɔpu. Inó néka ɔhagyíɔha ɔkɔ alhá mu tsiátó gyi ní. ²⁸ ɔnɔkwali nde mli bláa. Aku bubu mliɔ nfi ání bumóowu, yófvn bréá bawun ání mí, Nyankpósa-Mv-Bi ání néba mí iwíe ogyíkpá.”

17

Yesu Iwitsée

(Marko 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ Nkensíe òma a, Yesu lékpa Petro mva Yakobo pú mu pio Yohane, bòdu yó ibu kusu. ² Amú ansító inu á, Yesu iwí letsé. Mu ansító lówankí fé owí, mu atadié é ledamlí fútútúúútú. ³ Inunu mu akasípú abasá ámu bowun ání Mose mva Elia bele iwí òwan, amóa Yesu buđetóí. ⁴ Mú Petro lébláa Yesu òbéé, “Mí Wié, ibu aláá abétsiá nfi. Ní fótsulá á, ha ada abú asa. Fú klé kule, Mose klé kule, Elia é klé kule.”

⁵ Bréá òde asón ánfí blí á, agyinde wánkíhé ku lobobun amósó. Inu òme ku ledalí tsu agyinde ámutò òbéé, “Ŋni gyí mí Bí òdwepúá olegyi mi ansí ní. Mlunu mu òme.”

⁶ Ifú lehie kítá amó bréá bonu asón ánfí. Mó su bowa òsa mlí bun òsolótò. ⁷ Mú Yesu léba bəpu ibi dada amú, bláa amú òbéé, “Mlikusu, mlímánya ifú.”

⁸ Inu bowa ansí ki a, bumetrá wun òhaa òun Yesu nkule.

⁹ Bréá buđe ibu ámu kplí á, Yesu léda amó òlá òbéé, bumábláa òhaa tóá bayówun, yófun ekeá Bulu òbókusa Nyankpusa-Mu-Bi ámu tsú afúlitò.

¹⁰ Mu akasípú amu befité mu beé, “Ntogyi só Mose mbla asunápú amu beé, ilehián ání Elia obéyinkí bá asa Kristo amu òbéba?”

¹¹ Ŋlele mú ònó òbéé, “Ŋnəkwalí igyi. Elia obégyankpá bá beła tógyító yáí wankláán. ¹² Nde mlí bláa mbéé, Elia layínkí bá dodoodo, táme òhaa mébi mu. Bowa mu amomoyò. Alí kén mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí é nówun iwíwusun amó ibitò ní.”

¹³ Inu á, ulówankí akasípú amu ání Asú Ŋbəpú Yohane iwí asón òdeblí.

Ilo Didahe Ɔlɔpó Tsa

(Marko 9:14-29; Luka 9:37-43a)

¹⁴ Bréá beyinkí kplí bowie ɔdɔm amu wá á, oyin ɔku léba beda akpawunu Yesu ayabitɔ, bláa mu ɔbéε, ¹⁵ “Mí Wíé, wun mí bí ánfɪ nwε, tsúfɛ ilo didahe de mu háan. Otetsiá dida wíé ntsu móa ogyátó. ¹⁶ Nɔpu mu ba fú akasípó amu, táme bɔmetali tsá mu ilo.”

¹⁷ Yesu léle mó ɔnó ɔbéε, “Ndeмба-abíá mlɪmá hógyi, mlɪ tsiátó ma ale. Alí nétsiá mlɪ wá yó ekekegyíeke ní? Nnyá klɔn ha mlɪ yófun ɔmenke? Mlikpa kebi ámu ba mi!” ¹⁸ Inu ɔɔkplón gya ɔhe laláhe amu. Uedalɪ kebi ámutɔ, iwɪ lówa mu ɔnlɪn.

¹⁹ Mó ɔma a, akasípó amu befité Yesu itsétó beε, “Ntogyi só anɪ mó anɪmétali gya ɔhe laláhe amu dáli kebi ámutɔ?”

²⁰⁻²¹ Múú ɔlebláa amú ɔbéε, “Mlɪ hógyi mɔtsó kúráá. Mbláa mlɪ ɔnɔkwali. Ní mlɪ hógyi lomóní fé takyí-akpin ibí á, teki mlétali bláa ɪbu ánfɪ mlɪaa ipúli. Lélé ibópulí, tɔtɔtɔ móɔdɔn mlɪ bwε.”*

Yesu Lowu Iwɪ Asón Blí Otse Nyɔɔsi

(Marko 9:30-32; Luka 9:43b-45)

²²⁻²³ Bréá akasípó amu féé beba befia Galilea ɔmátó á, Yesu lébláa amú ɔbéε, “Béle mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfɪ há adón bómɔ mí, táme Bulu ɔbókɔsúa mi eke sáásí.”

Asón ánfɪ lehiε han akasípó amu.

Bulu Ɔtswékpa Ofi Ikaka

²⁴ Yesu muε mu akasípó beba Kapernaum wúlutɔ. Inu Bulu ɔtswékpa ofikɔ ahópu aku beba

* **17:20-21** Mótó yéε 21 bu nwló dada amu akɔtɔ: Táme ínɪ odu mó á, nkéti mpái móa ɔnókli pé mlétali pógya mó.

befité Petro bεε, “Fú wíe teká Bulu ɔtswékpa ofi ikɔ?”

²⁵ Petro lébláa amú ɔbéε, “Ɔteká.”

Bréá Petro lóyo wóyítɔ a, Yesu légyankpá fité mu ɔbéε, “Simon, nkáli gyí fú agywuun? Amendi téká dúte múa lampóo há awíe? Afɔ́ ɔ́ ntée wúlu awíe?”

²⁶ Petro lébláa mu ɔbéε, “Afɔ́ ɔ́ teká.”

Mú Yesu lébláa mu ɔbéε, “Yée mómó wúlu awíe bagyi iwí ní? ²⁷ Táme mmedéklé mbée, abókusú líí amúsú su á, tsu ɔdadɔwa afuyɔ ɔpu ɔnɔ yɔtswi. Ki klemetí gyankpapu ání fée ɔnɔtɔ. Fénya kóba ání íbɔ́fun aní abanyó ofikɔ ámu ka. Le mú, afuyeka ha amú.”

18

Ma Ɔbɔ́bwe Ɔhande?

(Marko 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ Beba Kapernaum wúluta, akasípú amu beba Yesu wá befité mu bεε, “Ma gyí ɔhande Bulu iwíegyi ámutɔ?”

² Yesu létí kebi ɔku belí amú ansítɔ, ³ ɔleblí ɔbéε, “Ɔnɔkwali nde mli bláa. Ní mlimétsε, bwe iwí fε nyebí á, mlimóowie Bulu iwíegyi ámutɔ.

⁴ Ɔhagyíha ání ɔleba iwiasí fε kebi ánfí á, mugyi ɔhande Bulu iwíegyi ámutɔ ní. ⁵ Ɔhagyíha ání ɔlɔhɔ kebiá gyi alí mí dátó lahɔ mi.

Ɔha Kpa Wá Lakpantɔ

(Marko 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶ “Ní ɔku léha ahá ánfí buɔkúdan mísú hógyitɔ ánfítɔ ɔku lóbwe lakpan á, ní beda nfúókwebu síán mu ɔmetɔ, tswi mu wá ɔpu okluklúkpá, mó mu pó á, íbu alé dun. ⁷ Ɔyítɔ atsiápú bugyówi ní. Tsúfé itáá

itehá ɔha tɔbwé lakpan bu inu. Ibéba ali, táme ɔhá ání ina musu mu ba lóbwε lakpan ɔgyówi ní.

⁸ “Mó su ní fò ibi ntée fò yabi téhá futεdida hógyito á, ka mú ε, afutswi mú tsalifwi. Ibv aléá fòpu ibi kule ntée yabi kule nyá nkpa ání itamatá, don ání fòpu ibi anyɔ ntée ayabi anyɔ wíé ogyá ání itamaduntɔ. ⁹ Ní fò nsibi téhá fótɔbwé lakpan á, loti mú ε, afutswi mú tsalifwi. Ibv aléá fòpu nsibi kule nyá nkpa ání itamatá, don ání fòpu ansibi anyɔ wíé isubítí ogyá ání itamaduntɔ.

Kufa Fwihé

(Luka 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹ “Mlikɪ wankláán ání mliméεkɪ nyebí pútúpútú ánfito ɔkuku ansító kótíkótí. Nde mli bláa mbée, bubu Bulu-abɔpu ání butɔkósí pú amú asón ya mí Sí ɔsús. *

¹² “Mliyo asón ánfito amlikɪ. Ní ɔku bu akúfa lafakule (100), amútó ɔkule ɔfwí á, ntɔ ɔhá ámu tɔbwé? Megyí si otesí adukwebá-kwebá (99) atráhe amu líí okúku amusu, yódunká ɔkule pé ámúú alafwí ámu? ¹³ Ɔnɔkwali nde mli bláa. Ní owun mu a, mu ansí bégyi mu iwɪ don adukwebá-kwebá atráhe amúú bumɔfwɪ ámu. ¹⁴ Alɪ kén mli Sí ámúú ɔbu ɔsús ámu médékle ɔbéε, nyebí pútúpútú ánfito ɔkuku é ɔfwí ní.

Ní Fò Bá Ɔpó Ilá Gyi Fv

¹⁵ “Ní fò bá ohógyipu ɔpó ilá gyi fu á, yɔ mu wá, mli abanyó pé amlibli mú. Ní olonu iwiasɪ á, falányá opió. ¹⁶ Táme ní omonu iwiasɪ á, kpa ɔbakóε ntée abanyó manta iwisu amliyɔ mu wá, ménɪ bégyi

* **18:10-11** Mótó yée 11 bu nwoló dada amu akotɔ: Tsúfé mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfɪ neba ání nɔhɔ ahá ámúú bafwí ámu nkpa.

asóngyiasón ání mléblí iwí adánsiε fé alíá Bulu asón lεblí. ¹⁷ Ní omonu amó asón é á, pυ asón ámu ya mli ɔpasuafɔ. Táme ní omonu amó asón é á, mómú bu mu ɔmátóyín ntée lampóo ɔhópυ.

Asónkiná Pó Mósó Tsulá

¹⁸ “Ɔnɔkwali ndε mli bláa. Asóngyiasón ání mlékiná ɔsulúv anfisυ á, Bulu obékiná mú ɔsósó. Móa mlótsulá á, Bulu obótsulá mósó ɔsósó.

¹⁹ “Ntráa ndεblí mbée, ní mli abanyó mlɔbwé agywun kole ɔsulúv anfisυ kólí tɔko á, mí Sí ámú ɔbu ɔsósó ámu ɔbóbwe mó há mli. ²⁰ Tsúfé ɔtinegyíɔtíné ání ahá abanyó-abasá befia mí dátó á, mbυ amó wá.”

Osúmpú Owuntɔlnpυ Iwí Yébi

²¹ Mób Petro léba befité Yesu ɔbéε, “Mí Wíé, tsefini nsíkíε mí bá ní ɔpú ilá gyi mi? Tse sienó lóó?”

²² Yesu lébláa mu ɔbéε, “Ɔ-o, megyí tse sienó fésikíε mu, tsé aduesienó (70) aku asienó. ²³ Iní sv Bulu iwíegyí ámu igyi fé asón ánfí. Owíε ɔku lóbwe agywun ání muε mu asúmpú bóbu akúnta. ²⁴ Bréá olefí mó así á, mu asúmpú bekpa amótó ɔkuá ɔde mu ikɔ mpím-mpímtó ba mu. ²⁵ Táme osúmpú amu má tɔtɔá ɔbópuká ikɔ ámu sv á, owíε amu léha ɔbéε buféε muε mu ka, mu abí pú mu ató féé púkítá ikɔ ámυtɔ. ²⁶ Inυ á, osúmpú amu lókusú dá akpawunu owíε amυ ayabitɔ, bwíí ipa há mu ɔbéε, ‘Mí Wíé, nya klɔn ha mi. Ibwé néka fú ikɔ ámu féé.’ ²⁷ Mu asón lɔwa mu wie amυ nwe. Mú sv olesi ikɔ ámu féé kíε mu, há mu ɔlenatí.

²⁸ “Táme bréá osúmpú amu lédali inυ á, ɔlɔyótv mu osúmba ɔkuá ɔde mu ikɔ kpalobí kv. Ɔlekítá mu ba ámu ɔmetɔ kínkíínkín, bláa mu ɔbéε, ‘Pυ mí kóba ha mi!’ ²⁹ Mu osúmba amu é léda akpawunu bwíí ipa

há mu, bláa mu ðéé, ‘Nya kløn ha mi. Ibwé néka fú kɔ.’ ³⁰ Táme osúmpú anfi mú mótsulá. Ɔleha ání buyúu mu yɔwa obu yɔfon ekeá ðéka mu ikɔ ámu. ³¹ Mu asúmba bowun t́á alapógyi mu ba ámu a, ilowie amú iwitɔ. Mú su bɔyɔ yébláa amú wíe asón ámu féé. ³² Múú amú wíe amu léha beti osúmpú amu ba, ɔlebláa mu ðéé, ‘Osúmpú owuntɔlnpu, fú ipabwíí su nesi ikɔ tsɔtsɔtsɔ amúú fúde mí ámu féé kíe fú. ³³ Ima alá fú mú fówun fú bá ámu nwe fé alá nowun fu nwe?’ ³⁴ Ɔbló lekítá owíe amu. Mú su ɔleha ðéé, buwáa mu obu, abuyiti mu ató yɔfon ekeá ðéka ikɔ ámu féé.

³⁵ “Alí mí Sí amúú ðu ɔsúsú ámu ðóbwe mlitɔ okugyíkwá omesi mu ba lakpan kíe mu tsú mu klontɔ ní.”

19

Ɔkákíná Iwí Atosunáhé (Marko 10:1-12)

¹ Bréá Yesu lótoí tá á, ɔlenatí Galilea ɔmátó yó Yudea ɔmátó Yordan ntsu ámu ðin. ² Ɔðɔm kpɔnkpɔnkpɔnti bobuo mu, ɔletsɔ amú ilo inu.

³ Farisifo aku beba mu wá bɔsɔ mu ki, fíté mu beé, “Ani Mbla léha ɔkpa ání oyin ðéталí kíná mu ka ɔkpagyíkwásu?”

⁴ Yesu lébláa amú ðéé, “Mlímókúkla Bulu asón ámu ki ání bré amúú Bulu léfi ɔyí así á, ɔtsi móa oyin ɔlɔbwe? ⁵ Bulu léblí ðéé, ‘Inu su oyin obótu sí mu si muva mu yin yémantá mu kasu, amú abanyó bóbwe ɔyulúu kule ni.’ ⁶ Mú su nde mli bláa mbéé, butráa bumegyí abanyó, táme babwé ɔbakóle. Ahá ání Bulu labwé amú ikule a, ɔhaa mámaín amú abasu.”

⁷ Farisifó ámu befité mu beε, “Ntogyi só Mose lówa mbla obéε, oyin obétalí wánlín okákiná owuló pókíná mu ka?”

⁸ Yesu lébláa amó obéε, “Mli kluntó odwin só Mose léha mli okpa obéε, mlíkína mli aká, tekí megyí ahi Bulu lóbwε mú bréá olefi oyí ámu asi ní. ⁹ Táme ndε mli bláa mbéε, ní oyin okíná mu ka láyétsiá ot̄si bámbá á, alató mbua. Okpa oduásúá oyin obétalí kíná mu ka pé gyí aladáli mu oma.”

¹⁰ Múú mu akasípú amu beblí beε, “Ní ahi okúlu muva oká abatsiátó asón igyi ní mú á, múmú uma aléá oyin muva ot̄si bétsiá aba pó.”

¹¹ Yesu lébláa amó obéε, “Megyí ahá fée obétalí ho atosunáhé anfi. Nkétí ahá ání Bulu lópuhá amó pé. ¹² Tsúfé ina okpa tsot̄sot̄sot̄sot̄s ayin aku butamatsiá aká. Ayin ámu aku á, alí bokwú amó ní. Aku é anyánkpósa láflo amó. Aku é basin kpanku Bulu iwíegyí ámu su. Ohá ání obétalí á, ohó mí atosunáhé anfi.”

Nyebi Yulá

(Marko 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Aha aku bekpa nyebi ba Yesu beε, opúu ibi dinka amósú, okoli Bulu oyúla ha amó. Táme akasípú amu bowa iyin wá amó. ¹⁴ Múú Yesu lébláa akasípú amu obéε, “Mliha nyebi ámu okpa abuba mí wá. Mlimátin amó okpa, tsúfé ahá ánfi odu bú Bulu iwíegyí ámu ni.”

¹⁵ Múú olp̄u ibi dindínka amósú, olenatí inu á.

Atonyahé Iwi Atosunáhé

(Marko 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Εκε οκυ oyin οκυ λέβα Yesu wá befíté mu οβέε, “Osunápó, yilé məmυ νόβwe asa nényá nkpa ání itamatá?”

17 Yesu léfíté mu οβέε, “Ntogyi só fode mí yilé ιωι ασύν fité? Οbakóλε pé gyí οha yilé. Mogyí Bulu. Táme ní fodekléá fonyáa nkpa ání itamatá á, mómó gyi Bulu mbla ασύν áμυυ.”

18 Oyin áμυ λέlafíté mu οβέε, “Mótó məmυ?”

Yesu lébláa mu οβέε, “Mámο οha, mátο mbυa, máwi ató, máka ασύν dínká fó bású. 19 Bu fó sí mυa fó yín, afodwe fó bá fé fó ιωι.”

20 Oyasubi áμυ λέbláa Yesu οβέε, “Ntegyi mó féésó. Ntò é ntráa bwε?”

21 Yesu lébláa mu οβέε, “Ní fodekléá fífun mó á, yefe fó ιωιυ ató féé, afuye kóba amυ ha ahíánfó, ménι fényá siadiε οσósó. Fobwé mó tá á, ba afubobuo mι.”

22 Bréá oyasubi áμυ lónu ασύν ánfi á, ιεhié han mu, οlenatí díin, tsúfé οhié οbu ató.

23 Múy Yesu lébláa mu akasípú οβέε, “Οnəkwalι nde mli bláa mbéε, ιbéhιε wá οnlιn asa ιωι onyapó obówie Bulu iwíegyí áμυtə. 24 Ntráa nde mli bláa mbéε, ιdɔɔn ha kpósó ání οbótson οbιn-atə οbótó, dɔn ání ιωι onyapó obówie Bulu iwíegyí áμυtə.”

25 Akasípú amυ bonu ασύν ánfi á, οnó lobwie amó. Inι sv befíté bεε, “Mómó ma mεε Bulu οbóhə nkpa?”

26 Inυ Yesu lélí kι amó alι. Múy ολεbláa amó οβέε, “Anyánkpúsatə mó á, οhaa méetalí bwé ínι, támε Bulu mó tetálí bwé tógyító.”

27 Múy Petro léfíté mu οβέε, “Iníá anulasí tógyító tswι bobuo fυ á, ntə abénya tsú fó búotə?”

28 Yesu lébláa amó οβέε, “Οnəkwalι nde mli bláa. Bréá Bulu οbwé oyí pəpwe amυ, mí, Nyankpυsa-Mo-Bi ánfi netsiá mí numnyam owíε obíá áμυυ á,

mli ahá ánfí mlibuo mī ánfí é mlétsiá awíe mbíá dúanyɔsɔ, gyi Israel abusuan dúanyɔ ámu asón. ²⁹ Ǫhagyíɔha ání alanáti sí mu wóyí, mu apíó, mu si muɔ mu yin, mu abí ntée ɔsulóv mí su á, Bulu ɔbéla há mu mó tsé dú tsé lafa, trá lahá mu nkpa ání itamatá. ³⁰ Táme agyankpapu aku béba bemlí amapu, amapu amu aku é bébemlí agyankpapu.”

20

Nɔtɔ Agyómá Ayɔpú Iwi Yébi

¹ Yesu létrá bláa amú ɔbéé, “Mú su Bulu iwíegyí ámu igyi fé asón ánfí. Ǫɔtɔpu ɔku létsiá. Eke ɔku ɔlɔkusú nyanki-nyanki ɔyó ipa agyípu odunkákpa, abuyɔyɔ agyómá mu ndɔtɔ. ² Muɔ amónyɔ begyi bíá ání ɔbéka amú aliá butɔhɔ ekewóle, ɔlɔpu amú sísí agyómá ámu ɔyɔkpa. ³ Dokwebátó a, ɔledali yɔ dɔnsɔ, oloyówun aku é bulí, bumédé tɔtɔ bwe. ⁴ Olotsu amú é ɔbéé buyóyɔ agyómá mu ndɔtɔ ha mu. Ibwé ɔbéka amú tɔá ibu alé. Mú su bɔyɔ. ⁵ Dódúanyɔ pú dɔsatɔ é á, ɔletrá pu aku sísí ndɔ ámɔtɔ. ⁶ Ntópwe donutɔ, bréá ɔledali a, ɔletrá wun akvá bulí kpaali. Múú ɔlefité amú ɔbéé, ‘Ntogyi sù nde féé mlíí nfi, mlimédé tɔtɔ bwe?’ ⁷ Bebláa mu beé, ‘Ǫhaa mókúbó aní ipa.’ Múú ɔlebláa amú ɔbéé, ‘Mómú mli é mlibɔtsun yɔyɔ agyómá mí ndɔtɔ.’

⁸ “Bréá owílɔpɔn a, ɔɔtɔpu amu léti mu agyómású ɔkípu bláa mu ɔbéé, ɔtí ipa agyípu ámu féé, ɔkáa amú akɔ. Ǫkáa amú tsu amapu amusu alí bɔtu agyankpapu amu. ⁹ Bréá ipa agyípu amu béba a, agyómású ɔkípu amu léka ahá ámúú bɔyɔ donutɔ ámu aliá butɔhɔ ekewóle. ¹⁰ Bréá ɔlɔtu agyankpapu amu a, buki beé bénya dɔn alí, táme alí kén ɔleka

amó é ní. ¹¹ Mú sɔ ɔleka amó akɔ tá á, agyankpapu amɔ bɔwa tɔtɔi ɔɔɔɔɔɔ amɔsɔ bi. ¹² Beblí beɛ, ‘Amapu anfi mú á, dɔnhwírɔ kule pé bɔyɔ agyómá. Anɔ mú anɔlálí owí kpankpɔli ánfɔsɔ yó agyómá, táme faká anɔ amónyɔ fée akɔ kule.’

¹³ “Ɔɔɔɔɔɔ amɔ lébláa amótó ɔkule ɔbéɛ, ‘Agya, yée mmɔkótafá fɔ o! Megyí itó ámóú mía fonyɔ anɔléblí ámɔ napóhá fú á? ¹⁴ Pɔ fú ató natɔ. Mídeklé mbée, néha amapɔ amɔ alá naká fú. ¹⁵ Mma ɔkpa ání nɔpɔ mí kóba bwé tóá ndeklé? Ntée mí awɔtɔlewa dé fú iwɔtɔ wie?’

¹⁶ “Alí amapɔ bóbwe agyankpapu, agyankpapu é bóbwe amapɔ nɔ.”

*Yesu Lowu Iwɔ Asón Blí Otse Saasi
(Marko 10:32-34; Luka 18:31-34)*

¹⁷ Bréá Yesu ɔyó Yerusalem a, ɔleka akasípú dúanyɔ ámɔ ya itsétó bláa amó ɔbéɛ, ¹⁸ “Mɔnu! Ayó Yerusalem. Inɔ á, béɛ mí, Nyankpɔsa-Mɔ-Bi ánfɔ há Bulu igyí ahapó dehen pú Mose mbɔla asunápó. Béha mí lowu ipón. ¹⁹ Bópɔ mí wá ahá ání bomegyí Yudafo ibɔtɔ bóbwe mí ahinlá, bónwen mí mɔli, dá mí mántá oyikpalíhesɔ. Táme Bulu ɔbélakúsúa mɔ eke sáásí tsú afúlitɔ.”

*Abi Oyín Ɔkɔ Atɔ Kɔlɔhɛ
(Marko 10:35-45)*

²⁰ Múú Sebedeo mɔ ka lékpa mɔ abi anyɔ beba, ɔleka akpawunu Yesu ayabitɔ, kólí mɔ ɔbéɛ, ɔbwée tɔkɔ ha mɔ.

²¹ Yesu léfité mɔ ɔbéɛ, “Ntɔ fɔdeklé?”

Ɔtsɔ ámɔ lébláa mɔ ɔbéɛ, “Ha mí abi anyɔ ánfɔtɔ ɔkule otsia fú gyɔpɔsɔ, ɔkule é otsia fú bɔnasɔ bréá fúde iwíe gyí.”

22 Yesu lébláa amó obéε, “Mluméyín tóá mlídekulí.” Olefíté Yohane mua Yakobo obéε, “Mlétalí wun iwíwsin ámbú nebá bowun amó?”

Bεbláa mu bεε, “Ee, abétalí.”

23 Múú obεbláa amó obéε, “Mlówun iwíwsin ámu mó, táme mma túmi ání néle ahá ání bétsiá mí gyoϑisv ntée mí binasv. Otsiákpá inu ida gyo ahá ámbú mí Sí Bulu lalá inu yái há ámu.”

24 Bréá akasípú dú atráhe amv bonu asón áñfi á, Yakobo mua Yohane iwí lówa amó obló. 25 Múú Yesu létí amó, bláa amó obéε, “Mliyin ání omátófosv agyípú butehié amó ahá, amó ahande é butenyá túmi amósú. 26 Táme mlítv mú á, imába ali. Ohagyíoha ání odekléá obóbwe mlítv ohande a, obwée mu iwí osúmpú ha mu aba atráhe. 27 Ohá ání odekléá obóbwe mli nkpá ogyápv obwée mli okpábi. 28 Ali kén mí, Nyankpυsa-Mv-Bi áñfi é mmeba mbée, busúm mí ní. Ahá osúmkpá neba, ampv mí nkpá hó ahá tsatsətsə nkpá.”

*Ansibi Abwiepú Abanyó Iló Tsa
(Marko 10:46-52; Luka 18:35-43)*

29 Bréá Yesu mua mu akasípú budedalí Yeriko wúluto boyó á, odəm kponkponkronti bobuo amó.

30 Ansibi abwiepú abanyó aku butsie okpa ámutv, bonu áñfi Yesu détsúvn. Inu bəklón blí bεε, “Aní Wíε, Dawid mu na, wun aní nwe.”

31 Odəm amv bəklón wa amó bεε bukpá onó bun. Táme belakplón dvn ali bεε, “Aní Wíε, Dawid mu na, wun aní nwe!”

32 Múú Yesu lési líí, tí amó, olefíté amó obéε, “Nto mlídeklé mlíaa, mbwée ha mli?”

33 Bεbláa mu bεε, “Aní Wíε, ha aní awun ató.”

³⁴ Inu amó asón lówa Yesu nwe, ɔɔpɔ mu ibi dada amó ansíbi. Inuɔ bowun ató, bekpá buo mu.

21

Bɔhɔ Yesu Fɛ Owie Yerusalem
(*Marko 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohane 12:12-19*)

¹⁻² Bréá Yesu mva mu akasípó bebéen Yerusalem wúlu, beta Betfage wúlu aní ibu Nfɔ-nyíbu* ámu asi wie tá á, ɔɔwa mu akasípó abanyó gyankpá. Ɖlebláa amó ɔbé, “Mlyɔ wúlu anfi ɔda mli ansító ánfisɔ. Ní mlowié wúlu amu ɔnó á, mlówun afrímú tsíhé ɔkɔá ɔda ɔfétó, mu bi líi mu wá. Mlisanki mu, amlikpa amó ba mi. ³ Ní ɔku ɔfíté mli asvanku á, mlibla mu mliaa, ‘Ani Wie dé amó hián.’ Inuɔ ɔbéha mlópu amó ba mi.”

⁴ Iní léha Bulu asón ámú ɔleblí tsɔn mu ɔnósú ɔɔípúsu ámu léba mótó. Ɖbé,

⁵ “Mlibla Sionfɔ mliaa,

Mliki, mli Wie ɔbá mli wá.

Ololwií, ɔdin afrímúsú.

Ɖdin afrímú ibí yínhésú ɔbá.”

⁶ Yesu akasípó abanyó ámu bɔyóbwe ali ámúú Yesu lébláa amó ámu. ⁷ Bekpa afrímú mva mu bi ámu ba, beyaí amó atati dínká amósú, ɔɔɔɔ bian muɔ. ⁸ Ɖɔm kpɔnkpɔnkpɔnti beyaí amó atati tswi ɔkpatɔ, aku é bebiabía afitáa bunbun ɔkpa ámɔtɔ. ⁹ Ɖɔm amúú bɔgya Yesu nkpá móa ɔma amu bɔsvrá okitikíti be, “Hosiána há Dawid mu na ámu! Bulu oyúla owie anfi ɔbá mu dátó anfi! Hosiána bu ɔsúsúsú!”

* **21:1-2** Nfɔ-nyíbu igyi obubwí kɔá ibu mantáa Yerusalem, butetí mú Olifbu.

10 Bréá Yesu lówie Yerusalem a, wúlu amotò fée lèda kpokiti, budefité bεε, “Ma gyí òhá ánfí?”

11 Òdòm amú búbuo mu bule mú ònó bεε, “Ἰní gyí Yesu, Bulu ònósò òtáípó amú otsú Nasaret wúluá ibu Galilea òmátó ámu ní.”

Yesu Bulu Ḑtswékpa Yò

(Marko 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohane 2:13-22)

12 Mú Yesu lóyò Bulu Ḑtswékpa wunsínésú inu, yégya ató afepú pú ató ahópu fée dali. Olowuwúta kóba atsépu mpúnó dá, súnúnki abródoma afepú é mbíá dá. 13 Ḑlebláa amú òbée, “Bòwanlín wá Bulu asón ámutò bεε, ‘Béti mí Ḑtswékpa bεε, mpáí òbòkpá.’ Táme mliapó inu mlí awikplu òḥáínkpá.”

14 Ansibi abwieró pú abubúpu aku beba mu wá Bulu Ḑtswékpa wunsínésú inu, òletsa amú ilo.

15 Bréá Bulu igyí ahapú òḥen pú Mose mbia asunápó amu bowun ofúla ání Yesu òébwε, pú alá nyebí buðekplón Bulu Ḑtswékpa wunsínésú inu bεε, “Hosiána há Dawid mu na ámu!” a, òbló lèkitá amó.

16 Mú su befité Yesu bεε, “Fòmedénu asón ání nyebí ánfí buðeblí?”

Yesu léle mú ònó òbée, “Ndenu. Mliwókókla asón ání Bulu asón wanlínhé amu léblí? Ḑbée, ‘Fasúná nyebí pú amúá buwòkótin nyópu alá bukánfu fò.’ ”

17 Yesu lédali wúlu amotò sí amó yó Betania. Inú òledí eke ámu ní.

Pòntò Oyi Lwú

(Marko 11:12-14, 20-24)

18 Ḑyi kehe nyanki, bréá Yesu léyinkí òbá Yerusalem a, akún òε mu. 19 Mú su bréá olowun pòntò kuá ilí mantáa òkpa á, òlebaí yó mú asi. Ḑlòyò á, omowun abí koko mútó, afitáa sóón bu músú. Inu

ἄλεβλάα πᾶντῶ ἀμὺ ᾠβέε, “Τσὺ νδε foméetrá swie abí ekekεεke!” Inṵny oyí ámυ lówu.

²⁰ Mυ akasípó amυ bowun aliá oyí ámυ labwé á, ᾠνό lobwie amύ. Mύ sv befité beε “Ntogyi sό oyí ánfi lawú ᾠtsáwυle pé ali?”

²¹ Yesu lébláa amύ ᾠβέε, “ᾠnᾠkwali nde mli bláa. Ní mlᾠhᾠ Bulu gyi, mliméggyi nwéen a, mlétalí bwé itó ánfi nabwé oyí ánfi pó móá idṵn mó. Mlétalí bláa ibṵ ánfi mliaa, ‘Puli yowie ᾠpṵtᾠ.’ Ibópulí yó. ²² Ní mlᾠhᾠ Bulu gyi, mlᾠkólí mυ tógyító á, mli ibi bédá mó.”

*Yesu Túmi Iwí Asṵn Fitéhé
(Marko 11:27-33; Luka 20:1-8)*

²³ Yesu léyinkí bowie Bulu ᾠtswékpa wunsinésó inṵ. Bréá ᾠde ató suná á, Bulu igyi aḥapó dehen pó Yudafᾠ ahande amυ beba mυ wá. Befité mυ beε, “Ma léha fú ᾠkpa, fúde ntobí ánfi bwe? Ma léha fú túmi?”

²⁴ Yesu léle mó ᾠνό ᾠβέε, “Mí é nfitε mli asṵn kua kυle. Ní mlélé mó ᾠνό á, nébláa mli túmi oduá ndepṵbwé ntobí ánfi. ²⁵ Bulu wá Asú ᾠbᾠpύ Yohane lénya túmi póbó ahá asú, ntéε nyankpṵsa?”

Amύ wυlewυle bᾠyᾠ asṵn ánfitᾠ beε, “Ní abli aniaa itsú Bulu wá á, ᾠbéfité anṵ ᾠβέε, mó ntogyi sό anṵmᾠhᾠ mυ gyi? ²⁶ Ntéε abli aniaa, anyánkpṵsa wá itsú.” Táme bṵde tᾠá ahá tsᾠtsᾠtsᾠ ámυ bᾠbwε amύ ifú nya. Tsúfé amύ féé bohogyi ání Bulu ᾠnᾠsᾠ ᾠᾠípύ Yohane gyí. ²⁷ Mύ sv bele mó ᾠνό beε, “Ohwée! Anṵméyín ᾠtínéá olenya mυ túmi tsú.”

Mύ Yesu é lébláa amύ ᾠβέε, “Mómó mí é mméεbláa mli túmi oduá ndepṵbwé ntobí ánfi.”

Oyin ᾠkṵ Abi Anyᾠ Iwí Yébi

²⁸ “Mliyᾠ asṵn ánfitᾠ amliki. Oyin ᾠkṵ mṵa mυ abi anyᾠ betsiá. Eke ᾠkṵ ᾠᾠyᾠ yébláa ᾠdéhen ᾠβέε, ‘Mí

bí, nde yəyɔ agyómá mí ndɔtɔ ha mi.’ ²⁹ Ɔlebláa mu si ɔbéɛ, ‘Mmóyɔ.’ Mú ɔma a, ɔlelatse mu agywun, yó ndɔ ámutɔ. ³⁰ Amó sí lénatí yó ɔkusɔ amu é wá yébláa mu ali kén. Ɔkusɔ amu lótsulá ɔbéɛ, ‘Mí sí, nýyɔ.’ Táme ɔmɔyɔ.” ³¹ Inu Yesu léfité ahá ámu ɔbéɛ, “Abi anyɔ ámutɔ ɔmɔmu lóbwe dínká mu si asónsú?”

Yudafɔ igyí ahapó dehen pú Yudafɔ ahande amu bebláa mu beɛ, “Ɔdéhen amu.”

Mú Yesu lébláa amú ɔbéɛ, “Ɔnɔkwali nde mli bláa. Lampóo ahópɔ pú obu-ɔnɔ atsiápú bówie Bulu iwíegyí ámutɔ sí mli. ³² Tsúfé Asú Ɔbɔpú Yohane lóbosuná mli tsiátɔ oduá ida ɔkpa Bulu ansítɔ, táme mlimóhɔ mu gyi. Lampóo ahópɔ pú obu-ɔnɔ atsiápú bɔhɔ mu gyi. Ɔma mliłówun ání amú kóráá batse a, mlimétse mli agywun hɔ mu gyi.

Apafɔ Laláhe Aku

(Marko 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ “Mlinu yébi iku é. Ɔɔtɔpɔ ɔku lóɔ wáin ndɔ. Olegyi iban bómlí mú. Olokwi wáin amu onyimékpá. Ɔɔpwe obu fúáhé ku há ndɔ ámu agyópɔ. Mú ɔɔpɔ ndɔ ámu wá apafɔ ibitɔ, olotu ɔkpa yó ɔmá ikɔtɔ. ³⁴ Bréá wáin-abí amu kpɔtíbi lófɔn a, ɔłwa mu asúmpú apafɔ ámu wá ɔbéɛ, bɔyóhɔ mu ogyíkpá ba mu. ³⁵ Táme apafɔ ámu bekitá amú, dá ɔkɔle, mó ɔkɔle, dá ɔkɔle é abwi. ³⁶ Ndɔ mu wie amu létrá wa mu asúmpú bámbá ání butɔɔ dun agyankpapɔ amu. Apafɔ ámu bɔbwe amú é ali kén. ³⁷ Mú tráhe kóráá á, ɔleblí ɔbéɛ, ‘Oo, bóbu mí bí kwíihé mú.’ Mú su ɔłwa mu é. ³⁸ Táme bréá apafɔ ámu bowun mu bi ámu sísí á, bebláa aba beɛ, ‘Ɔni obégyi mu si ató ní. Mliha amɔ mu, ménu ndɔ ámu ibémlí aní klé.’ ³⁹ Mú su bekitá mu, bítía mu dálí ndɔ ámutɔ yómɔ mu.”

40 “Ní ndo mu wie obá á, ntò mlilahogyi mlíaa, obóbwe apafò ánfí?”

41 Yudafò igyi ahapó dehen pú Yudafò ahande amv beεe mú onó beε, “Obéha aha laláhe anfi bówu lowu sínsín, obélapó ndo ámv wá apafò bámbá ibitò. Amúá bétsiá pú mv ató-abí ba mv mú kpótíbi.”

42 Múú Yesu léfité amú obéε, “Ntéε mlímókókla Bulu ason wanlínhé amv kí? Bòwanlín beε, ‘Ibwi ámúú obu ayívu bekiná ámv

lébemlí okonkísóbwi ní.

Bulu lóbwe mú alí.

Ibo wánwan.’

43 “Mú sv ndε mlí bláa mbéε, Bulu obóhò mv iwíegyí ámv lé mlí ibitò púhá omá ání bóbwe tásá otekle.

44 “Iní sv ohá ání oledida ibwi ámvsv obébiabía blúblúblúblú. Ní ibwi ámv isúnkí dá okvsv é á, ibókwe mv fikófíkáfikó fé nfúó.”[†] 45 Bréá Bulu igyi ahapó dehen pú Farisifò ámv bonu Yesu ayébi anfi á, idwankí amú ání amú oδε. 46 Tekí bekleá békítá mv, támε benya ifú, tsúfé oδom amv butobú Yesu ání Bulu onósú otópó ogyi.

22

Ọtsíkpaín Iwi Yébi

(Luka 14:15-24)

1-2 Yesu létrá bláa Yudafò igyi ahapó pú Yudafò ahande amv asún yébitò obéε, “Bulu iwíegyí ámv igyi fé asún ánfí. Owíε okv dé ọtsi kpaín há mv bi,³ oleti ahá obéε, bobá nke ámv asi. Bréá owíε ámv lóbwe tá á, olwa mv asúmpú obéε, buyéti ahá ámv abuba, támε bekiná bá. 4 Mú sv olélawá mv asúmpú

[†] 21:44 Mótó yéε 44 una nwolú dada amv akotò.

bámbá ɔbée, ‘Mlitra yebláa ahá ámu mlíaa, nabwé tógyító tá. Bamó mí nnantswie akpɔnkpɔnti ámu pú amóá bawá nfo, níná ató ámu fée tá. Mú su bubá ɔtsi ɔkpáinkpá inu.’ ⁵ Táme ahá ámúú beyéti ámu bumekplá amú. Benatí sí amú yó amú agyómású. Aku benatí yó amú ndɔtɔ. Aku é benatí yó amú ibiá ogyíkpa. ⁶ Amú atráhe bekítá asúmpú amú, dá amú, mó amú. ⁷ Bréá owíe amú lónu asón ánti á, ɔbló lehié kítá mu. Mú su ɔlowa mu isá akɔpó, bɔyómɔ ahá ámúú bɔmɔ mu asúmpú amú, wá amú wúlu ogyá. ⁸ Múú ɔlebláa mu asúmpú bámbá ɔbée, ‘Baníná ɔtsikpaín atogyihe amú tá, táme ahá ámúú neti ámu bumɔfon ha mí wóyító ba. ⁹ Mú su mlíwie awúlutɔ, amliti ɔhagyíɔha ánti mlówun, ɔba ɔtsi ɔkpáinkpá inu.’ ¹⁰ Inu asúmpú amú bowie awúlutɔ. Beti ɔhagyíɔha ánti bowun, aha wankláán pú aha laláhe fée. Mú su ahá bɔbulá ɔtsi ɔkpáinkpá inu dédéédé.

¹¹ “Táme bréá owíe amú lébeki ahá ámúú batí ámu a, olowun oyin ɔkúá ɔmɔwa ɔtsikpaín nketɔ atadié. ¹² Múú ɔlefíté mu ɔbée, ‘Agya, nkáli ɔbɔwe fomɔwa ɔtsikpaín nketɔ atadié asa feba nfi?’ Oyin ámu métalí lé mú ɔnó. ¹³ Múú owíe amú lélabláa mu asúmpú ɔbée, ‘Mlíklí mu ayabi pú mu ibi, amlitswi mu wa oklún amutɔ. Inó isú móa kpisii bu ni.’ ”

¹⁴ Yesu lómɔ mu asón ɔnó ɔbée, “Bulu tetí ahá tsɔtsɔtɔ, táme ahá kpalobí pé ɔtelé.”

Lampóoka

(Marko 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Farisifɔ ámu bɔyóɔbwe ɔnɔ-ɔkule ánti bétetéé Yesu ɔnótó asón nú, abunya mu akítalé. ¹⁶ Mú su bɔwa amú akasípú pú Owíe Herode ahá Yesu wá bɛɛ buyéfité mu bɛɛ, “Osunápú, aniyin ánti ɔnɔkwaliɔ

fogyi, fótosúná Bulu asún ámu é ònòkwáísu. Fótamahá òhaa òtse fú agywun, tsúfé fótamakí òhaa ansító. ¹⁷ Mú su anidé fú fité anu. Aní mbla léha òkpa aní akáa lampóo ha Roma owíe dehen Kaesare, ntéé animáka?”

¹⁸ Táme Yesu lówun amó agywun laláhe amu. Mú su òlefíté amó òbéé, “Apinabwébí abwepó, ntogyi só mlidé mí sòó kí? ¹⁹ Mlitsu kóba amúú butópóká lampóo amu iku ba mi anki.”

Bòpuba mu, ²⁰ òlefíté amó òbéé, “Ma nwun pú mu dá dín mósú?”

²¹ Bele mú ònó beé, “Kaesare.”

Múú òlebláa amó òbéé, “Mómó mliwu tóá igyi Kaesare klé ha Kaesare, amlíwu móa igyi Bulu klé é ha Bulu.”

²² Yesu mbuai ánfí lóbwie amó ònó. Mú su benatí.

Kvsú Tsú Afúlitò Iwí Asún Fitéhé

(Marko 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³ Eke ámu kén á, Sadukifò aku beba Yesu wá. Bogyi òpasua kvá buteblí beé, kvsú tsú afúlitò má inu. Befíté mu beé, ²⁴ “Osunápo, Mose lówanlín tswi aní òbéé, ‘Ní òku muva mu ka bwmòkwí asa olowu sí mu ka ámu a, mu pio otsú mu ka ámu tsia, féki òkwu ha owupú ámu.’ ²⁵ Oyin òkule abí abasiénó aku betsiá. Amútó ogyankpapu létsiá òká, támé òmòkwí asa olowu. Mu pio lótsu òsurapuka amu tsia, ²⁶ támé mu é òmòkwí. Òsaasi lótsu òtsi ámu tsia. Mu é òmòkwí. Alu yótu osienósí amu. ²⁷ Òma-òma a, òsurapu mu é lóbowu. ²⁸ Afúli òkvsúké a, amútó òmòmu òbóbwe mu kulu? Tsúfé amó abasiénó ámu féé betsiá mu.”

²⁹ Múú Yesu léle mú ònó òbéé, “Megyí mli ológyi. Mlíméyín Bulu asún wanlínhé amu ntéé Bulu túmi. ³⁰ Ní afúli bókúsú á, bóbwe fé Bulu-abòpu.

Buméetsiá aká móa akúlu. ³¹ Mlímókókla asón ání Bulu onutó lébláa mli tsú afúlikosú iwí? ³² Bulu ason wanlínhé léblí obéé, ‘Mígyí mli anáin Abraham mva Isak pó Yakob Bulu ámv ni.’ Iní sv megyí awupó Bulu ógyi, akiankpapu Bulu ógyi.”

³³ Bréá adam amv bonu asón ánfí á, mv atosunáhé anfi leha onó lobwie amó.

Bulu Mbla Amvto Mvó Idon
(Marko 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ Bréá Farisifó bowun ání Yesu lalé Sadukifó ámv asón onó, asón lawú wá amó onó á, bekpa aba ya Yesu wá. ³⁵ Amótó okoleá ogyi mbla osunápó léfité Yesu asón, apvso mv kl. ³⁶ Oléfité Yesu obéé, “Osunápó, Bulu mbla ámvto mvmv dón?”

³⁷ Yesu lébláa mv obéé, “ ‘Pv fú klvn, fú okláa pó fú agywun fée dwe fú Wíe Bulu.’ ³⁸ Iní gyí mbla ámvto gyankpapu ání idon mv fée ní. ³⁹ Nyososi é igyi fé mv. ‘Dwe fú bá fé fú iwí.’ ⁴⁰ Mose Mbla pó Bulu onósú atópó amv atosunáhé fée lí mbla anyo ánfiso.”

Ma Gyí Kristo Amv?
(Marko 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Iníá Farisifó ámv bebefia sí bulí sv á, Yesu léfité amó obéé, ⁴² “Nkálí mlidé Kristo, (ohá ámvú Bulu ladá mv ofúli amv) iwí gywíín? Ma mv na ní?”

Bebláa mv beé, “Owíe Dawid mv na ní.”

⁴³ Olélafité amó obéé, “Mv ntogyi sù Oje Wankíhé léha Owíe Dawid létí mv obéé ‘Mí Wíé?’ Tsufé Owíe Dawid léblí obéé,

⁴⁴ ‘Aní Wíe Bulu lébláa mí Wíe obéé,

Tsia mí gyapvsv nfi

yófon bréá néha fétsetsáa fú alupósú?’

⁴⁵ Ní Owíe Dawid onutó létí ohá ánfí Bulu ladá ofúli anfi obéé, mv wie a, nkálí sù otráa ogyi mv na?”

⁴⁶ Amótó òkòkò métalí lé mú ònó. Tsú eke ámu a, òhaa métrá wa klón fité mu asvansu.

23

Mose Mbla Asunápó Pó Farisifó Tsiádtó

(Marko 12:38-39; Luka 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Asón ánfí òma a, Yesu lébláa òdòm amu pú mu akasípú amu òbée, ² “Mose mbla Farisifó pú Mbla asunápó amu bu-desuná. ³ Mú su mligyi amú asun blíhé féesú, táme mlimátsiá amú atsiábi. Tsúfè butamagyi amú onutó asun blíhésu. ⁴ Butápó atò dwindwín sórá ahá, táme amú onutó butamapú osrebi òkòle kóráá tsá amú tsu. ⁵ Butòbwé amú tógyító ahá ansísú. Butòwánlín Bulu asón dínká tati téihésu, púklí amú òsòkpi pú amú bina íbasu. Butóló nfé tintíntín síánsían amú atadié ònó. ⁶ Butekle otsiákpá yilé tsiá nke ogyíkpá pú Yudafó Ofiakpa. ⁷ Bedáli yò dunsu á, butekle beé ahá butí amú beé, ‘Asunápó,’ abobun ha amú itsiá. ⁸ Mli fée á, apíó mligyí. Mú su mlimáha abutí mlitò òhaa osunápó. Òbakóle pé gyí mli osunápó. ⁹ Alí kén mlimátí òhaa mli sí òsolúv anfisú ní. Tsúfè Òsí òkòle pé mlibu, òbu òsósú. ¹⁰ Tráhétráhe a, mlitò òhaa máha abutí mu nkpa ogyápu. Tsúfè nkpa ogyápu òkòle pé mlibu. Mògyí Kristo, (òhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu). ¹¹ Mlitò òhande òbwéé mli osúmpú. ¹² Tsúfè fúá fotsu iwí á, Bulu òbéba fu así. Fúá fèba iwíasi é á, Bulu obótsu fu fúá.

Apinabwébi Abwepú

(Marko 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³⁻¹⁴ “Mli Farisifó pú Mose mbla asunápó, apin-abwébi abwepú, mligyòwí ní. Mlilatin Bulu iwíegyí ámu òkpa wá ahá. Mli onutó mlimédékléá mlówie

inu, mlidé ahá ání bude mbódí bə beε bówie inu é okpa t̄iin.*

15 “Mli Farisifo pú Mose mbla asunápó, apinabwebí abwepó, mligyowí ní. Tsúfé mlitefá ilin fá ɔpu, dó ibu kplí ibu há oha tedámlí klontə. Táme ní odámlí klontə tá á, mlitelábwé mu otemlí isubití ogyá ání itamaduntə ɔyopó dun mli onutó.

16 “Ansibi abwiepó ání mlidé ahá kpa, mligyowí ní. Mliteblí mliaa, ‘Ní oku oká Bulu ɔswékpa obu ámu ntam a, imehián ání obégyi mósú. Táme ní oká sika pepe atóá ibu ɔswékpa obuto inu mú ntam a, ilehián ání obégyi mósú.’ 17 Ansibi abwiepó! Aha mimláhe! Mótó mɔmu bu labi dun? Sika pepe ató ámu lóó, ntée Bulu ɔswékpa obu ámú ilahá sika ámu lamli Bulu klé amu? 18 Mlitetráa blí mliaa, ‘Ní oku oká afɔdie-asubwi ntam a, imehián ání obégyi mósú. Táme ní oká afɔdie-abɔtə ámu ntam mú á, ilehián ání obégyi mósú.’ 19 Ansibi abwiepó! Mótó mɔmu bu labi dun? Afɔdie-abɔtə ámu ntée afɔdie-asubwi ámú ilahá mú ilamli Bulu klé amu? 20 Ní feká afɔdie-asubwi amu ntam a, faká ibwi ámu pú atóá idin mósú féé ntam. 21 Ní feká Bulu ɔswékpa amu ntam a, faká Bulu mva mu otsiákpá ntam. 22 Ní feká ɔsúsú ntam a, faká Bulu mva mu owíe obía ntam.

23 “Mli Farisifo pú Mose mbla asunápó, apinabwebí abwepó, mligyowí ní. Mliteye mli ɔtsɔtsú pú kpántánkplámá aná féétó idú, pú idúsí há Bulu. Táme mlímédé Bulu mbla ámú ihíe dehián, igyi

* **23:13-14** Mótó yée 14 bu nwoló dada amu akuto: Mli Farisifo pú Mose mbla asunápó, apinabwebí abwepó, mligyowí ní. Mlitelí ahátə bó mpái t̄int̄int̄in, táme mlitəswí asurapu amú wóyí pú amú ató féé é. Inu su Bulu obébití mli isu dun aha tráhe.

asóngyí ɔ̀nɔ̀kwaliɔ̀, aba nwewúun pú ɔ̀nɔ̀kwaliwa ámuɔ̀ gyi. Múdéhíán ní, táme m̀límákiná iyéto dúsí amu é ha. ²⁴ Ansibi abwiepó ání m̀lídé ahá kpa, m̀lìgyɔ̀wi ní. M̀lìtɔ̀sró mbépi lé oputsútó, táme m̀lìtɛmé mbéwun.

²⁵ “M̀lì Farisifɔ̀ pú Mose mbla asunápó, apin-abwebí abwepó, m̀lìgyɔ̀wi ní. Tsúfé m̀lìtɔ̀fwí m̀lì nwe pú m̀lì ǹlɛɛ ɔ̀ma wankláán, táme atóá m̀lìlapó owi móa ɔ̀nsipe swíí ahá sóón bu mótó. ²⁶ Farisifɔ̀ ansibi abwiepó, m̀lìgyankpa fwí nwe móa ǹlɛɛ ámɔ̀tɔ̀, mú ɔ̀ma é bétɪn.

²⁷ “M̀lì Farisifɔ̀ pú Mose mbla asunápó, apin-abwebí abwepó, m̀lìgyɔ̀wi ní. M̀lìlabwé fé ntsán ání bakpá mú afá futútúútú, mú ɪwi lawá akíle. Táme mótó mú á, afúli awú pú atɔ̀ plóhé sóón bó mú. ²⁸ Alì kén m̀lìgyí ní. Ahá butekì m̀lì ání m̀lìgyí yilé abwepó. Táme m̀lì klɔ̀ntɔ̀ mú á, apinabwebíbwe móa lalahɛbwe sóón bó mú.

Bulu Isɔ̀bití
(Luka 11:47-51)

²⁹⁻³⁰ “M̀lì Farisifɔ̀ pú Mose mbla asunápó, apinabwebí abwepó, m̀lìgyɔ̀wi ní. Tsúfé m̀lìtɔ̀pwé Bulu ɔ̀nɔ̀sú atɔ̀ípó pú yilé abwepó ámúú betsiá ámu ntsán, lá mú ɪwi wankláán, blí m̀lìaa, ‘Ní anlétisiá anì anáin brésú asa bɔ̀mɔ̀ Bulu ɔ̀nɔ̀sú atɔ̀ípó anfi á, tekì animówa ɪbi mótó.’ ³¹ M̀lì asun blíhé anfi désuná ání m̀lìgyí Bulu ɔ̀nɔ̀sú atɔ̀ípó amɔ̀pó ámu abí-aná ní. ³² M̀lìwuna yɔ̀ mósú, amlimɔ̀ m̀lì anáin bwehé ámu ɔ̀nó. ³³ Awɔ̀, abe abí-aná! M̀létalí srí sí ɪpón ámúú Bulu ɔ̀béha m̀lì, kpá m̀lì wá isɔ̀bití ogyá ámúú itamaduntɔ̀ ámu? ³⁴ Mú su nde Bulu ɔ̀nɔ̀sú atɔ̀ípó, anyansapu pú Mose mbla asunápó wa sísí

mlɪ. Táme mlómɔ akv, dá amótó akv mántá oyik-palihɛsv. Mlónwɛn amótó akv mplɪ mlɪ ofiakpa, dínká akvsv tsú awúlusv yó awúlusv. ³⁵ Inɪ sv yilé abwɛpú ámú mlɪa mlɪ anáin mlɪlamó tsú Habelsv bɔfɔn Sakaria, ogyi Barakia mv bi ámú mlɪlómɔ Bulu ɔtswékpa obu múa afɔdiɛ-asubwi amv nsɪné ámv fée obugya béba mlɪsv. ³⁶ Ɔnɔkwali ndɛ mlɪ bláa. Inɪ aná fée sv Bulu ɪsvbití béba mlɪ ndɛmba-abí ánfɪsv ní.

Yerusalemfɔ Iwɪ Ɔdwe
(Luka 13:34-35)

³⁷ “Oo Yerusalemfɔ, Yerusalemfɔ! Mlɪtómó Bulu ɔnósú atɔípú, dá abí ání Bulu lawá sísí mlɪ abwi mó ní. Ntekleá nóbun mlɪ abísú brégyíbré, fɛ alíá bate tobun mv abísú, támɛ mlɪtamahá mí ɔkpa. ³⁸ Mlɪkɪ, Bulu obési mlɪ ɔtswékpa tswɪ mlɪ, íbédɪ kpan. ³⁹ Tsúfé ndɛ mlɪ bláa mbéɛ, mlɪméetrá wun mɪ ekɛkɛkɛkɛ, yófɔn ekéá mléblí mlɪaa, ‘Bulu oyúla ɔhá ámú ɔbá mv ɪdátó.’ ámv.”

24

Bulu Ɔtswékpa Amv Bwie
(Marko 13:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Bréá Yesu lédali Bulu ɔtswékpa ɪnv ɔyó á, mv akasípú amv bɛnatí yótɔ mv, súná mv ɔtswékpa ɪnv mbu ámv. ² Múó ɔlɛbláa amú ɔbéɛ, “Mlɪlawun mbu akpɔnkpɔnkpɔntɪ ánfɪ fée? Ɔnɔkwali ndɛ mlɪ bláa. Bóbwie mú fée bun. Ibwi kule kúrää méesian dínká mó bású.”

Iwɪɔsɪn Múa Ɔkplán
(Marko 13:3-13; Luka 21:7-19)

³ Bréá Yesu tsie Nfɔ-nyíbv ámvsv, ɔde Bulu ɔtswékpa amv kí a, mv akasípú amv nkule bɛfité mv

bεε, “Bla anı, bré məmɔtɔ ını fée béba? Osúna məmɔ é ɔbéba, ibósuná anı fú bábi pú ɔyí ɔnóməké lafun?”

⁴ Inu Yesu léle mú ɔnɔ ɔbéε, “Mlikı wankláán, méni ɔhaa méemlé mli. ⁵ Tsúfé ahá tsɔtsɔɔtsɔ bópu mí dá ba bεε, amógyı Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) ni. Bémlé ahá tsɔtsɔɔtsɔ bófwı ɔkpa. ⁶ Nı mlonúá isá ladá mantáa mli ntée ɔtıneku á, opúni mátsıı mli. Tsúfé lehián anı ını aná fée béba, táme imedésuná anı ɔyí ɔnóməké ámu lafun. ⁷ Tsúfé ɔmá bókwɔ aba. Awıe bókwusú líı abasv. Akón béba, ɔsolóv békpınkı ntıné-ntıné. ⁸ Inı fée igyi fε iwıɔsın anı ɔtsı towun bréá ikwıı de mu dwıın.

⁹ “Alı bré ámɔtɔ á, mí sv ɔmá-ɔmá bólu mli. Bédınká mlısv, pú mli há bówa mli amvɔmɔvɔ, mó mli. ¹⁰ Mlıtɔ ahá tsɔtsɔɔtsɔ bédıda hógıytɔ. Bólu aba, lé aba há. ¹¹ Afunu awapú bébli bεε, Bulu ɔnósú atɔıpú bvgıı tsɔtsɔɔtsɔ béba bεmlé ahá tsɔtsɔɔtsɔ, há amú bófwı ɔkpa. ¹² Lalahεbwe bómonı. Mú sv ahá tsɔtsɔɔtsɔ bvméetrá dwe aba. ¹³ Táme ɔhá anı ɔletalı líı kınkıınkın yófɔn ɔyí ɔnóməké á, Bulu ɔbóhɔ mu nkpa. ¹⁴ Mú óó á, ahá béda Bulu iwıegyı ámu iwı asv wankláán anıı ɔkan ɔyıtɔ fée, méni ahá fée bónu mú, asa ɔyí ıbómɔ ɔnɔ.

Iwıɔsın Wııunbı
(*Marko 13:14-23; Luka 21:20-24*)

¹⁵ “Nı mlowun akısıtɔá itobwıé ɔmá, ıda ɔwankıkpá inu, ıde Bulu ɔtswékpa inu kpɔı, fε alıá Bulu ɔnósú ɔtɔıpú Daniel lébli tswı a, —Aklápu, mlınu mú ası!— ¹⁶ múmú ahá anı bvbv Yudea ɔmátɔ bvsrıı yɔ abusv. ¹⁷ ɔhá anı ɔdın obusv mákpli ɔbéε, moyótsu tɔtɔ obuto. ¹⁸ ɔhá anı ɔbv ndɔtɔ é ɔmáıyınkı ba wóyıtɔ btsu mu tati. ¹⁹ Amenyapú pú abı-ayın anı bvpıa abı bɔbwe alı bré ámɔtɔ, bvgıwı ní.

²⁰ Mlikokoli Bulu mlaa, mli asríké amv umábwe nyankpɔ móa atsalíbí ntée akpónú adaké. ²¹ Tsúfě tsú oyí asitsuábi a, asun wunhe ání íbéba alí bré ámɔto odu kuku mókúba kí. Mú odu kuku é méetrá ba ekekeke. ²² Ní Bulu médínkí nke ámɔsv á, teki ohaa méesian oyító. Táme ahá ámóú alalé póbwé mv kle amv sv aladínkí nke ámɔsv.

²³ “Alí bré ámɔto á, ní oku lébláa fu obéé, ‘Kí, Kristo, (ohá ámóú Bulu ladá mv ofúli amv) bu nfi ntée nána’ á, máhogyi. ²⁴ Tsúfě ahá ání beε amógyí Kristo amv pú ahá ání bówa afunu beε, Bulu onósú atáipú bogyi tsətsətsə béba oyító. Bóbwe ofúla pú osúna akpɔnkpɔnti púmlé ahá. Ní bétalí kóráá á, bémlé ahá ámóú Bulu lalé ámɔ é. ²⁵ Mlɪnu, nde mli olá da yáí asa íba.

²⁶ “Ní oku obláa mli obéé, ‘Kí, Kristo amv laba obv dimbísú’ a, mlímádalí yéki. Alí kén ní beblí beε, ‘Obv obutótó’ é mlímáhogyi ni. ²⁷ Tsúfě mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi ánfí obáke íbóbwe fé alí ámóú nyankpɔ təfwí íbi, butowun mó tsú owí odalíkpa yédalí owí akplíwíékpa amv.

²⁸ “Otinéá itə wuhé da a, inó alása butefia.

*Nyankpɔsa-Mv-Bi Amv Ibábi
(Marko 13:24-27; Luka 21:25-28)*

²⁹ “Iwɪɔsun wúun amv oma a, owí obéeta, otsra é oméetrá féí. Ntsrakpabi békpa tsú osósú beda. Nwɔlótáa móa mótó ató féé békpunkí. ³⁰ Mó oma a, mlówun mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi ánfí íbá iwɪ osúna osósú. Oyító ahá féé bósu. Ohagyíoha obówun ání mí, Nyankpɔsa-Mv-Bi ánfí napú túmi móa numnyam kpɔnkpɔnti mbv nwɔlótáato tsú osósú neba. ³¹ Inu á, akpe ku íbélɪn kúklókú, Bulu obówa mv abəpu

béyεkpa mu ahá ámúú alalé ámu tsú oyí afonka ana ámu féesó.

Oyí Onómō Iwi Osúna

(Marko 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² “Mliϑuki pōntō oyí. Ní mú abámbi deρóí, ide ate pōpwe le á, mliτεbí ání awikpan bré lafon. ³³ Alí kén, ní mlowun ání ntobí ánfí féeé ide mótó bá a, mlébi ání mí, Nyankpυsa-Mυ-Bi ánfí íbábi lafon ta ní. Nawíé wóyí ámu onó tá. ³⁴ Onakwalí nde mli bláa mbée, ndemba-abí ánfí féeé bυmóowu tá asa ínι féeé béba mótó. ³⁵ Osó mba asi féeé bótson, táme mí ason blíhé mótsun ekekekeke.

Nyankpυsa-Mυ-Bi Amu Obáke

(Marko 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Ohaa méyín eke ntée bréá ntobí ánfí féeé íbéba. Bulu-abōpυ bυmeyín. Bulu mu Bi ámu é méyín, nkéti aní Sí ámúú obυ osósó ámu nkυle pé yin. ³⁷ Alí ámúú ilegυi Noa brésó amu a, alí íbégyi mí, Nyankpυsa-Mυ-Bi ánfí é íbábi ní. ³⁸ Tsúfé asa ntsubulábi amu lafon a, ahá betsiá búde ató gyí, bυde ntá núu, bυde aká tsiá, bυde atsi kítá há akúlu alu yófon ekeá Noa lówie mu dáka kpōnkpōōnkpōnti ámυtō. ³⁹ Ohaa mébi tóá ide músú yō, kpéfun bréá ntsu ámu lōbolá sórá amú féeé náti. Alí kén bυméebi mí, Nyankpυsa-Mυ-Bi ánfí íbábi ní. ⁴⁰ Alí bré ámυtō á, ní ayin abanyó bulí ndō kuletō bυde agyómá yō á, Bulu obótsu okυle sí okυle. ⁴¹ Ní atsi abanyó bυde nfúó kwe á, Bulu obótsu okυle sí okυle.

⁴² “Mliḍinka ansí iwísv, tsúfé mli méyín ekeá mli Wíe obéba. ⁴³ Táme mlinu asón ánfí. Ní wóyí mu wie yin onyé bréá owikplu obéba mu wóyító a, teki ologyo mu wóyí, owikplu móbwie wíé, wí mu ató.

44 Mú sɔ mli é mliɣyo, tsúfé mí, Nyankpɔsa-Mɔ-Bi ánfɪ néba bréá mli ansí medín mísú.

Osúmpó Wankláán Pó Ɔlaláhe
(Luka 12:41-48)

45 “Ma mɛɛ gyí osúmpóá ɔletɪn ansí, ɔbu ɔnɔkwali? Mu ibitɔ mu wie tɔpú mu aba atráhe wá, ɔbéɛ ɔhá amó atogyihe dɪnka brésú. 46 Ansí bégyi osúmpó amɔ, ní mu wie amɔ ɔbá bowun ání lélé ɔde mú bwe. 47 Ɔnɔkwali nde mli bláa. Mu wie amɔ ɔbɔpɔ mu ató fée wá mu ibitɔ. 48 Táme ní osúmpó laláhe ogyi, ɔleblí wá nwuntɔ ɔbéɛ, ‘Mí wie méɛba séi.’ 49 Inɪ sɔ olefi asɪ ɔde mu aba asúmpú da, muva ntá abupú buɔde ató gyí si amó, buɔde ntá núu bu á, 50 mu wie amɔ ɔbéba bófwie mɔtɔ ekeá ɔmedín ansí. 51 Mu wie amɔ ɔbéhie títi mɔtɔ, trá bití muva apinabwebíɔ ámu asɔ kékéɛ. Inó isú móa kpisíi bu ni.

25

Mbitebí Dú Akɔ Iwɪ Yébi

1 “Bulu iwíegyi ámu ɪbóbwe fé mbitebí dú akɔá bɔtsu amó nkandíe dáli beyéfia ɔká pɔpwe otsiápu ɔku. 2 Amótó abanú bemimláa, abanú é betɪn ansí. 3 Aha mimláhe amɔ bɔtsu amó nkandíe, táme bumotsu nɔ kɔkɔ kítá. 4 Táme atiansɪpu amɔ bɔtsu nɔ wá atótó kítá. 5 Ɔká otsiápu amɔ mókɔsí ba. Mú sɔ mbitebí ámu fée bɔgyɔsí, tsɔn mótó dídi.

6 “Ɔyi-nsɪné á, ɔku lɔsɔrá okitikiti ɔbéɛ, ‘Anɪ pi, ɔká otsiápu amɔ ɔbá o! Mɪɪdali yefia mu!’ 7 Inɔ mbitebí ámu fée bɔkɔsú nywé amó nkandíe. 8 Aha mimláhe amɔ bebláa atiansɪpu amɔ beɛ, ‘Anɪ nkandíe dedúun. Mú sɔ mliha anɪ nɔ kpalobí awa

anɪ klétɔ.’ ⁹ Múú atiansɪpu amɪ bebláa amú beɛ, ‘Ó-o, ɪmɔtsó. ɪmáɔfun anɪa mlɪnyɔ. Mlɪyɔ afepú wá, amlɪyɔhɔ mlɪ klé.’ ¹⁰ Bréá aha mimláhe amɪ bɔpu ɔkpa bɔyó á, ɔká otsiápu amɪ léba. Amú ámúú beɔda ɪwɪsu ámɪ bobuo ɔká otsiápu amɪ wíé ɔká otsiákpá ɪmɪ, oyɪn ámɪ asúmpú befin obu ámɪ.

¹¹ “Mú ɔma a, mbitebí atráhe amɪ é beba belí klɪn ɔma, blí beɛ, ‘Anɪ sí, finki ha anɪ awie.’ ¹² Táme ɔká otsiápu amɪ lébláa amú ɔbéɛ, ‘Ŋnɔkwali nde mlɪ bláa, mmeyín mlɪ ɔkpagyíɔkpasu.’ ”

¹³ Yesu lómɔ mú ɔnó ɔbéɛ, “ɪnɪ su mlɪɔda ɪwɪsu, tsúfé mí, Nyankpɔsa-Mɪ-Bi ánfɪ néba bréá mlɪ ansí medín mísó.

*Asúmpú Abasá ɪwɪ Yébi
(Luka 19:11-27)*

¹⁴ “Nyankpɔsa-Mɪ-Bi ámɪ ɪbábi bóbwɛ fé ɔkuá ɔɔɛ ɔkpa tu, ɔletɪ mɪ asúmpú, ye mɪ ató há amú ɔbéɛ, bukú mósú yaɪ mɪ. ¹⁵ Ŋlɔpu sika pepɛ akente anu há ɔkule, pú akente anyɔ há onyɔɔsi, ɔlɔpu kente kule é há ɔsaasi. Ŋleha okugyíɔku mɪ ɔwonlín ɔnó asa ɔlenatí. ¹⁶ Osúmpú ámúú olenya akente anu ámɪ lówa ɔsa pú kóba amɪ fi ɪbíágyí asi. Mú su ɪmɔwa ɔpá kɪkɪ, olenya akente anu dínká mósú. ¹⁷ Onyɔɔsi amɪ é lédamlí ɪbi mɪ sika pepɛ akente anyɔ ámɪsu alɪ kén. Mú su olenya akente anyɔ dínká mósú. ¹⁸ Táme ɔsaasi amúú olenya kente kule amɪ mú lóyókwɪ ɔbó, pú mɪ wie sika pepɛ amɪ nájín mótó.

¹⁹ “ɪlɔwa ɔpá asa amú wíé amɪ lótsu mɪ ɔkpa ámɪ ba, ɔletɪ amú ɔbéɛ, mɪva amúnɪyɔ bóbu akúnta. ²⁰ Osúmpú ámúú olenya sika pepɛ akente anu ámɪ lótsu mɔá mósú ɔdínka akente anu ámɪ ba mɪ wie, bebláa mɪ ɔbéɛ, ‘Mí wíé, feha mí sika pepɛ akente

anu. Mí é nanyá akente anu dínká mósó. Mú ní.’
²¹ Mv wie amv léda mv ipán, blí òbée, ‘Fabwé ató. Osúmpó wankláán fúgyi. Iníá fawá ònòkwali ató túkúrífibi ánfítò sv á, nòpv fú yáí mí ató tsòtsòòtsò ònó. Ba afòbetsiá mí wá, anya ansigyí.’

²² “Osúmpó onyòòsi amóú olenya sika pèpè akente anyò ámv é lébláa mv wie òbée, ‘Mí wíé, sika pèpè akente anyò fèha mí. Mí é nanyá anyò dínká mósó. Mú ní.’ ²³ Mv wie amv léda mv ipán, blí òbée, ‘Fabwé ató. Osúmpó ònòkwali pv fúgyi. Iníá fawá ònòkwali ató túkúrífibi ánfítò sv á, nòpv fú yáí mí ató tsòtsòòtsò ònó. Ba afòbetsiá mí wá, anya ansigyí.’

²⁴ “Móú osúmpó amóú olenya sika pèpè kente kùle amv é lébebláa mv wie òbée, ‘Mí wíé, nyin ání fú asón bv ònlín. Fútèkpátí ató òtínéá fòmòdu; fútèkpá ató-abí òtínéá fòmèfitá. ²⁵ Mú sv nanya ifú pú fú sika pèpè amv ñáín òbótó. Mú ní, hò fú ató.’

²⁶ “Inu mv wie amv lébláa mv òbée, ‘Osúmpó laláhe, òwuliyòpú fúgyi. Fuyin ání ntèkpátí ató òtínéá mmodu, ntèkpá ató-abí òtínéá mmèfitá ató. ²⁷ Iníá fuyin mú alí á, tekí fòpv yòtswí sika òyaíkpá. Iníá naba a, tekí nòyòhò múa mósó abí.’ ²⁸ Móú oyin ámv lébláa mv asúmpó amv òbée, ‘Mlìswu mv sika pèpè kente kùle amv ha òmòamóú alanyá akente idú ámv. ²⁹ Tsúfè òhá ání òbv tsòtsò á, bètrá pv ìkv tsíá mútò há mv, obénya tsòtsòòtsò. Táme òhá ání òma á, bòswí mv kpalòbìbiá òbv, ³⁰ amlìtswí osúmpó anfi òma labi anfi wa oklúntò. Inú isú múa kpisíí bv ní.’

Asóngyí

³¹ “Ní mí, Nyankpòsa-Mv-Bi anfi nebá mí iwíe ogyíkpá, Bulu-abòpv fée búbuo mí á, nétsiá mí òsósú numnyam owíe obíású. ³² Békpa òyítò ahá fée befia

mí ansító. Inu nótási amótó, fé alíá mbwí okparó tótósi akúfa lé akpalátó. ³³ Fówun nahá akúfa amu balí mí gyopisu, akpaláa amu é balí mí binasu. ³⁴ Inu mí ánfí ngýi Owíe anfi nébláa ahá amú bulí mí gyopisu ámu mbée, ‘Mlí ahá ánfí mí Sí layúlá ánfí mlíba, amlibetsiá iwíegýí amú ólayáí há mlí tsú óyí asitsuábi ópá amótó. ³⁵ Tsúfé akón lekítá mí á, mlíléha mí ató negýi. Ómewóli lekítá mí, mlíléha mí ntsu nonu. Nóbwe ófóó, mlílóhó mi ófóó. ³⁶ Nenatí yayá, mlíléha mí tati nedídá. Nóló, mlíléki mi. Nedi obu, mlílébá beki mi.’

³⁷ “Inu yilé abwepó ámu béfité mí beε, ‘Aní Wíé, ómenke anilówun ání akón de fú, aniléha fú ató fegyi? Ómewóli de fú, aniléha fú ntsu fonu? ³⁸ Fóbwe ófóó, anilóhó fu ófóó? Ómenke fenatí yayá, aniléha fú tati fedídá? ³⁹ Ómenke fóló, ntée fedí obu, anilébá beki fu?’

⁴⁰ “Inu mí ánfí ngýi Owíe ánfí nébláa amú mbée, ‘Ónókwalí nde mlí bláa. Tógyítóá mlílóbwe há mí apíó ánfí ahá butamabú amú wá ahátó ánfító oku á, mí mlílóbwe mú há á.’

⁴¹ “Inu nébláa ahá amú bulí mí binasu ámu é mbée, ‘Mlíkpukpe tei nfi. Bulu lalwíí mlí. Mliyo ogyá amú itamadun, Bulu lélayáí há Óbunsám múa mu abopu amótó. ⁴² Tsúfé akón lekítá mí, mlíméha mí atogyihe. Ómewóli lekítá mí, mlíméha mí ntsu annu. ⁴³ Nóbwe ófóó, mlímóhó mi ófóó. Nenatí yayá, mlíméha mí tati andída. Nóló, nedi obu; mlíméki mi.’

⁴⁴ “Inu amú é béfité mí beε, ‘Aní Wíé, ómenke anilówun ání akón de fú, ómewóli de fú, fúgyi ófóó, fóna yayá, fúdeló ntée fúda obu; anímébeki fu?’ ⁴⁵ Inu mí ánfí ngýi Owíe anfi nébláa amú mbée, ‘Ónókwalí

ndε mlι bláa. Alι ámúb mlumóbwε mú há mí apió ánfι ahá butamabú amú wá ahátε ánfιtε okυ á, mí mlumóbwε há á.' ⁴⁶ Bulu obéha amú býyε iwιwsin ání itamatátó, táme yilé abwεpú ámυ mú bénya nkpa ání itamatá.”

26

Bεkiklú Yesu Nwunsv

(Marko 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohane 11:45-53)

¹ Bréá Yesu lósuná ató ánfι fée tá á, ελεbláa mυ akasípú amυ obée, ² “Mliyín ání ilasí nkenyó bégyi Israelfosυ Katsun Nke. Nke ámυtε á, okυ obópy mí, Nyankpusa-Mυ-Bi ánfι wá mí alupú ibitε, béda mí mántá oyikpalíhesυ.”

³⁻⁴ Alι bré ámυtε á, Yudafε Bulu igyí ahapú dehen pú amú ahande befia igyí εhapú dehen Kaiafa wóyító, kítá agywun okpa ání bótson músú kítá Yesu ηáintε, mó mυ. ⁵ Táme beblí beε bomóobwε mú nke ámυtε, ménι kpokiti méeda εmá ámυtε.

Ofobi Fánfánfán Pwólí Yesu

(Marko 14:3-9; Yohane 12:1-8)

⁶ Bréá Yesu bυ Betania wúlutε, Simon okvá alaló ilε pεpε kι wóyító εde ató gyí a, ⁷ εtsι okυ léba mυ wá. εde prεntwa wankláán kvá ofobi fánfán ání lυ bía bε mú, εletséi ofobi ámυ wólí Yesu nwuntε. ⁸ Yesu akasípú amυ benya εbló bréá bowun ínι. Mú sv befité beε, “Ntogyi sú εtsι ánfι layíntá ofobi fánfán ánfι? ⁹ Abétalí fé mú ibíá kpékplé, pú kóba amυ há ahíánfε.”

¹⁰ Yesu lébι ání εbló lakítá amú. Mú sv ελεbláa amú obée, “Ntogyi sú mlidé mυ háan? Itε yilé alabwé há mí. ¹¹ Ahiánfε bétsiá mlitε ekekegyíeke, táme mí mó mméetsiá mlι wá yó. ¹² Alatséi ofobi fánfán

ánfi wólí mí, pólá mí ɔyulúv yáí há mí opuláké.
¹³ Ɖnɔkwali nde mli bláa. Ɖyító ɔtínegyíótínéá béda
 Bulu asun wankláán ámu ɔkan a, bébli tó ánfí ɔtsi
 ánfí labwé ánfí pókáín musu.”

*Yuda Iskariot Lótsulá Aní Ɖbéle Yesu Há
 (Marko 14:10; Luka 22:3-6)*

¹⁴ Mú ɔma a, mu akasípú dúanyɔ ámutɔ ɔkúá butetí
 mu Yuda Iskariot lóyɔ Bulu igyí ahapú dehen amu
 wá. ¹⁵ Ɖleyéfité amú ɔbéé, “Ní nelé Yesu há mli á,
 ntɔ mléha mí?” Mú su bekla sika futútú advasa (30)
 wá mu ibitɔ. ¹⁶ Tsú bré ámutɔ ɔlɔwa ɔkpa dunká ání
 ɔbótsun músú lé Yesu há amú.

Katsun Atogyihe Gyi

*(Marko 14:12-21; Luka 22:7-14, 21-23; Yohane
 13:21-30)*

¹⁷ Israelfɔ Bodobodo MátúhéNke ámutɔ eke
 gyankpapu a, akasípú amu beba Yesu wá befité
 mu beé, “Aní Wíé, obu mɔmɔtɔ ayela ha fu, afogyi
 Israelfɔsu Katsun Nke atogyihe amu?”

¹⁸ Yesu lébláa amú ɔbéé, “Mliyɔ asímasi wá
 wúlutɔ, amliyébláa mu mliaa, ‘Osunápú amu ɔbéé,
 mí bré lafon. Iní su mía mí akasípú abá begyi
 Israelfɔsu Katsun Nke ámu fú wóyító.’ ”

¹⁹ Mú su akasípú amu bɔyóbwé alí ámúú Yesu
 lébláa amú ámu pépéépé. Bela obu ámutɔ, bwé
 Katsun Nketɔ atogyihe amu yáí inu.

²⁰ Bréá nsaintɔ deklúun a, Yesu muva mu akasípú
 beba betsiá ɔpónú ámu asi. ²¹ Ató ámu ogyíkpa a,
 Yesu lébláa amú ɔbéé, “Ɖnɔkwali nde mli bláa, mliɔ
 ɔkule ɔbéle mí há.”

²² Asún ánfí léhie han akasípú amu. Mú su befi asi
 bude mu fité kulekule beé, “Mí Wíé, mí ní lóó?”

²³ Yesu lébláa amó ðéε, “Ἐγὼ ἄμύ μίᾱ μῆνε ἀνιδέ ἰβι wα ελερε εὐλετο ἄμυ εὐέλε μί há. ²⁴ Μί, Nyankpusa-Mu-Bi áñfi nówu fé alíá bəwanlín tswí, táme εἰ ἄμύ εὐέλε μί há ἄμυ εὐγώωι ní. Ní bometepí kwí μυ kúráá á, tekí ἰβυ alé há μυ.”

²⁵ Yuda Iskariot amó ελελε μυ há ἄμυ é léfité μυ εὐέε, “Ὁσυνάπó, μί ní λόó?” Μύ Yesu lébláa μυ εὐέε, “Ee, fablí.”

Yesu Ntópwe Atogyihe Tráhe

(Marko 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Korintofó 11:23-25)

²⁶ Bréá bude ató ἄμυ gyí a, Yesu léle bodobodo ipín, ελεδα Bulu ipán, bíábía mótó púhá μυ akasípó amυ, blí εὐέε, “Mlìhə amligyi. Mí εὐυλόυ nι.”

²⁷ Inu olotsu ntá-εwe, ελεδα Bulu ipán, púhá amó εὐέε, “Mlì féé mlìhə amlinu. ²⁸ Μί obugya nι. Μύ Bulu dépusí μυ ntam* ání alaká há ahásυ ní. Bétsei mó wólí así, ménι obési ahá tsotsəotsə lakpan kíε amó. ²⁹ Nde mlì bláa mbéε, mméetrá nu wán-abí ntá áñfi alι γófυn εκεά μία mlìnyə abélanu mó pópwe μί Sí iwíegyí áμυtə.”

³⁰ Benya wá ἰβυ dá Bulu ipán tá alι, benatí γó Nfə-nyíβυ áμυsυ.

Petro Ἐβóswí Ἐβέε Mvmeyín Yesu

(Marko 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohane 13:36-38)

³¹ Bréá bowie Nfə-nyíβυ áμυsυ á, Yesu lébláa amó εὐέε “Mlì féé mléyinkí μί əma onyeni. Tsúfé bəwanlín wá Bulu asón áμυtə beε, ‘Néda akúfa εkpapó ἄμυ lédá, μυ akúfa bédasáín.’ ” ³² Μύ ελεtrá blí εὐέε, “Táme ní Bulu εkósúa μι tsú afúlito

* **26:28** Ntam pópwe by nwoló dada amυ akotə.

á, négya mli nkprá yó Galilea omátó. Inu mlóbatu mí ní.”

³³ Petro lébláa mu obéé, “Ní amó fée beyinkí fú oma kóráá á, mí mó mméeyinkí ekekekeke.”

³⁴ Yesu lébláa mu obéé, “Onokwali nde fú bláa. Onyeni, asa bate obéle onó á, fósuwí pú ibi wá ogyá tse sa fée fumeýín mí.”

³⁵ Inu Petro lébláa mu obéé, “Ní lowu ígyi kóráá á, mméekiná fú ekekekeke.” Alí kén akasípú atráhe amu é beblí ní.

Mpáibò Getsemane

(Marko 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Yesu mva mu akasípú boyo otinekuvá butetí inu Getsemane. Bréá bowie inu á, oébláa amó obéé, “Mlitsia nfi, naýó nkprá yóbò mpái.” ³⁷ Oekpa Sebedeo abi anyò, bugyi Yakobo mva mu pio Yohane pú Petro ya. Inu asún lehié han mu, mu ansí lere. ³⁸ Múú oébláa amó obéé, “Asún ihíe de mí háan, ideklé umò mí. Mlitsia nfi, mía mlinyo agyo.”

³⁹ Inu olenatí yó nkprá kpalobí, oleda akpawunu pú ansító bun osulótò, kókóli Bulu obéé, “Mí Sí, ní ibówa alé á, ha ntá-ewe ánfí† itsun misu. Táme megýí tóá ndeklé, mboun múá fudeklé ibá mótó.”

⁴⁰ Múú oleyinkí ba akasípú amu wá bowun ání budedidi. Inu su oéfité Petro obéé, “Mú su mlimétalí tsíá, mía mlinyo agyo dñhwírí kole kpán? ⁴¹ Mligyo amlíkokoli Bulu, méní mlimóowie isókítò, tsúfé mli òhé deklé, táme nyankpòsa-oyí lòpòn.”

⁴² Yesu létrá yókokóli Bulu obéé, “Mí Sí, ní ntá-ewe ánfí móotson misu, ibwé alíagyíalíá nónu mó

† **26:39** Ntá-ewe ánfí igyi iwòsin ání Yesu obówun.

á, mómó tásá fodeklé íbá mótó.” ⁴³ Ọlẹtrá yinkí ba bowun ání akasípó amu boṭráa buḍeḍiḍi, tsúfẹ́ didí de amó bu.

⁴⁴ Mú su ọlẹnátí sí amó, trá yókokóli Bulu otse saasi, blí asún ámu kén. ⁴⁵ Oleyinkí ba akasípó amu wá, befité amó ọbée, “Mlilatráa si mlida mlidé ọkpónú da? Mlìkì, bré ámu lafòn ání bópu mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfì wá lakpan abwepó íbító. ⁴⁶ Mlìkùsu ayọ. Mlìkì, ọhá amúú ọde mí ẹ há ámu ná á.”

Yesu Kítá

(Marko 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohane 18:3-12)

⁴⁷ Yesu ọ́nó mesi asa akasípó dúanyọ́ ámuṭọ́ ọkuleá buṭetí mu Yuda lóbowie inu. Ọ́ḍam kpọ́nkpọ́nkpọ́ntiá buḍe ndayí pọ́ nkpotí bobuo mu. Bulu igyí ahapọ́ dehen pọ́ Yudafọ́ ahande amu lówa amó. ⁴⁸ Yuda amúú ọbée Yesu há ámu lébláa ọ́ḍam amu yáí ọbée, “Ọ́há amúú nẹ́latá pú́tá ámu gyí ọ́há ámu ni. Mlìkìta mu.”

⁴⁹ Iní su ọlẹnátí laa yéha Yesu itsiá ọbée, “Osunápo, tsia ní!” Ọlẹlatá mu pú́tá.

⁵⁰ Múú Yesu lébláa mu ọbée, “Agya, bwe tásá ọbwekpá fẹba.”

Inu ahá ámu benatí tó Yesu, kítá mu kíńkíńkín. ⁵¹ Inu Yesu akasípó amuṭọ́ ọkule lótswi mu ọdayí, kpá Bulu igyí ahapọ́ dehen osúmbi ọko isu ẹ. ⁵² Múú Yesu lébláa mu ọbée, “Yinkia fọ́ ọdayí wa mó ọfletọ́. Tsúfẹ́ ọhá ání ọtenátí kítá ọdayí á, ọdayí ọ́nó otesin. ⁵³ Fumeyín fẹe nẹ́talí kókóli mí Sí ọbẹ́ha mu abọ́pu tsọtsọtsọ akú dúanyọ́ bẹ́ba bọ́kọ́ họ́ mi? ⁵⁴ Táme ní íbá alí á, nkálí íbọ́bwe asa Bulu asun wanlínhé amu íbẹ́ba mótó?”

⁵⁵ Inu Yesu léfité amú ɔbéε, “Ogyo otswapú ngyi, sù mlilatsú nkpotí pò ndayí mlebá mí ɔkitákpá? Ntsie mli wá Bulu ɔtswékpa inu ekekegyíεε nde mli ató suná, mlimékítá mí ekekeεεεε. ⁵⁶ Táme ínι fée laba mótó, ménι Bulu ɔnósó atáípu asún wanlínhé amu ibéba mótó.”

Inu akasípu amu fée besrí sí mu.

Yudafɔ Ahandε Ansító Lí

(Marko 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yohane 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Múu Yesu akítápu amu bekpa mu ya Bulu igyí ɔhapú dehen Kaiifa. Inú muε Mose mbla asunápu pú Yudafɔ ahandε amu befia ni. ⁵⁸ Táme Petro lépεtí obuo amú ɔma tsútsúútsú alu bowie igyí ɔhapú dehen wóyító inu. Oleyétsiá amú agyópu wá, ménι obówun alá asún ámu ibómɔ ɔnó. ⁵⁹ Inu Bulu igyí ɔhapú dehen amu muε Yudafɔ asún agyípu amu fée bodunká ahá ánι béka asún dínká Yesusu, ménι béliú músú mó mu. ⁶⁰ Afunupu tsɔtsɔɔtsɔ bedali ba, táme amú fée ɔnó lɔtsun ɔtsan. Mú ɔma a, ahá abanyó bedali belú ahandε amu ansító, ⁶¹ blí beε, “Oyin ánfi lébli ɔbéε, ‘Nétali bwíé Bulu ɔtswékpa amu, lápu nkensá yi mú.’ ”

⁶² Múu Bulu igyí ɔhapú dehen amu lókusú líí fité Yesu ɔbéε, “Fuma ɔnó lé? Fuma asvansu blí pólé fú iwí?” ⁶³ Táme Yesu móbwíi ɔnó. Bulu igyí ɔhapú dehen amu lélabláa Yesu ɔbéε, “Neká Bulu Ɔkiankpapu amu, ní fúgyí Kristo, (ɔhá ámuú Bulu ladá mu ofúli), ogyi Bulu mu Bi ámu a, bláa aní.”

⁶⁴ Múu Yesu lébláa mu ɔbéε, “Mú fablí á. Táme mliu ánι tsú nde púya a, mlówun mí, Nyankpɔsa-Mu-Bi ánfi ntsie Bulu Otúmípu gyɔpɔsu ánfi, ndin ɔsósó nwulótáasu nebá.”

⁶⁵ Μού Bulu igyí ᾠhapó dehen amu lékitá mu atadie báli mú kiaan,‡ blí ᾠbée “Alabó mbusuo! Adánsie m̄amu anitráa anigyó? Yée mlilanú abususu ání alablí. ⁶⁶ Nkálì gyí mli agywun?”

Bebláa mu bee, “Ilehián ání obówu!”

⁶⁷ Inu botutúu atsonó wulí mu ansító, w̄ow̄o mu atsw̄e. Aku é bedadáa mu aswt̄o, ⁶⁸ fíté mu bee, “Bulu ᾠsós ᾠt̄áip̄o Kristo, ma ladá f̄o? Bla aní.”

Petro L̄osw̄í ᾠbée M̄umeyin Yesu

(Marko 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohane 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Petro tsie wunsinésó inu, otsibi ᾠku lób̄oṭu mu. ᾠlebláa Petro ᾠbée, “F̄úa Yesu Galileayin amu nȳo ná.”

⁷⁰ Táme Petro l̄owa ᾠn̄olí ahá ámu f̄ée ansító ᾠbée, “M̄meyín asón áñfi f̄odeblí áñfi iw̄i kukuk̄u.” ⁷¹ Mú ᾠma w̄oyí ᾠs̄o inu é á, otsibi ᾠku é lébi Petro. Mú su ᾠlebláa ahá ání bulí inu ᾠbée, “Oyin áñfi m̄ua Yesu Nasaretyin amonȳo ténátí.”

⁷² Inu Petro l̄opu ᾠn̄olí ká ntam, blí ᾠbée, “M̄meyín mu.”

⁷³ Mú ᾠma a, ahá ám̄ú bulí inu ám̄ot̄o aku beba bebláa Petro bee, “L̄élé mú á, aniyin ání f̄úa Yesunȳo ná, tsúfé f̄o t̄ot̄o de aní suná alí.”

⁷⁴ Inu Petro l̄owa ntam kakáa bi ᾠbée, “Neká t̄ogyít̄o, mmeyín oyin ám̄ú m̄lidé mu iw̄i asón blí ámu!”

Inuṇu bate lób̄on. ⁷⁵ Petro lékain ání Yesu lébláa mu ᾠbée, “F̄osw̄í tse sa f̄ee f̄umeyín mí asa bate ᾠbéle ᾠs̄o.” Inu ᾠledali híe ȳosu.

‡ **26:65** Ilosuná ání asón ámu lawíe mu iw̄ito d̄ubi.

27

Yesu Kpa Ya Pilato

(Marko 15:1; Luka 23:1-2; Yohane 18:28-32)

¹ Oyi kehe nyanki-nyanki a, Bulu igyí ahapó dehen pú Yudafó ahande amu bekitá agywun bee, bómá Yesu. ² Mú su beklí mu, pú mu yówa Pilato ibitá. Mogyí Roma ðhandeá ðde Yudea omásó gyí ni.

Yuda Iskariot Iwi Sián

(Gyumagyihe 1:18-19)

³ Yuda amóú ðelele Yesu há ámu lówun ání bahá Yesu pón. Ulehan mu. Mú su oleyinkía sika futútú advasa ámu ya Bulu igyí ðhapó dehen pú Yudafó ahande amu. ⁴ ðlebláa amú ðbéé, “Nalé ðhá ání omakóbwé lakpan kuku há. Mú su nabwé lakpan.”

Mú bebláa mu bee, “Animéyín mú iwi kuku. Fú asón igyi.”

⁵ Mú su Yuda lótswi sika futútú ámu sísí amú Bulu ðswékpa wunsínésó unu, náti yésián iwi.

⁶ Bulu igyí ahapó dehen amu bətəsi kóba amu, blí bee, “Ani mbla meha ðkpa ání apúv kóba anfi odu wa Bulu ðswékpa kóbatə, tsúfé mú iwi metin. Obugya kóba igyi.” ⁷ Mú su bəbwe agywun, pú kóba ámu yóhə atə ðpwepú ðku ðsulúv, pú unu bwé afóó ání bubu Yerusalem opulákpá. ⁸ Inu su bətu nde buteti unu bee, “Obugya ðsulúv.”

⁹⁻¹⁰ Inu léha Bulu asón amóú ðleblí tson mu ðnásó ðtəipú Yeremiasu ámu léba mótó. ðbéé, “Botsu sika futútú advasa amóú Israelfó begyi mu ibiá, hə mu amu yóhə atə ðpwepú ðku ðsulúv fé aliá Bulu lébláa ni.”

Yesu Líi Pilato Ansító

(Marko 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohane 18:33-38)

11 Yesu líi ɔ́máso ɔ́kípu Pilato ansító. Múú Pilato léfité mu ɔ́béé, “Fúgyí Yudafɔ owíe amu nu?”

Yesu lébláa mu ɔ́béé, “Ee, mú fablí á.” 12 Táme bréá Bulu igyí ahapó dehen pú Yudafɔ ahande amu beka asón dínká Yesusu á, ɔ́mele kuku ɔ́nó.

13 Múú Pilato léfité mu ɔ́béé, “Fumédé asón ánfí bakla dínká fósó ánfí nu?”

14 Táme Yesu métepi bwíi ɔ́nó. Mú su ilobwie Roma ɔ́hande amu ɔ́nó.

Yesu Lowu Ipon Ha

(Marko 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohane 18:39-19:16)

15 Ofifigyiofi, ní buɔe Israelfɔsu Katsɔn Nke gyí a, Roma ɔ́hande amu tesí obu ɔ́dipú ɔ́koleá ɔ́ɔm amu buɔdeklé há amó. 16 Alí bré ámutɔ á, obu ɔ́dipú ɔ́kubá alahɔ dá, buɔetí mu Baraba da obu. 17 Mú su bréá Yudafɔ ámu féé bebefia a, Pilato léfité amó ɔ́béé, “Ma nsíi ha mlí? Baraba lóó, ntée Yesu, buɔetí mu Kristo amu?” 18 Tsúfé Pilato yin ání Yesu iwí olu só Bulu igyí ahapó dehen pú Yudafɔ ahande amu bakítá mu ba mu.

19 Bréá Pilato tsie ɔ́ɔe Yesu asón ámu gyí a, mu ka lówa obí mu wá ɔ́béé, “Mábwe oyin ánfí mu asón da ɔ́kpa ánfí tɔtɔ. Tsúfé ígye onyé á, nokun okude wun mu, ifú lehié kítá mí.”

20 Táme Bulu igyí ahapó dehen pú Yudafɔ ahande amu beha ɔ́ɔm amu ɔ́nó beɛ, bukókoli Pilato osi Baraba, abumɔ Yesu. 21 Mú su Roma ɔ́hande amu lélafité ɔ́ɔm amu ɔ́béé, “Ahá abanyó ánfítɔ ɔ́mɔmu nsíi ha mlí?”

Botsu ɔ́nó beɛ, “Baraba!”

22 Múú Pilato létrá fité amó ɔ́béé, “Ntɔ mbwée Yesu, buɔetí mu Kristo, (ɔ́há ámóó Bulu ladá mu ofúli amu)?”

Amó fée bebláa mv beε, “Ha abuda mv manta oyikpalíhesu!”

²³ Pilato léfité amó obée, “Ntogyi su! Tsitsa mōmu alabwé?”

Inu belakplón kóklókóú beε, “Ha abuda mv manta oyikpalíhesu!”

²⁴ Bréá Pilato lówun ání alabwé kásián, kpokiti mboun deklé ida inu á, olotsu ntsu fwí ibi amó ansító inu, bláa amó obée, “Mí ibi anyo uma oyin áñfi lowuto. Mli asón igyi.”

²⁵ Yudafō ámv fée bebláa mv beε, “Mv lowu isubití ibá ania aní abí-anású!”

²⁶ Inu Pilato lési Baraba há amó, oha mv isá akópú bepítí Yesu ató, oopu mv wá amó ibito obée, buyéda mv manta oyikpalíhesu.

Yesu Ahinlá Bwe

(Marko 15:16-20; Yohane 19:2-3)

²⁷ Inu omású ogyípú amv isá akópú bekpa Yesu ya mv wóyító. Beti amó aba isá akópú atráhe amv fée, beda Yesu obun. ²⁸ Bōwōi Yesu atadie, pú ligá pεpe kv wá mv. ²⁹ Bōlv obungyo-awu, bwé mó owiepa bun mv nwun. Bōpu oyí kv wá mv gyōri ibito, fé akōfra. Beda akpawunu mv ansító, bude mv ahinlá bwe beε, “Yudafō Owíe, fú nkpasu onlinsu!”

³⁰ Botu atsunó wólí Yesu, swí mv oyí ámv pópítí mv nwunto. ³¹ Bōbwe mv ahinlá tá á, bōwōi amó ligá pεpe amv, yínkia mv onutó atadie wá mv, bekpa mv dáli bōyó abuyéda mv manta oyikpalíhesu.

Yesu Da Mántá Oyikpalíhesu

(Marko 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohane 19:17-27)

³² Bréá bəyó á, befia Kireneyin əkuá bətətí mu Simon. Isá akəpú ámu beka mu híe beε, əhóə oyikpalíhe amu sura. ³³ Boyówie ətinekuá bətətí mu Golgota. Mú asi gyí, “Nwun Okokobi Otsiákpá.” ³⁴ Bəpu afá kítákítá wá ntátó tin Yesu ənó beε onú, táme bréá əleda mú ənó á, olekiná nu.

³⁵ Beda mu mántá oyikpalíhe amusu tá á, beye mu atadiətə. Inu bətswi abi púki əhagyíəha ogyíkpá. ³⁶ Besi bətsie mu, bude mu iwí gyóo. ³⁷ Mú bəwanlín tóá súa bude mu da mántá oyikpalíhesu, dá mántá mu awunso beε, “YESU, YUDAFƏ OWÍE AMU NI.” ³⁸ Beda awikplu abanyó é mántá nyikpalíhesu tsía mutə. Əkule bu mu gyəpísu, əkule é bu mu binasu.

³⁹ Inu atsónpu bəkpəkəpú nwantə, blí Yesu iwí abususu beε, ⁴⁰ “Yéε fó feε fétalí bwíé Bulu ətswékpa amu, ləpwé mú nkensá owító ní? Hə fó iwí! Ní lélé Bulu mu Bi fógyi á, kpli tsu oyí ámuusu akí.”

⁴¹ Alí kén Bulu igyí ahapú dəhen, Mose mbla asunápú pú Yudafo ahande amu é bəbwe mu ahinlá ní. ⁴² Bebli beε, “Ələhə ahá nkpa, táme əmetálí hə mu iwí. Ní mu gyí Israelfə owíe amu a, əkplí tsu oyí ámuusu, méni abóhə mu gyi. ⁴³ Yéε əbée Bulu mu Bi mu gyi, mu ansí dín Bulusu. Bulu əlé mu séi, akí ání otekle mu asón.”

⁴⁴ Alí kén awikplu ámuú beda mántá nyikpalíhesu mu wá ámu é bəbwe mu ahinlá ní.

Yesu Lowu

(Marko 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohane 19:28-30)

⁴⁵ Owí leta əsulúv amusu féé, tsú dódúanyətə alu yəfon ntópwe dəsatə. Owí metrá lin ε. ⁴⁶ Dəsa ámutə á, Yesu ləkplun kúklúkú Hebri əblítə əbée, “Eli, Eli,

Lama Sabaktani?” Mú ası gyí, “Mí Bulu, mí Bulu, ntogyi só fakpá mí ɔma?”

⁴⁷ Bréá ahá ámóú bulí inu ámɔtɔ akv bonu asún ánfı á, beblı beε, “Ɔde Elia kpolı.” ⁴⁸ Inu amótó ɔku lésrı yótsu ɔsapɔ, pódá ntá ɔdáıtɔ, púyi oyısó, tsú mó fúá, pótın mu ɔnó ɔbéε onúu.

⁴⁹ Táme mu aba atráhe amv bebláa mu beε, “Si, alu kı beε Elia ɔbéba bəhɔ mu.”

⁵⁰ Yesu létrá kplón kúklókúú, ɔlele ɔhé.

⁵¹ Inu Bulu lébalı tati ámóú bəpuká Bulu Ɔtswékpa obu ámɔtɔ anyɔ, tsú awunso beyi ası kiaan. Bulu léha ɔsolóv lekpinkı, ɔleha abɔtá lemamáın.

⁵² Olefinfinki ntsán, aha wankíhé tsɔtsɔtsɔ bəkúú tsú afúlıtɔ. ⁵³ Yesu kúú tsú afúlıtɔ ɔma a, aha wankíhé anfi bakúú tsú afúlıtɔ ánfı bəyɔ Yerusalem wúlu wankíhé amɔtɔ, yéle iwı ɔwan súná ahá tsɔtsɔtsɔ.

⁵⁴ Bréá isá akəpú ɔhande pú isá akəpú ámóú buɔde Yesu iwı gyóo amv bowun ɔsolókpinkı ámu pú tásı ide mósú yɔ féé á, ifú lehiε kítá amú, beblı beε, “Lélé, Bulu mu Bi óyin ánfı gyı.”

⁵⁵ Atsı tsɔtsɔtsɔ bobuo Yesu, buɔde musv kúı tsu Galilea ɔmátó. Amú é besi líı tsútsúútsú, buɔde mu kúı sısı. ⁵⁶ Amótó akv gyı, Magdalayintse Maria mva Maria ání ɔlkwıı Yakobo mva Yosef pú Sebedeo mu ka ání ogyi Yakobo mva Yohane aná oyın.

Yesu Pulá

(Marko 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohane 19:38-42)

⁵⁷⁻⁵⁸ Bréá owı deɔpɔɔn a, Arimateayın iwı onyapú ɔkúá buɔetı mu Yosef, alamlı Yesu ɔkasıpó lóyɔ Pilato wá, yókolı mu ɔbéε, osıı Yesu fúlı amv ha mu. Pilato léha ání busıı fúlı amv ha mu. ⁵⁹ Mó sv Yosef

lópυ ohráda aní iletin wankláán kíklí fúli amu iwí,
⁶⁰ olopu mu yówa obó pəpwe aní aladá botátó yái há
 mu iwíto. Múó olemináa ibwi yíléyílé ku tin obó ámu
 onó, olenatí. ⁶¹ Magdalayintse Maria muva Maria
 nyɔɔsi amu besi butsie inu fón bude ntsán ámu kí
 sisí.

Yesu Ntsán Gyo

⁶² Yudafɔ iwísu odaké oyi kehe, igyi okpónú odaké
 á, Bulu igyi ahapó dehen, Farisifɔ ámu féé pú Pilato
 befia. ⁶³ Bebláa mu beɛ, “Owíe, anlakáín aní bréá
 ofunupu anfi tsie nkpa á, olebli obéɛ, ‘Nkensá oma
 a, Bulu obélakósóa mi tsú afúlitɔ.’ ⁶⁴ Mú su ha
 abuyogyo mu ntsán ámu onó wankláán, yófun eke
 sáásí. Ní megyí alí á, mu akasípó amu bóyówi mu
 lé, bemlé ahá beɛ alakósó. Ibá alí á, akasípó amu
 ahámlé bódun mu kle.”

⁶⁵ Pilato lébláa amú obéɛ, “Isá akəpú ní. Mliha amú
 abuyogyo inu wankláán alíá mlétalí.”

⁶⁶ Mú su beyétan obó ámu onó wankláán, há
 agyópu bogyo mú asi.

28

Yesu Kvsó Tsú Afúlitɔ

(Marko 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohane 20:1-10)

¹ Yudafɔ okpónú odaké oyi kehe, igyi Kwasieda
 bake a, Magdalayintse Maria muva Maria nyɔɔsi
 amu bokusú yó Yesu ntsán ámu okíkpa. ² Inunu
 á, osulúv lekpinkí kóklókú, Bulu-obəpu lékplí tsú
 osúsú bemináa ibwi yílé ámu lé obó ámu onó, tsíá
 mósú. ³ Mu ansító lehie wankí, ide ogyá kpa. Mu
 atadie é lofulí futútúútú fé opuli-mpútó. ⁴ Bréá

bowun mu a, ifu lehié kítá unu agyópu amu, bekpunkí kpakpakpakpa, dida, lwíí fé afúli.

⁵ Bulu-ɔbɔpu amu lébláa atsi ámu ɔbéé, “Mlímánýa ifú! Nawun ání Yesu amóú beda mántá oyikpalíhesu ámu mlidédunká. ⁶ Ōma nfi. Bulu lakósúá mu fé alá ɔleblí yáí. Mlibeki ɔtíné ámóú bɔpu mu tswi amu. ⁷ Mliwa ɔsa yebláa mu akasípú amu mlíaa, Bulu lakósúá mu tsú afúlitɔ. Alagya mli nkprá ɔyó Galilea ɔmátó. Inó mlówun mu ni. Asón ání mbu ha mli ní.”

⁸ Ifú lekítá atsi ámu, táme bɔpu ansigyí tsíí ɔsríú tsú opulákpá unu bɔyó yébláa akasípú amu tóá bawun.

⁹ Imɔwa ɔpá kuku Yesu léfia amó, há amó ité. Inu beda akpawunu kítá mu ayabi, súm mu. ¹⁰ Yesu lébláa amó ɔbéé, “Mlímánýa ifú. Mliyebláa mí apíó ámu mlíaa, bɔyó Galilea ɔmátó. Inó bówun mi ní.”

Ntsán Agyópu Amu Asɔn Klahɛ

¹¹ Bréá atsi ámu bɔpu bɔyó á, ntsán agyópu amu aku é bɔyɔ wúlutɔ yébláa Bulu igyí ahapú dehen amu tóá ilaba féé. ¹² Inu su Bulu igyí ahapú dehen amu beti Yudafɔ ahande amu féé fia, kítá agywun. Beha ntsán agyópu amu kóba tsɔtsɔtsɔ. ¹³ Beha amó ɔnó beɛ, “Mlibli mlíaa, ‘Onyé, bréá anidédidi á, Yesu akasípú amu béba bowi mu náti.’ ¹⁴ Ní Roma ɔhande onú á, ania mɔnyɔ abéblí mó, méni mlímóowie asóntó.”

¹⁵ Mó su ntsán agyópu amu botsulá hɔ kóba amu, begyi dinká Bulu igyí ahapú dehen amu asɔn blíhé anfisɔ. Ōnó ánfí beha amó ánfí lobwie wá Yudafɔ ɔmá ámu féétó bɔfun ndɛ.

Yesu Iwɔwanɛ Súná Mv Akasípó
(Marko 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohane 20:19-23; Gyumagyihe 1:6-8)

¹⁶ Akasípó dúakɔn ámv benatí yó Galilea ɔmátó, ibv ámú Yesu lósuná amú ɔbéɛ bufia mv mósú ámvsv. ¹⁷ Bréá bowun mv a, beda akpawunu súm mv, táme imɔwankí amótó akv ání mv ni. ¹⁸ Mú Yesu lókpɔkpé ba amú wá, blí ɔbéɛ, “Bulu lapó ɔsú móa así túmí fée wá mí ibíto. ¹⁹ Mó sv mliyɔ ɔyító fée, amlibwe ahá fée mí akasípó. Mlibɔ amú asú Ɔsí, Obí pú Ɔhe Wankíhé dátó. ²⁰ Mlisuna amú abɔgyi mbla ámú nɔwa há mli ámv féesú. Mlibi ání mbv mli wá brégyíbré, yófon ɔyí ɔnómɔ.”

Bulu ntam pɔpwɛ; Nkonya
New Testament in Nkonya (GH:nko:Nkonya)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Nkonya)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nkonya

nko

Ghana

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nkonya

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

2014-05-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

2c5882f1-9b2d-5f5e-bf4f-7030fc58727b